

Vlaams
Parlement

ingediend op **13** (2015-2016) – Nr. 1
21 oktober 2015 (2015-2016)

Toelichtingen

bij de middelenbegroting
en de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2016

Algemene toelichting

Inhoudstafel

1. INLEIDING	5
1.1. Algemeen	5
1.2. Netto-beleidsruimte	6
2. DE ECONOMISCH-FINANCIËLE OMGEVING	13
2.1. Inleiding	13
2.2. Internationaal	13
2.3. Vlaanderen	16
3. EUROPEES KADER EN NORMERING	24
4. DE MIDDELENBEGROTING	25
4.1. Totale middelen	25
4.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB	27
4.2.1. Parameters	27
4.2.2. Resultaten	29
4.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid	34
4.4. Gewestelijke belastingen	36
4.5. Toegewezen ontvangsten	37
4.6. Andere ontvangsten	38
4.7. Lotto-middelen	38
4.8. Te consolideren instellingen	39
5. DE UITGAVENBEGROTING	42
5.1. Inleiding	42
5.2. De beleids- en betaalkredieten	43
5.2.1. Beleidskredieten	43
5.2.2. Betaalkredieten	45
5.2.3. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten	48
5.3. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen	49
5.4. Bespreking per beleidsdomein	51
5.4.1. Financiën en Begroting	51
5.4.2. Internationaal Vlaanderen	53
5.4.3. Economie, Wetenschap en Innovatie	53
5.4.4. Onderwijs en Vorming	54
5.4.5. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	54
5.4.6. Cultuur, Jeugd, Sport en Media	56
5.4.7. Werk en Sociale Economie	57
5.4.8. Landbouw en Visserij	58
5.4.9. Leefmilieu, Natuur en Energie	58
5.4.10. Mobiliteit en Openbare Werken	59
5.4.11. Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	60
5.4.12. Kanselarij en Bestuur	61
5.4.13. Hogere Entiteiten	61
6. ESR-CORRECTIES	62
6.1. ESR-correcties	62
6.2. Verstrengd Europees begrotingstoezicht	62
7. HET VORDERINGENSALDO	65
8. HET FINANCIËEL BEHEER	71
8.1. De geconsolideerde schuld: inleiding	71
8.2. Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2015 en 2016	71
8.2.1. Het begrotingssaldo in ESR-termen	71
8.2.2. Kredietverleningen en participaties	71
8.3. Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften in 2015 en 2016	72
8.4. Tabel met de evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2014-2016	74
9. BIJLAGE I - Uittreksel uit beleidsbrief met betrekking tot de prestatiebegroting	78

Lijst met Tabellen

Tabel 1-1: Netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid (in miljoen euro)	6
Tabel 1-2: Aanpassing netto-beleidsruimte (in miljoen euro)	7
Tabel 1-3: Evolutie begrotingssaldo (in miljoen euro)	8
Tabel 1-4: Detailtabel netto-beleidsruimte (in miljoen euro)	9
Tabel 4-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)	25
Tabel 4-2: Volledig parameteroverzicht	28
Tabel 4-3: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)	30
Tabel 4-4: Sensitiviteit (in duizend euro)	34
Tabel 4-5: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)	35
Tabel 4-6: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	37
Tabel 4-7: Impact maatregelen financiële sector (in duizend euro)	38
Tabel 4-8: Te consolideren instellingen (in duizend euro)	39
Tabel 5-1: Saldi-berekening - Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)	44
Tabel 5-2: Saldi-berekening - Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	44
Tabel 5-3: Saldi-berekening - Totaal beleidskredieten (in duizend euro)	45
Tabel 5-4: Saldi-berekening - Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)	46
Tabel 5-5: Saldi-berekening - Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)	46
Tabel 5-6: Saldi-berekening - Totaal betaalkredieten (in duizend euro)	47
Tabel 5-7: Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)	49
Tabel 5-8: Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro)	50
Tabel 5-9: Verwerking FFEU (in duizend euro)	50
Tabel 7-1: Saldi-berekening - ESR-gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting (in duizend euro)	65
Tabel 7-2: Saldi-berekening - ESR-gecorrigeerde uitgaven algemene begroting (in duizend euro)	66
Tabel 7-3: Saldi-berekening - ESR-gecorrigeerde ontvangsten instellingen (in duizend euro)	66
Tabel 7-4: Saldi-berekening - ESR-gecorrigeerde uitgaven instellingen (in duizend euro)	67
Tabel 7-5: Normnaleving door de Vlaamse overheid (in duizend euro)	69
Tabel 8-1: Ingeschreven ESR-8 ontvangsten en -uitgaven bij BA 2015 en BO 2016 excl. VMSW en VWF (in duizend euro)	72
Tabel 8-2: Herfinancieringsbehoeften BA 2015 (in duizend euro)	73
Tabel 8-3: Herfinancieringsbehoeften BO 2016 excl. VMSW en VWF (in duizend euro) ..	73
Tabel 8-4: Financieringsbehoefte ministerie BA 2015 en BO 2016 (in duizend euro)	74
Tabel 8-5: Evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2014 - 2016 (in duizend euro)	75

Lijst met Figuren

Figuur 4-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen, BO 2016	26
Figuur 4-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen, REA 2014, BA 2015 en BO 2015	26
Figuur 5-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro).....	48
Figuur 5-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2016 (in duizend euro) ..	51

1. INLEIDING

1.1. Algemeen

De Vlaamse regering heeft met haar regeerakkoord 2014-2019 'Vertrouwen, verbinden en vooruitgaan' de ambitie een baken van stabiliteit te zijn in een snel veranderende omgeving. De begroting 2016 kadert dan ook in een pad naar een begrotingsevenwicht in 2017.

Zo verzoent de Vlaamse regering begrotingsdiscipline met het belang van het ondersteunen van het prille economische herstel op korte termijn en het verstevigen van het economisch groeipotentieel op lange termijn.

Door de begroting op orde te brengen, creëren we ruimte voor nieuw beleid. We zetten hervormingen aan en geven nieuwe beleidsimpulsen.

'De enige zekerheid is dat alles verandert'.

Dit adagium blijkt ook te gelden voor de Vlaamse begroting.

Het institutioneel landschap waarbinnen de Vlaamse begroting tot stand komt onderging de afgelopen jaren ingrijpende wijzigingen. Deze zullen ook de volgende jaren nog doorwerken.

Enerzijds zijn er de nieuwe Europese begrotingsregels die tot stand kwamen na de financiële crisis van 2008 en de daaropvolgende economische recessie en Europese staatsschuldencrisis. Er werd beslist de Europese begrotingsregels te verstrengen en de Europese macro-economische toezichts- en coördinatieprocedures uit te breiden. De Vlaamse begroting is vandaag dan ook volledig ingebed in dit nieuwe Europese governance kader.

Anderzijds is er de 6de staatshervorming, die per 1 juli 2014 in ging, die voor grote veranderingen in het Vlaams begrotingslandschap zorgt.

Vooreerst groeide de omvang van de Vlaamse begroting enorm aan. De Vlaamse middelen stegen van 27,4 miljard euro bij begrotingsopmaak 2014 naar 38,3 miljard euro bij de begrotingsopmaak 2015. Een stijging met maar liefst 40%.

Samen met belangrijke overdrachten van bevoegdheden en middelen zorgde de 6de staatshervorming verder ook voor een verruiming van de Vlaamse fiscale autonomie. Een groter deel van haar middelen – voortaan bijna 35% - vergaart Vlaanderen voortaan via eigen fiscale instrumenten: de gewestbelastingen, in casu 16%, en de aanvullende belasting op de personenbelasting, de zogenaamde 'opcentiemen' voor 19%.

Tenslotte werd via de 6de staatshervorming ook een deelname van de deelgebieden in de gezondmaking van de openbare financiën van de gezamenlijke overheid doorgevoerd. Voor Vlaanderen loopt die deelname horizon 2016 op tot meer dan 1,5 miljard euro, waarvan 750 miljoen euro in 2015 diende opgevangen en 750 miljoen euro in voorliggende begroting.

Naast deze institutionele veranderingen werd de Vlaamse begroting de jongste jaren ook geconfronteerd met relatief lage economische groeicijfers en een wisselvallig conjunctuurverloop. De lage groeicijfers wegen op de inkomsten en het wisselvallig conjunctuurverloop noopt tot veelvuldige bijstellingen van vooral de ontvangsten.

Bovenop deze institutionele en conjuncturele veranderingen onderging de Vlaamse begroting ook de gevolgen van het verstrengd Europees begrotingstoezicht door Eurostat en de toepassing van het nieuwe Europees stelsel van nationale en regionale rekeningen (ESR2010).

Die zorgden er voor dat de perimeter van de 'Vlaamse overheid' aanzienlijk werd uitgebreid met instellingen die zich voorheen buiten de Vlaamse begroting situeerden. Eveneens dienden door de strengere regels belangrijke PPS-projecten en alternatieve financieringsschema's in te kantelen in de Vlaamse begroting. Het gevolg is dat deze instellingen en projecten voortaan op moment van realisatie volledig dienen meegenomen te worden bij de vaststelling van het vorderingensaldo en de schuldtoestand van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse overheid heeft de afgelopen jaren getracht zo verstandig mogelijk in te spelen op bovenvermelde veranderende omgevingsfactoren. Een onvermijdelijk gevolg van bovenvermelde ontwikkelingen is een grotere volatiliteit in de begrotingsgegevens. Om die maximaal te beperken is een goede coördinatie en betrouwbare informatie- en gegevensdoorstroming tussen het Europese, federale en deelstatelijke niveau onontbeerlijk.

1.2. Netto-beleidsruimte

Voorgaande jaren heeft de Vlaamse Regering een traditie opgebouwd om in de algemene toelichting een toelichting bij de evolutie van de beleidsruimte op te nemen. Opzet hiervan is om de belangrijkste wijzigingen aan ontvangsten- en uitgavenzijde aan te geven op een gestructureerde manier. Deze tabel moet samen gelezen worden met de toelichting verder in dit stuk over het ontvangsten- en uitgavenluik. Voor een gedetailleerde weergave van de evoluties blijft het echter noodzakelijk om de memories van toelichting per beleidsdomein te consulteren, in de algemene toelichting wordt de nadruk gelegd op de grote lijnen.

Opzet van de netto-beleidsruimte is om enerzijds aan te geven wat de impact is van het ongewijzigd beleid en anderzijds aan te geven welke maatregelen/nieuwe beleidsimpulsen genomen zijn.

In eerste instantie wordt nagegaan in welke mate de kredieten gewijzigd zijn bij ongewijzigd beleid. Concreet worden hiervoor 4 factoren in kaart gebracht:

- Ontvangstendynamiek bij ongewijzigd beleid
- Uitgavendynamiek bij ongewijzigd beleid
- Impact van de ESR-correcties
- Aanpassing van de onderbenuttingshypothese

Uit de analyse komt naar voor dat de netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid verbeterd is met 226,2 miljoen euro.

Tabel 1-1: Netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid (in miljoen euro)

	Evolutie	Impact op NBR
Netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid		226,2
Ontvangsten	1.426,9	1.426,9
Uitgaven	1.273,6	-1.273,6
ESR-correcties	58,9	58,9
Onderbenutting	13,9	13,9

De ontvangsten nemen bij ongewijzigd beleid in 2016 ongeveer 150 miljoen euro sneller toe dan de uitgaven, wat nog versterkt wordt door een positieve impact van de ESR-correcties met 58,9 miljoen euro en een lichte toename van de veronderstelde onderbenutting omwille van de toename van de uitgaven. Elk van deze factoren wordt in de volgende hoofdstukken meer uitgebreid besproken.

Doordat de Vlaamse Regering een aantal maatregelen genomen heeft, werd de netto-beleidsruimte uitgebreid met 162,9 miljoen euro indien abstractie gemaakt wordt van de tijdelijke uitgaven voor de asielcrisis.

Tabel 1-2: Aanpassing netto-beleidsruimte (in miljoen euro)

	Evolutie	Impact op NBR
Structurele maatregelen/impuls		166,8
Netto-ontvangsten kilometerheffing	291,7	291,7
Impulsprojecten energiebeleid	402,7	402,7
Uitgaven	524,2	-527,6
Tijdelijke maatregelen/impuls		-3,9
Ontvangsten	0,0	0,0
Uitgaven	3,9	-3,9
Aanpassing netto-beleidsruimte (excl. Asiel)		162,9
Asielcrisis	120,8	-120,8
aanpassing netto-beleidsruimte (incl. Asiel)		42,1

De grootste impact komt van de netto-opbrengsten van de kilometerheffing (291,7 miljoen euro), de ontvangsten voor de impulsprojecten energiebeleid (402,7 miljoen euro) en de uitgaven voor deze impulsprojecten (die evenveel bedragen als de opbrengsten).

Daarnaast zijn er ook nog de uitgaven voor de kilometerheffing en een aantal maatregelen in uitvoering van de formatiegesprekken. Meer details zijn opgenomen in de detailtabel netto-beleidsruimte die hieronder opgenomen is (tabel 1-4).

De impact van de tijdelijke of eenmalige maatregelen blijft bij begrotingsopmaak beperkt tot 3,9 miljoen euro.

Omwille van de tijdelijke maatregelen voor de asielcrisis ten belope van 120,8 miljoen euro, verkleint de netto-impact van de maatregelen op de netto-beleidsruimte tot 42,1 miljoen euro.

De combinatie van de verbetering van de netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid van 226,2 miljoen euro en de maatregelen die een positieve impact hadden op de netto-beleidsruimte (162,9 miljoen euro exclusief asielcrisis), geeft aanleiding tot een verbetering van het vorderingentekort tot 170,9 miljoen euro. Indien ook de uitgaven asielcrisis in rekening gebracht worden, komt men tot een tekort van 291,7 miljoen euro.

Tabel 1-3: Evolutie begrotingssaldo (in miljoen euro)

Begrotingssaldo 2015 BA		-560,0
Ongewijzigd beleid		226,2
Aanpassing netto-beleidsruimte		162,9
Begrotingssaldo BO 2016 (excl. Asiel)		-170,9
Tijdelijke impact asielcrisis		-120,8
Begrotingssaldo BO 2016 (incl. Asiel)		-291,7

In de tabel 1-4 wordt een gedetailleerd overzicht gegeven van de verschillende elementen die de NBR bij ongewijzigd beleid bepalen enerzijds en de maatregelen/nieuwe impulsen die de Vlaamse Regering genomen heeft. Daarbij worden de grote categoriën van de voorgaande tabellen verder uitgesplitst.

Voor het goed begrip van de netto-beleidsruimte dient deze tabel uit de inleiding samen gelezen te worden met de volgende hoofdstukken evenals met de memories van toelichting waarin meer detail kan gegeven worden dan in de algemene toelichting.

Vermeldenswaardig is de evolutie op de FFEU-kredieten. Door de overheveling van de kredieten van het FFEU naar de verschillende beleidsdomeinen, nemen de betaalkredieten toe binnen de verschillende beleidsdomeinen en verminderen de betaalkredieten op het FFEU. Voor de beleidskredieten zal er via decretale bepalingen van het programmadecreet en het uitgavendecreet voorzien worden dat de huidige beleidskredieten van het FFEU aangewend kunnen worden binnen de betrokken beleidsdomeinen. Deze kredieten zijn echter niet opgenomen in de begroting. Aangezien bepaalde instellingen FFEU-kredieten opgenomen hadden in hun begroting in 2015, dalen de beleidskredieten die verband houden met het FFEU. Indien FFEU middelen worden ingezet bij rechtspersonen dient hier – net als in 2015 – nog steeds een technisch VAK voorzien te worden, teneinde de beoogde vastleggingen te kunnen nemen (zie ook tabel 5-9).

Tabel 1-4: Detailtabel netto-beleidsruimte (in miljoen euro)

Evolutie netto-beleidsruimte bij ongewijzigd beleid		
Ontvangsten (1)		1.426,9
Bruto aanvullende belasting op de PB		473,3
Overige federale overdrachten		563,0
Gewestbelastingen		326,7
Andere ontvangsten MVG		-179,7
Instellingen consolidatieperimeter		243,7
<i>waarvan uitbreiding consolidatieperimeter</i>		335,0
<i>waarvan andere</i>		-91,4
	Beleid	Betaal
Uitgaven (2)	1.268,5	1.273,6
Indexatie	38,4	38,4
<i>Loon buiten provisie</i>	12,4	12,4
<i>Index vakantiegeld 2017 (aanrekening in 2016)</i>	25,4	25,4
<i>Overige index</i>	0,6	0,6
Herraming uitgaven 6de staatshervorming	814,0	818,9
<i>A1/A3 Ziekenhuisfinanciering</i>	505,5	505,5
<i>Fiscale uitgaven</i>	113,1	113,1
<i>Erkenningskalender WZC</i>	63,8	63,8
<i>Overige welzijn</i>	12,9	12,9
<i>Dienstencheques</i>	106,3	106,3
<i>Overige werk</i>	15,4	18,1
<i>Overige Staatshervorming</i>	-3,1	-0,9
Belangrijkste kostendrijvers	160,9	205,9
<i>Gemeentefonds</i>	81,4	81,3
<i>BAM: voorbereidende werken</i>	29,6	47,6
<i>Agion beschikbaarheidsvergoedingen</i>	55,6	55,6
<i>Loonmodel onderwijs (exclusief VRK)</i>	32,1	32,1
<i>T2 campus (SALK)</i>	16,0	2,0
<i>Rente</i>	14,7	14,7
<i>Integratiedecreet</i>	14,5	14,5
<i>Zorgfonds</i>	12,8	12,8
<i>Provisie endogene groei</i>	6,3	6,3
<i>Tweejaarlijkse vastlegging sectorconvenants</i>	5,9	-1,6
<i>Stedenfonds</i>	5,3	5,3
<i>Werkingsmiddelen onderwijs</i>	4,5	4,5
<i>Schrappen buffer Mat en Out</i>	-8,0	-8,0
<i>Optimaliseringsoefening VIPA</i>	-22,2	-22,2
<i>Renovatiepremie</i>	-54,3	-54,3
<i>FFEU kredieten in begroting</i>	-126,0	43,9
<i>FFEU correctielijn (nieuwe toewijzing begin 2016)</i>	105,0	0,0
<i>Restfactor</i>	-12,3	-28,6

	Beleid	Betaal
Impact wegvallen eenmalige maatregelen t-1	77,2	77,2
<i>UZ-gent</i>	20,6	20,6
<i>VFLD</i>	22,4	22,4
<i>Drinkwatermaatschappijen</i>	14,0	14,0
<i>Aankoop gronden ANB</i>	10,0	10,0
<i>Wegvallen maatregel werkervaring</i>	4,7	4,7
<i>Overige</i>	5,6	5,6
Evolutie betaalkalender (+/-)	50,3	5,6
<i>FWO (vnl Odysseus – 5 jaarlijkse vastlegging)</i>	62,6	0,0
<i>Waterwegen en Zeekanaal</i>	-12,3	0,0
<i>RIO's (Minafonds)</i>	0,0	15,0
<i>Baggerwerken</i>	0,0	14,9
<i>Terugbetaling Nederland</i>	0,0	7,3
<i>Betaalkalender TV</i>	0,0	-8,8
<i>Betaalkalender VIPA</i>	0,0	-7,4
<i>Overige</i>	0,0	-15,4
Bijkomende uitgaven instellingen gedekt door ontvangsten	-33,2	-33,2
Aanpassing consolidatieperimeter	160,8	160,8
<i>Liefkenshoek</i>	40,3	40,3
<i>Vlaamse Participatiemaatschappij</i>	11,4	11,4
<i>Eigen Vermogen Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek</i>	2,3	2,3
<i>Vlaanderen Connect</i>	2,7	2,7
<i>VWF + VMSW</i>	104,1	104,1
ESR-correcties (3)		58,9
<i>DBFM Scholen van Morgen</i>		-75,4
<i>Herclassificatie alternatieve financiering VIPA</i>		91,7
<i>VMSW</i>		-210,4
<i>VWF</i>		0,7
<i>Liefkenshoektunnel</i>		-15,0
<i>Brabo 1</i>		0,0
<i>Livan</i>		3,3
<i>VIA-invest (Zaventem, N-Z Kempen, R4)</i>		0,3
<i>Ziekenhuisinfrastructuur</i>		177,9
<i>Sluis Terneuzen</i>		54,6
<i>VAC Brussel</i>		44,0
<i>Zorgfonds</i>		0,0
<i>Ontvangsten emissierechten</i>		-1,7
<i>ESF-agentschap</i>		-11,0
Onderbenutting (4)		13,9
Totale evolutie bij ongewijzigd beleid (1-2+3+4)		226,2

Aanpassing netto-beleidsruimte		
	Beleid	Betaal
Structurele ontvangsten (1)		694,4
<i>Kilometerheffing</i>		291,7
<i>Impulsprojecten energiebeleid</i>		402,7
Structurele uitgaven (2)	909,4	527,6
Maatregelen formatie (incl. kilometerheffing)	112,0	101,6
<i>Op kruissnelheid komen van maatregelen formatie</i>	-104,4	-114,8
<i>Uitgaven kilometerheffing</i>	174,9	174,9
<i>Provisie kilometerheffing</i>	41,5	41,5
Maatregelen BO 2016	-59,3	-69,7
<i>Besparing VFLD</i>	-11,2	-11,2
<i>Netto-opbrengst afschaffing compensaties LB mat en out</i>	-29,1	-29,1
<i>Subsidies Werk</i>	-15,0	-15,0
<i>Niet-thematische verlopen</i>	-4,0	-4,0
<i>Besparing VEK op provisie rekeningrijden</i>	0,0	-10,4
Nieuwe impulsen formatie	374,0	68,0
<i>Welzijn</i>	13,0	13,0
<i>O&O en maatregelen bedrijfsleven</i>	5,0	5,0
<i>Wonen</i>	10,0	10,0
<i>Nog te verdelen</i>	6,0	6,0
<i>Scholenbouw</i>	50,0	5,0
<i>Onderzoek en ontwikkeling</i>	90,0	9,0
<i>Welzijnsinvesteringen</i>	100,0	10,0
<i>Sportinfrastructuur</i>	10,0	1,0
<i>Onroerend erfgoed</i>	10,0	1,0
<i>Mobiliteit en Openbare werken</i>	20,0	2,0
<i>Riolen</i>	60,0	6,0
Nieuwe impulsen BO 2016	482,7	427,7
<i>Impulsprojecten energiebeleid</i>	402,7	402,7
<i>IHD</i>	10,0	10,0
<i>Baggerwerken</i>	55,0	0,0
<i>Enveloppe premie groene wagens</i>	5,0	5,0
<i>Herstructurering VRT</i>	7,0	7,0
<i>VIAA</i>	2,7	2,7
<i>Overige</i>	0,3	0,3
Eenmalige ontvangstenmaatregelen (3)		0,0
Eenmalige uitgavenmaatregelen (4)	27,5	3,9
<i>Depot Vilvoorde</i>	21,5	2,3
<i>H. Conscience</i>	5,0	0,6
<i>Beveiliging Dossin</i>	1,0	1,0

Asielcrisis (5)	120,8	120,8
Provisie	80,4	80,4
Optimalisatie Okan aanbod	0,5	0,5
Onderwijsinfrastructuur	1,2	1,2
NARIC	0,2	0,2
NT2	18,5	18,5
Woonbegeleiding	2,6	2,6
Jongerenwelzijn	3,0	3,0
Kind en Gezin	0,2	0,2
Arbeidsbegeleiding VDAB	2,5	2,5
Extra inburgeringstrajecten	11,8	11,8
Aanpassing netto-beleidsruimte (1-2+3-4-5)		42,1

2. DE ECONOMISCH-FINANCIËLE OMGEVING

2.1. Inleiding

De conjunctuur in de eurozone trekt aan door betere uitvoerperspectieven in de VS en de waardedaling van de euro ten opzichte van de dollar. Maar de afkoeling van de Chinese economie werkt remmend. De VS groeien aan een sterker tempo.

De Vlaamse conjunctuur doet het ondertussen ook beter, wat blijkt uit betere uitvoerperspectieven. De conjunctuur in de handel blijft evenwel zwakker dan in de andere sectoren. Positief is dat de werkloosheid in september jongstleden afnam.

2.2. Internationaal

2.2.1. Eurozone

Hoewel de voorspellingen ten aanzien van de meeste wereldregio's neerwaarts werden herzien, blijven ze voor de eurozone nagenoeg ongewijzigd ten opzichte van de vooruitzichten eerder dit jaar. Het IMF, de OESO en de Europese Commissie verwachten voor de *eurozone* in 2015 een groeiversnelling in vergelijking met 2014. De instituten gaan uit van een matige groei in 2015, gaande van 1,5% tot 1,6%, die in 2016 zou toenemen tot 1,6% à 1,9% (tabel 2-1). De bescheiden groei is vooral te danken aan lagere olieprijsen, een ondersteunend monetair beleid en een daling van de euro. De voorspellingen liggen weliswaar boven die voor Japan, maar nog steeds lager dan de vooruitzichten voor de VS. In vergelijking met de eurozone liggen de prognoses voor België iets lager (1,1% - 1,3% voor 2015 en 1,5% - 1,8% voor 2016). België zou daarmee ongeveer even goed presteren als Frankrijk. Voor de overige buurlanden worden echter betere prestaties verwacht. Vooral het Verenigd Koninkrijk zou opnieuw sterker groeien dan de eurozone en onze buurlanden.

Voor 2015 en 2016 wordt een aanhoudende expansieve monetaire politiek verwacht, wat de economie moet stimuleren. Intussen is de inflatie in september opnieuw negatief (-0,1%) geworden, wat de manoeuvreerruimte van het monetair beleid beperkt. De daling van het algemeen prijspeil is echter te wijten aan de daling van de olieprijsen. Houdt men geen rekening met de energieprijzen, dan stijgt de inflatie tot 1,0%. De meeste waarnemers gaan echter uit van een lichte stijging van de inflatie in 2015 naarmate de conjunctuur verbetert.

Dat de crisis in de eurozone nog niet achter de rug is, blijkt ook uit de werkloosheidsgraad. Deze is met 11,0% in augustus nog steeds hoog, al is er sinds midden 2013 een dalende trend te constateren. Ook hier vallen echter de verschillen tussen de landen op. In Duitsland is de werkloosheid met 4,5% het laagst, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (5,5%, in juni), Nederland (6,8%), België (8,8%) en Frankrijk (10,8%). De daling in de eurozone geldt evenmin voor alle buurlanden. In het Verenigd Koninkrijk zien we een stagnatie en in België en Frankrijk zelfs een toename van de werkloosheid.

Het bbp van de eurozone is in het tweede kwartaal iets lager dan in het eerste kwartaal, ten minste als we de groeivoet ten opzichte van het voorgaande kwartaal beschouwen. De groeivoet tegenover hetzelfde kwartaal een jaar eerder neemt wel toe. De groei in het tweede kwartaal bedroeg 0,4% (tegenover het eerste kwartaal) en 1,5% (tegenover het tweede kwartaal 2014). De Belgische groei (tegenover het eerste kwartaal) was even hoog als in de eurozone en Duitsland, maar hoger dan in Nederland (0,1%) en in Frankrijk (0,0%). Het Verenigd Koninkrijk kende de sterkste groei (0,7%). De sterkste groei-impuls in de eurozone kwam nog steeds van de uitvoer, die met 1,6% (tegenover het eerste kwartaal) toenam. De versnelling van de consumptie (+0,4%) is stilgevallen, net als die van overheidsconsumptie (+0,3%). De investeringen zijn zelfs afgenomen (-0,5%).

De Economic Sentiment Indicator (ESI) neemt sinds eind vorig jaar opnieuw toe voor de eurozone (figuur 2-1). Deze indicator van de Europese Commissie is een samenvattende maat voor het conjunctuurverloop bij producenten en consumenten. Deze stijgende trend geldt ook voor de buurlanden, maar niet voor België en het Verenigd Koninkrijk. Laatstgenoemde presteert wel nog altijd beter dan de eurozone en onze buurlanden.

De Composite Leading Indicators (CLI) van de Oeso, die reiken tot augustus, bieden een blik op de nabije toekomst. Deze CLI wijzen op een stabilisatie van de conjunctuur voor de eurozone, België, Duitsland en Nederland. Voor Frankrijk wijzen de CLI op een versteviging van de groei. Het Verenigd Koninkrijk daarentegen zou afsteveneren op een groeivertraging.

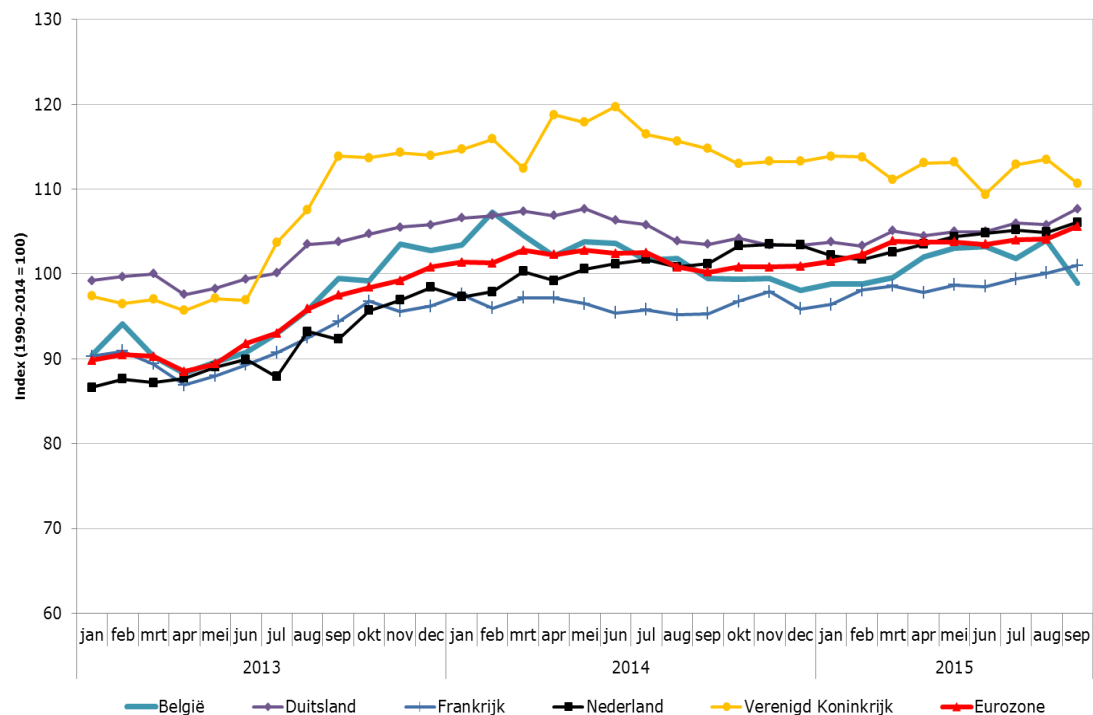
Tabel 2-1 : Realisaties 2014 en vooruitzichten 2015 en 2016 van de reële groei van het bbp, België in internationaal perspectief, in % *.

	Realisaties 2014	Vooruitzichten 2015			Vooruitzichten 2016		
		OESO	IMF	Europese Commissie	OESO	IMF	Europese Commissie
België	1,3	1,3	1,3	1,1	1,8	1,5	1,5
Nederland	1,0	2,0	1,8	1,6	2,2	1,9	1,7
Duitsland	1,6	1,6 (1,6)	1,5	1,9	2,3 (2,0)	1,6	2,0
Frankrijk	0,2	1,1 (1,0)	1,2	1,1	1,7 (1,4)	1,5	1,7
Eurozone	0,9	1,4 (1,6)	1,5	1,5	2,1 (1,9)	1,6	1,9
VK	3,0	2,4 (2,4)	2,5	2,6	2,3 (2,3)	2,2	2,4
VS	2,4	2,0 (2,4)	2,6	3,1	2,8 (2,6)	2,8	3,0
Japan	-0,1	0,7 (0,6)	0,6	1,1	1,4 (1,2)	1,0	1,4
China	7,3	6,8 (6,7)	6,8	7,0	6,7 (6,5)	6,3	6,8
India	7,3	6,9 (7,2)	7,3	7,6	7,6 (7,3)	7,5	7,9

* Tussen haakjes: interim voorspelling OESO september 2015.

Bron: Europese Commissie (lente 2015), IMF (oktober 2015), OESO (juni 2015).

Figuur 2-1 : Economic sentiment indicator (ESI), België, buurlanden en eurozone, januari 2013 – september 2015

Bron: DG ECFIN, Europese Commissie, 2015.

2.2.2. Verenigde Staten

De vooruitzichten voor de VS zijn neerwaarts bijgesteld, in het bijzonder voor het lopende jaar. De Amerikaanse economie blijft echter beter presteren dan de overige ontwikkelde landen. Dit jaar zou de groei 2,4% - 3,1% bedragen (tabel 2-1), om in 2016 2,6% - 3,0% te bereiken.

Het monetaire beleid zou in het verdere verloop van 2015 verder worden verstrakt in de vorm van een stijging van de beleidsrente. De activa-aankopen door de Federal Reserve zijn al in 2014 afgebouwd.

De bbp-groei in het tweede kwartaal (tegenover het eerste kwartaal) blijft met 0,9% beter dan in de eurozone en Japan, en blijft grosso modo stabiel in vergelijking met voorgaande kwartalen. De Amerikaanse investeringen (+1,5), de export (+1,2%) en de private consumptie (+0,9%, telkens tegenover het eerste kwartaal) en konden goede groeicijfers voorleggen.

De Composite Leading Indicators (CLI) wijzen echter op een groeivertraging in de VS, terwijl op basis van dezelfde CLI een stabilisatie van de groei in de eurozone kan worden afgeleid.

Op basis van de CLI blijven de groeivooruitzichten in de VS stabiel.

2.2.3. Japan

Japan zou in 2015 een lagere groei kennen dan de eurozone en de Verenigde Staten. Zoals in de VS (maar niet in de eurozone) zijn de vooruitzichten neerwaarts herzien. Voor

2015 rekent men met een lage groei van 0,6% - 1,1%, die in 2015 wat zou aantrekken (1,0% - 1,4%) (tabel 2- 1).

Ook Japan kent een sterk expansief monetair beleid. De inflatie, die in augustus 0,2% bedroeg, zou geleidelijk toenemen als gevolg van de verzwakking van de yen en stijging van de lonen.

De bbp-groei is in het tweede kwartaal opnieuw gedaald (-0,3% tegenover het eerste kwartaal). Dit cijfer ligt onder de waarde in de eurozone en de VS. Toch zouden de voormelde loonstijgingen, de soepele monetaire politiek en dalende olie- en grondstoffenprijzen soelaas moeten bieden.

De Japanse CLI kenden in augustus een lichte afname, waaruit een licht dalend groei-momentum kan worden afgeleid.

2.2.4. *China en India*

De *Chinese* bbp-groei zou in 2015 voor het vijfde jaar op rij vertragen en dalen tot 6,7% - 7,0% en in 2016 verder afnemen tot 6,3% - 6,8% (tabel 2-1). Deze voorspellingen zijn licht neerwaarts herzien. De autoriteiten zouden zich concentreren op het verminderen van de excessen inzake vastgoedprijzen, kredietverlening en investeringen en minder op het ondersteunen van de groei op korte termijn. De vooruitzichten voor de *Indiase* bbp-groei zijn positiever, hoewel ook hier de vooruitzichten iets zijn getemperd. De groei zou in 2015 versnellen tot 7,2% - 7,6% en in 2016 verder versnellen tot 7,3% - 7,9%.

2.3. **Vlaanderen**

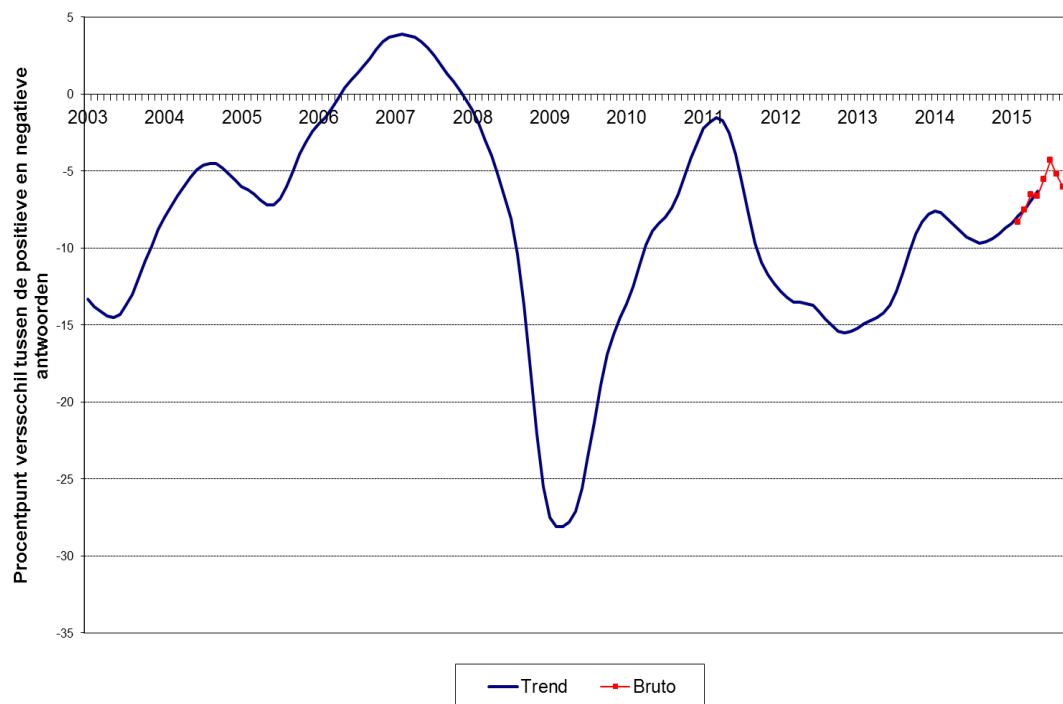
De Vlaamse conjunctuur wordt hierna besproken aan de hand van de volgende indicatoren: 'productie' (globale conjunctuurcurven, industriële productie, activiteitsindicatoren), 'bestellingen en uitvoer' (binnenlandse vraag, uitvoer), 'investeringen' (voorraadpeil, vraagvooruitzichten, capaciteitsbezetting, investeringsvooruitzichten), 'de consument' (consumentenvertrouwen en deelindicatoren) en 'arbeidsmarkt' (uitzendarbeid, vacatures, aantal werkzoekenden, werkgelegenheidsvooruitzichten).

2.2.1. *Productie*

De Vlaamse economie wordt gestimuleerd door de geleidelijk aantrekkende groei van de wereldeconomie, de lagere energieprijzen en de dalende werkloosheid. Toch is de groei nog steeds gematigd. De resultaten van het HERMREG model van juli jongstleden voorzien een reële groei van de Vlaamse economie van 1,3% in 2015. Dit is ongeveer even goed als in 2014 (+1,2%).

De globale Vlaamse *conjunctuur* is vanaf september 2014 duidelijk opwaarts gericht (figuur 2-2). De twee laatste brutowaarden voor augustus en september 2015 waren iets minder goed, maar dat kan de stijgende trend vooralsnog niet ombuigen.

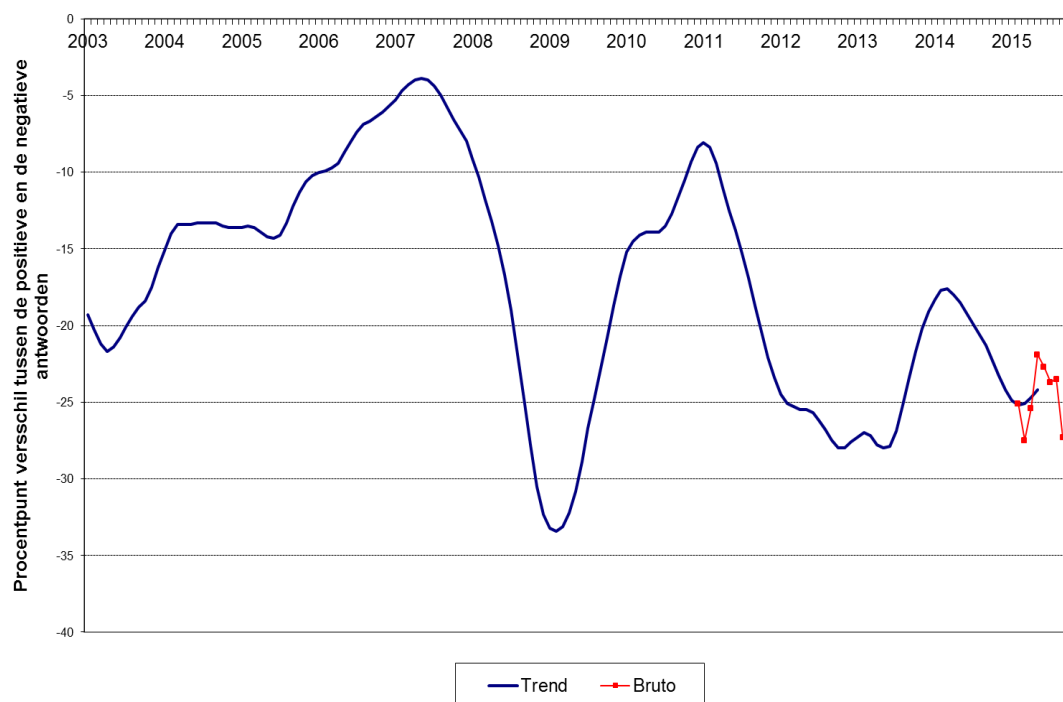
Figuur 2-2 : Vlaamse globale conjunctuurcurve, januari 2003 – september 2015

Bron: NBB, 2015.

De aantrekkende conjunctuur wordt gedragen door zowel de industrie, ruwbouw en diensten aan bedrijven. Maar in de handel is het conjunctuurbeeld zwak (figuur 2-3). De trend veerde er in maart 2015 weliswaar lichtjes op, maar het niveau van de conjunctuurcurve blijft er laag.

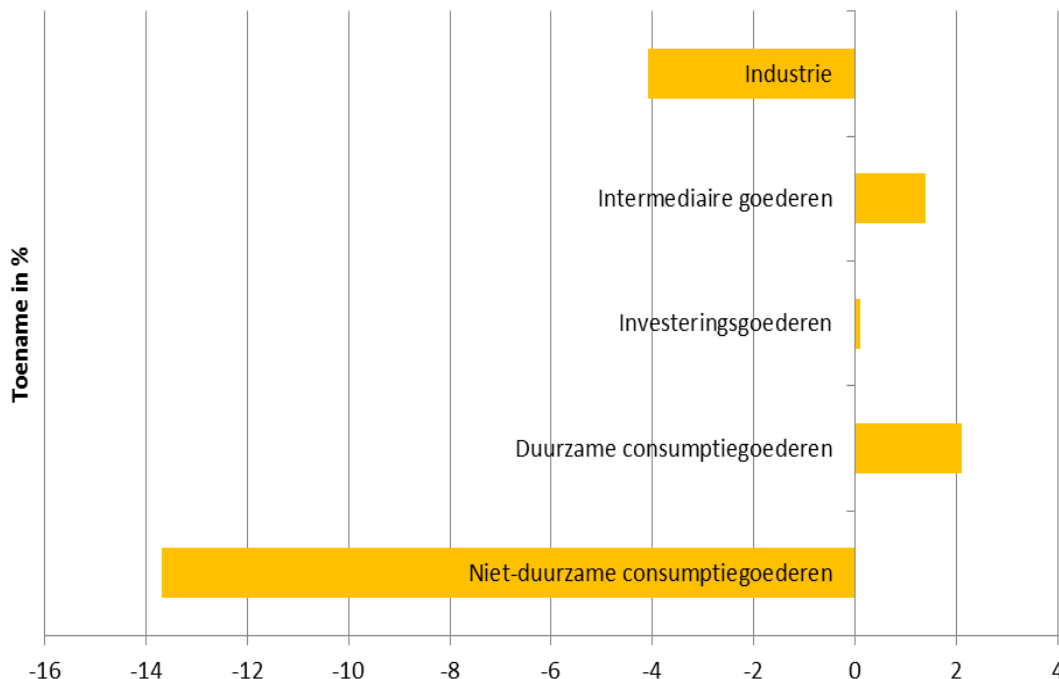
Figuur 2-3 : Vlaamse conjunctuurcurve voor de handel, januari 2003 – september 2015

Bron: NBB, 2015.

Volgens de NBB conjunctuurenquête trekt het productietempo iets aan sedert de tweede jaarhelft van 2014, maar de recentste brutowaarden lijken het herstel niet te bevestigen. De productiecijfers door ADS geregistreerd zijn tot dusver zelfs lager in 2015 dan in 2014 (-4,1% in januari – juli 2015 tegenover dezelfde periode van 2014, figuur 2-4). Maar dat kwam enkel op naam van de categorie van de niet-duurzame consumptiegoederen, zoals kleding en voedsel (-13,7%). In alle andere industriegroepen lag de productie hoger, vooral in de duurzame consumptiegoederen, zoals wagens (+2,1%).

Figuur 2-4 : Vlaamse industriële productie (trend), januari-juli 2014 – januari-juli 2015, in %

Bron: ADS, 2015.

2.2.5. Binnen- en buitenlandse vraag

De binnen- en buitenlandse *vraag* in de industrie trekt aan (bron: NBB). Dat heeft als gevolg dat de industriële ondernemers optimistischer worden over hun buitenlandse orderpositie. Ook in de ruwbouw gaat het volgens de ondernemers duidelijk de goede kant op met het orderbestand. Maar in de handel zijn de vooruitzichten voor de bestellingen minder hoog gespannen.

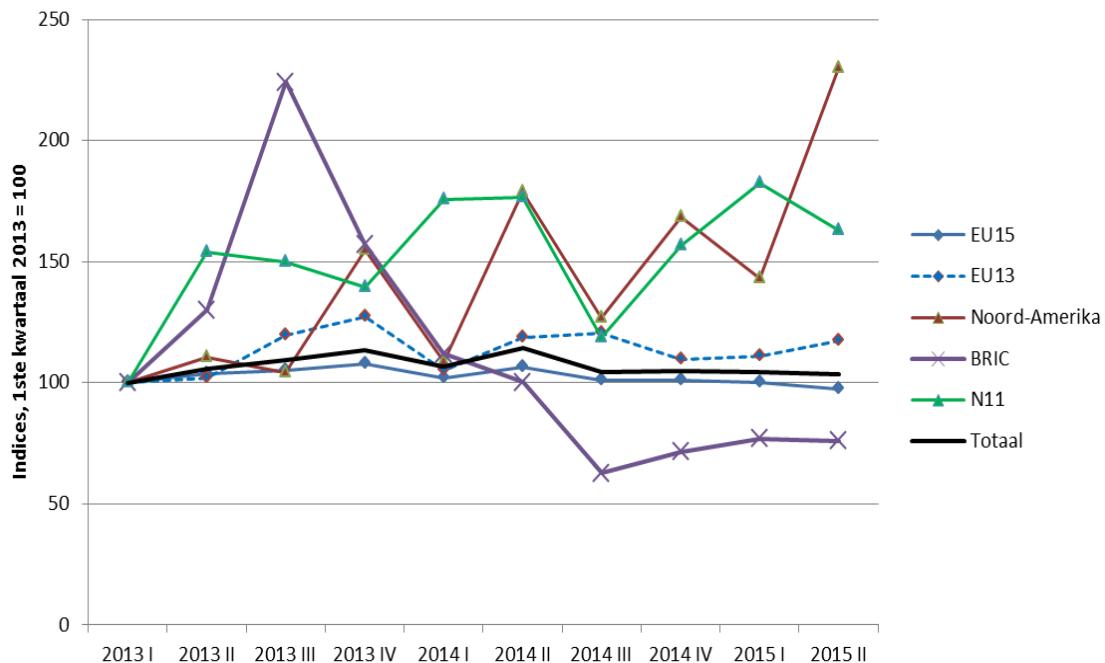
De Vlaamse geharmoniseerde competitiviteitsindicator (HCI) is een maat voor de competitiviteit op basis van wisselkoersen, handelsrelaties en inflatieverschillen. Depreciaties en appreciaties van de euro ten opzichte van de munten van de belangrijkste handelspartners zorgden voor een wisselend verloop van de HCI de afgelopen jaren. Vanaf januari 2015 tot heden verbetert de HCI opnieuw duidelijk omwille van de waardevermindering van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar, de Chinese yuan en het Britse pond.

Dit alles reflecteerde zich nog niet in de afgelopen cijfers over de export. In het tweede kwartaal 2015 lag de Vlaamse *uitvoer* in werkelijke prijzen 0,6% lager dan een jaar eerder. Sedert het vierde kwartaal van 2014 kent de Vlaamse uitvoer een krimp, zij het dat de terugloop minder sterk geworden is. Over heel 2014 lag de Vlaamse uitvoer 0,5% hoger dan in 2013 in werkelijke prijzen. Dat zijn zwakke cijfers, te wijten aan de zwakke internationale conjunctuur. Figuur 2-5 illustreert dat de uitvoer naar Noord-Amerika en

de N11 landen het recent goed doet. Het omgekeerde is het geval voor de BRIC als geheel.

Het FPB ziet kansen voor een herleving van de uitvoer omdat de internationale conjunctuur geleidelijk verbetert en de euro in waarde vermindert ten opzichte van belangrijke handelspartners. Toch nopen de afkoeling van de Chinese economie en enige tegenvallers zoals zwakkere cijfers over de Duitse buitenlandse handel tot voorzichtigheid.

Figuur 2-5 : Vlaamse uitvoer naar voornaamste handelsblokken, 1ste kwartaal 2013 – 2de kwartaal 2015, indices (1ste kwartaal 2013 = 100)

Bron: INR, SVR, 2015.

2.2.6. Investeringsniveau van de bedrijven

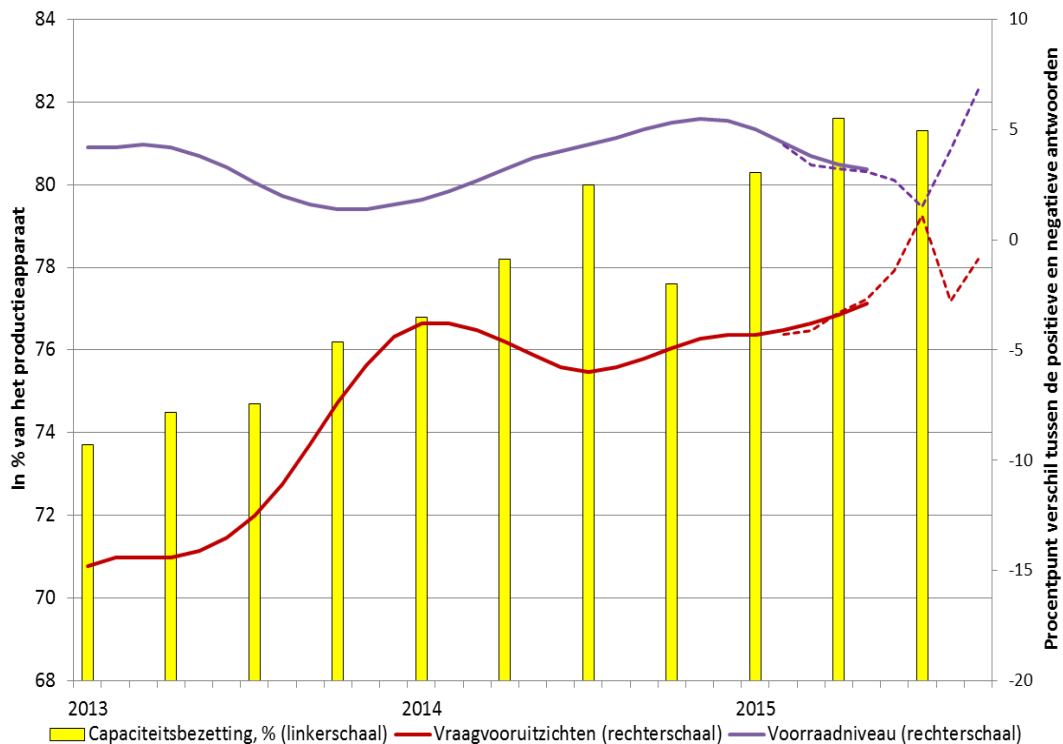
Het *investeringsniveau* is een belangrijke graadmeter voor de toekomst. Bedrijven en instellingen die investeren geloven in de toekomst. De beslissing om te investeren is afhankelijk van vele factoren. Daarvan zijn de bezettingsgraad van het productievermogen, het huidige voorraadpeil en de vraagvooruitzichten belangrijk (figuur 2-6).

Bij de aanvang van het derde kwartaal van 2015 bedroeg de *bezetting van het productieapparaat* in de Vlaamse industrie (zonder de voedingsnijverheid) 81,3% van het productievermogen. Dat is een lichte terugval ten opzichte van het kwartaal daarvoor, maar over een periode van twee jaar beschouwd zit deze indicator toch in de lift. Het lange termijn gemiddelde sedert het tweede kwartaal van 1988 bedraagt 80,8%. Het *voorraadpeil* in de Vlaamse industrie nam gestaag af van bij de aanvang van 2015. Lagere voorraden kunnen bedrijven ertoe aanzetten om te produceren om ze aan te vullen, en te investeren in de nodige apparatuur. Een aandachtspunt is echter de forse toename van de brutowaarden van deze indicator in augustus en vooral in september. Dit beïnvloedt de dalende trend vooralsnog niet, maar het is afwachten hoe de enquêteresultaten van de komende maanden zullen zijn. De *vraagvooruitzichten* in de industrie verbeteren gestaag in de maanden van 2015. De brutowaarden doen het goed,

zij het dat er geen sterkere stijging lijkt aan te komen. Ook in de ruwbouw en de diensten aan bedrijven zit de vraag in de lift. Dat is niet of amper het geval in de handel.

Het Federaal Planbureau ziet het investeringsvolume met 2,7% toenemen in 2015 (+5,4% in 2014). De investeringen van de ondernemingen doen het goed (er is een invloed van enkele uitzonderlijke transacties). De overheidsinvesteringen kennen een stimulans in 2014 en 2015 omwille van de scholenbouw.

Figuur 2-6 : Determinanten van de investeringen, januari 2013 – september 2015

Bron: NBB, 2015.

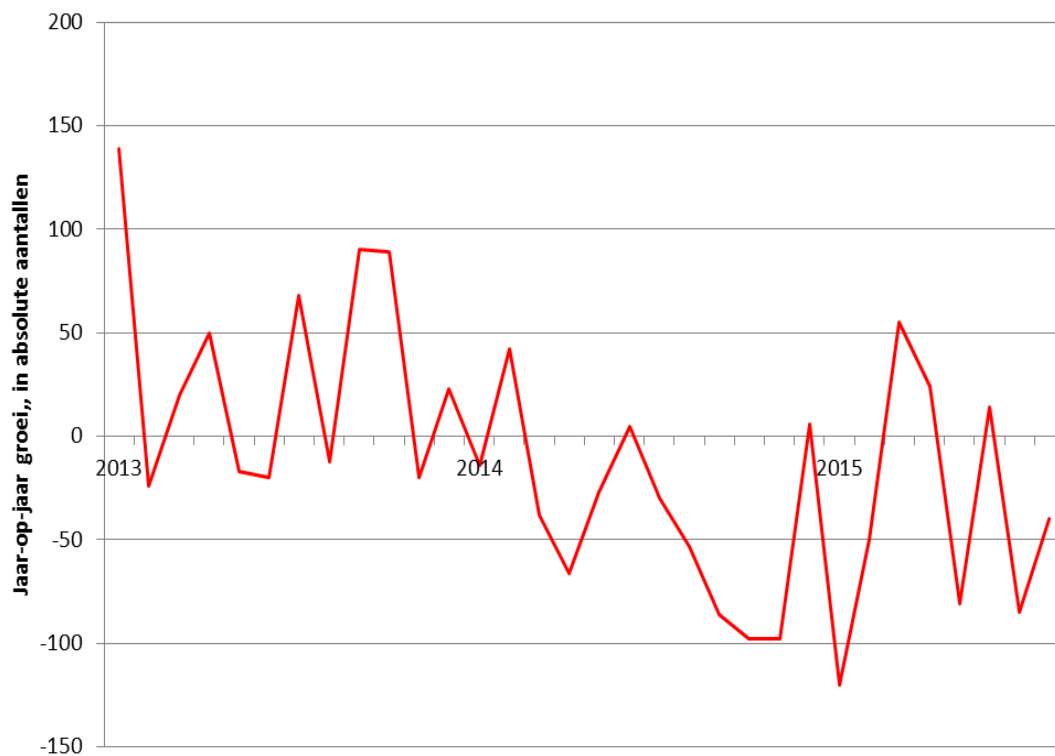
2.2.7. Loop van de bedrijven

Over heel 2014 telde het Vlaamse Gewest 36,3% meer *oprichtingen* dan in 2013 (bron: ADS). Maar dat cijfer is vertekend doordat er in januari 2014 uitzonderlijk veel inschrijvingen waren van advocaten die vanaf 2014 BTW-plichtig werden. De oprichtingsratio is voor 2014 (106 per 1.000 bestaande bedrijven) dan ook merkbaar hoger dan in andere jaren (80 in 2013). Over de eerste zeven maanden zijn er 17,6% minder oprichtingen. Ook hier speelt het effect van januari 2014 met uitzonderlijk veel inschrijvingen. Wanneer de vergelijking gemaakt wordt voor de maanden februari – juli, dan zijn er in 2015 immers 4,5% meer oprichtingen.

Het aantal *stopzettingen* viel in het Vlaamse Gewest 13,5% hoger uit in 2014 ten opzichte van 2013. Dat resulteerde in een stopzettingratio van 79 promille, waarmee deze indicator drie opeenvolgende jaren steeg. In de 7 eerste maanden van 2015 zijn er dan weer 5% minder stopzettingen.

In 2014 was er een daling van het aantal *faillissementen*: -8,0% in vergelijking met 2013 (figuur 2-7). Dit was goed voor een faillissementsratio van 10,4 promille, minder dan in 2012 of 2013. En de dalende trend zet zich verder: in januari-augustus 2015 noteerde ADS 8,4% minder faillissementen dan tijdens dezelfde periode van 2014.

Figuur 2-7 : Loop van het aantal faillissementen, januari 2013 – augustus 2015, jaar-op-jaargroei in aantal

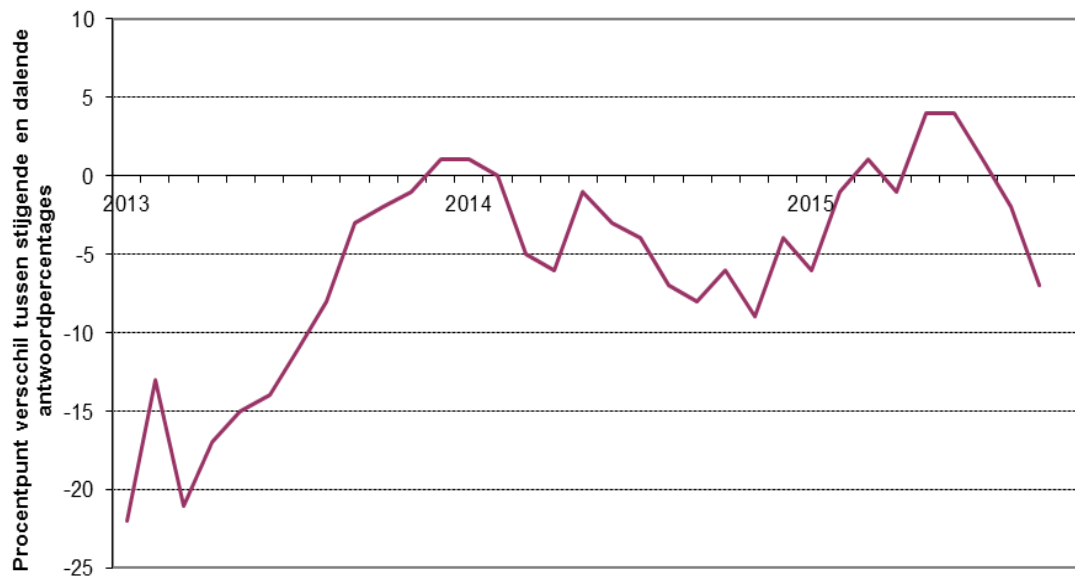

Bron: ADS, KBO, 2015.

2.2.8. De consument

Het Vlaamse *consumentenvertrouwen* nam duidelijk toe in de loop van 2013 (figuur 2-8). In 2014 was er een lichte verzwakking, maar al eind 2014 trok het opnieuw aan. Dat duurde tot in juni 2015. Vanaf de zomermaanden van 2015 verzwakte het consumentenvertrouwen. De reden hiervoor ligt bij de verslechtering van de deelinidatoren die naar de macro-economische situatie verwijzen: de Vlamingen werden recent pessimistischer over de globale economische vooruitzichten en over de werkloosheid. Dit komt ongetwijfeld door het minder goede economische nieuws van de laatste maanden, zoals de perikelen in Griekenland, de onzekerheid over de evolutie van de Chinese en andere opkomende economieën en de onzekerheid op de financiële markten. De aspecten van het consumentenvertrouwen die naar de persoonlijke situatie verwijzen houden beter stand. Dat blijkt vooral uit wat de Vlamingen denken over hun spaarvermogen. Hoewel de situatie volgens de ondervraagde Vlamingen iets minder rooskleurig is dan tijdens de lente van dit jaar is denken zij toch dat hun spaarvermogen beter is dan globaal in 2014 of bij de aanvang van 2015. Het FPB voorziet een lichte afname van de Belgische spaarquote van 14,5% in 2014 naar 13,9% in 2015, maar dat zou komen doordat de particuliere consumptie op macrovlak sterker groeit (door de verbeterde situatie op de arbeidsmarkt) dan het gezinsinkomen.

Figuur 2-8 : Vlaamse consumentenvertrouwen, januari 2013 – september 2015, verschil tussen stijgende en dalende antwoordpercentages

Bron: NBB, 2015.

2.2.9. Arbeidsmarkt

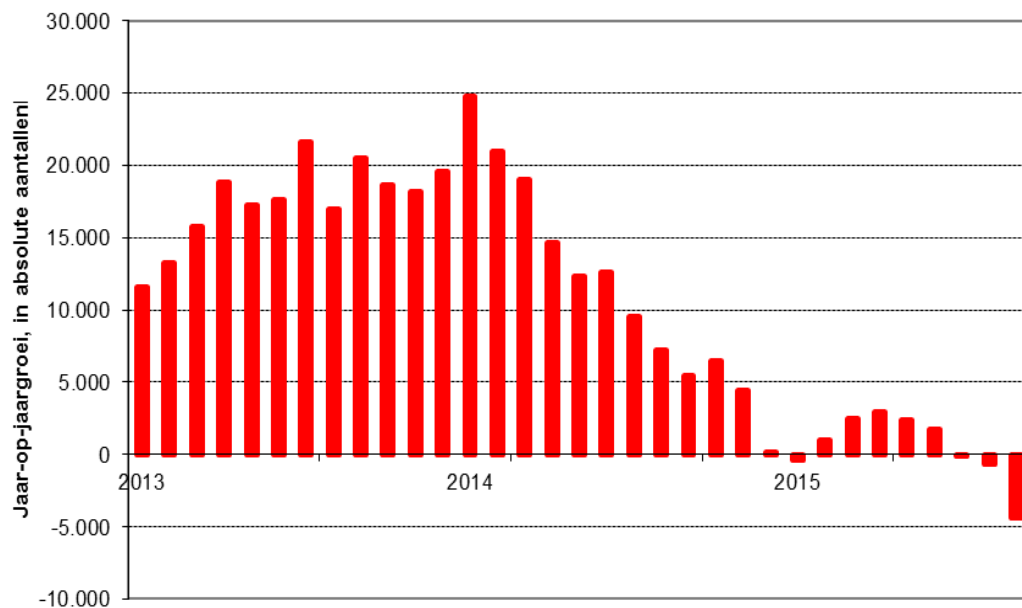
Eind september 2015 zijn er in het Vlaamse Gewest 237.736 *niet-werkende werkzoekenden* (NWWZ); dat zijn er 4.348 of 1,8% minder dan een jaar terug. De afname die zich vorige maand voordeed zet zich daarmee verder (figuur 2-9). Het is tekenend voor een herstellende arbeidsmarkt dat het aantal werkzoekende jongeren (-4,5%) naar omlaag gaat, evenals het aantal kortdurig (< 1 jaar) werkzoekenden (-5,7%). De zeer langdurig (+2 jaar) werkzoekenden (+9,4%) zijn bij de laatsten om te genieten van een verbeterde conjunctuur. Ook het aantal werkzoekende 50-plussers (+5,2%), met in het bijzonder de 60-plussers, neemt toe mee onder invloed van federale maatregelen waardoor men langer beschikbaar moet blijven voor de arbeidsmarkt.

De VDAB ontving rechtstreeks 17.701 *werkaanbiedingen* uit het Normaal Economisch Circuit zonder Uitzendopdrachten (exclusief vacatures van de sector arbeidsbemiddeling en selectiekantoren) in september 2015. Dat zijn er 20,2% of 2.972 meer dan in september 2014. Over de laatste 12 maanden samengenomen werden er 170.751 jobaanbiedingen rechtstreeks gemeld aan de VDAB; dat is 7% meer dan in de voorgaande periode van 12 maanden.

De *uitzendsector* laat een behoorlijk tweede kwartaal 2015 optekenen met een positieve groei op jaarbasis (+9,6%). Ten opzichte van het eerste kwartaal 2015 stijgt de uitzendarbeid eveneens met +2,5%. Zowel bij arbeiders als bij bedienden neemt het aantal uitzenduren toe.

De *werkgelegenheidsvooruitzichten* worden beter in de industrie, ruwbouw en diensten aan bedrijven. In de handel is er enige verbetering sedert de aanvang van 2015, maar de bedrijfsleiders uit die sector zijn nog steeds weinig optimistisch over de werkgelegenheid.

Figuur 2-9 : Niet-werkende werkzoekenden, januari 2013 – september 2015, jaar-op-jaar aangroei in personen

Bron: VDAB, bewerking SVR, 2015.

Zie ook:

Federaal Planbureau (2015), Economische begroting – Economische vooruitzichten 2015-2016, september 2015, Brussel.

Afkortingen

ADS: Algemene Directie Statistiek
 Bbp: Bruto binnenlands product
 ECB: Europese Centrale Bank
 ESI: Economic Sentiment Indicator
 FPB: Federaal Planbureau
 HERMREG: Harmonised Econometric Research for Modeling REGions
 IMF: Internationaal Monetair Fonds
 INR: Instituut voor de Nationale Rekeningen
 KBO: Kruispuntbank van Ondernemingen
 NBB: Nationale Bank van België
 OESO: Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
 SVR: Studiedienst van de Vlaamse Regering
 VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding

3. EUROPEES KADER EN NORMERING

Zoals voorzien in het Samenwerkingsakkoord van 12 december 2013 tussen de Federale overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1, van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie, heeft de Afdeling Financieringsbehoeften van de Hoge Raad van Financiën op 27 maart 2015 een advies uitgebracht over de globale begrotingsdoelstelling en de verdeling ervan over de verschillende geledingen van de gezamenlijke overheid.

Rekening houdend met dit advies, heeft de Federale Regering een Belgisch Stabiliteitsprogramma 2015-2018 opgesteld dat werd goedgekeurd door de federale ministerraad van 24 april 2015. Het Overlegcomité van 29 april 2015 heeft akte genomen van dit Stabiliteitsprogramma 2015-2018, dat voorziet in zowel een structureel begrotingsevenwicht voor de gezamenlijke overheid in 2018, alsook in een structureel begrotingsevenwicht voor elke entiteit afzonderlijk tegen ten laatste 2018.

In de bijdrage van Vlaanderen aan het Belgisch Stabiliteitsprogramma engageerde de Vlaamse Regering zich tot de terugkeer naar een begrotingsevenwicht in 2017, oftewel één jaar sneller dan de Hoge Raad van Financiën in haar advies voorstelde. Met de voorliggende begroting voor het jaar 2016 wordt het tekort van 560 miljoen euro bij BA2015 teruggebracht tot 170,9 miljoen euro (exclusief uitgaven gerelateerd aan de vluchtelingencrisis), hetgeen ons op het pad naar een evenwicht in 2017 houdt en bijgevolg volledig in lijn ligt met de engagementen vervat in het Stabiliteitsprogramma.

De Vlaamse Regering beroept zich in haar pleidooi om de 120 miljoen euro aan meeruitgaven gerelateerd aan de vluchtelingencrisis buiten de structurele inspanning te houden op artikel 5.1 van verordening (EG) nr. 1466/97 over de versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid. Artikel 5.1 van bovengenoemde verordening stelt dat tijdelijke afwijkingen van het traject naar de middellangetermijndoelstelling kunnen worden toegestaan indien deze het gevolg zijn van een buitengewone, buiten de macht van de lidstaat vallende gebeurtenis met een aanzienlijk effect op de financiële positie van de overheid.

4. DE MIDDELENBEGROTING

4.1. Totale middelen

Tabel 4-1 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR gecorrigeerde middelen voor de begrotingsjaren 2014 tot en met 2016. Voor het begrotingsjaar 2014 worden de realisatiecijfers getoond. Vanaf het begrotingsjaar 2015 bevatten de ramingen eveneens de budgettaire effecten van de naar aanleiding van de 6de staatshervorming gewijzigde Bijzondere Financieringswet (BFW).

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is gebaseerd op de raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2015 die door de FOD Financiën in juli 2015 ter beschikking werd gesteld van de gewesten en gemeenschappen. De raming voor het aanslagjaar 2016 vertrekt van de raming voor 2015 en gaat uit van een elasticiteit van 1,35. Binnenkort zal de FOD Financiën hieromtrent nog een eigen raming publiceren waarbij enige afwijking ten aanzien van voorliggende cijfers logischerwijs nog mogelijk is. Uiteraard dient hierbij benadrukt te worden dat het in beide gevallen nog om ramingen gaat, waarbij er dan ook logischerwijs nog afwijkingen zullen zijn ten aanzien van de definitieve realisaties. Een bijstelling van de raming zal bij de begrotingsaanpassing doorgevoerd worden.

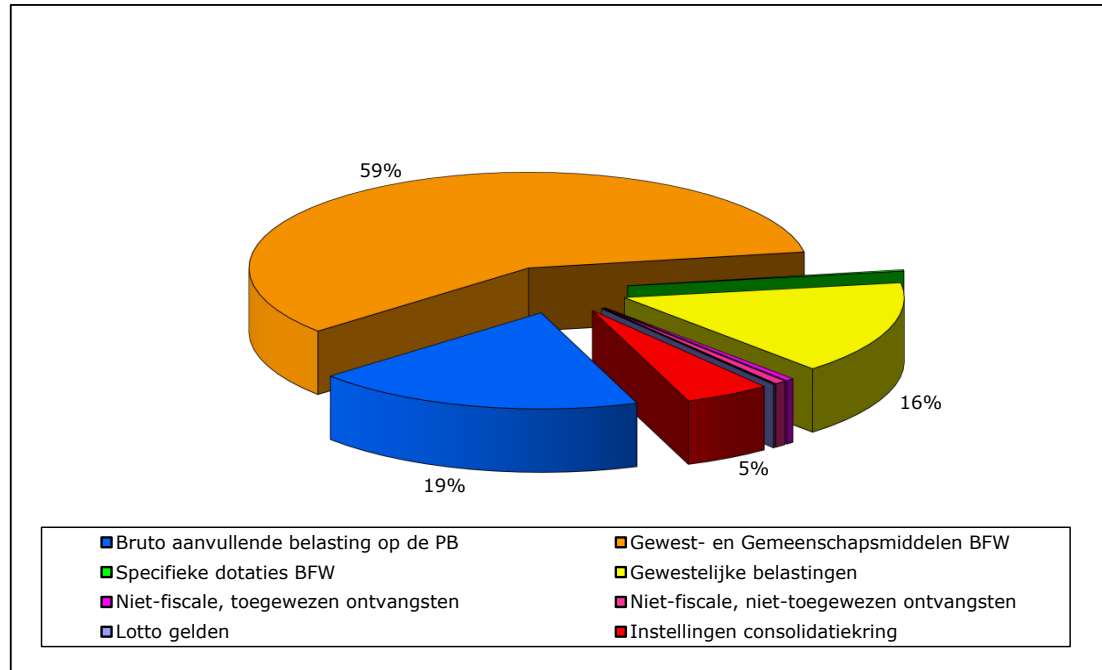
Tabel 4-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)

	REA 2014	BA 2015	BO 2016	BO 2016 - BA 2015	BO 2016 - BA 2015 (%)
Bruto aanvullende belasting op de PB	-	7.058.633	7.531.907	473.274	6,7%
Gewestmiddelen BFW	6.255.257	2.891.662	2.436.764	-454.899	-15,7%
Gemeenschapsmiddelen BFW	13.019.526	19.703.573	20.717.640	1.014.068	5,1%
Specifieke dotaties BFW	904.159	80.278	84.112	3.834	4,8%
Gewestelijke belastingen	5.327.181	5.586.642	6.205.046	618.404	11,1%
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	159.366	167.537	584.799	417.262	249,1%
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	108.478	457.839	263.639	-194.200	-42,4%
Lotto gelden	33.754	33.463	33.350	-113	-0,3%
Instellingen consolidatieperimeter	1.640.840	1.652.840	1.896.514	243.674	14,7%
TOTAAL	27.448.561	37.632.467	39.753.771	2.121.304	5,6%
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	-19.840	-30.204	-30.757	-553	
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	-151.167	-759.057	-1.538.307	-779.250	
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	-	-	-	-	
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	-	-84.463	-93.781	-9.318	
<i>Totaal bijdragen</i>	-171.007	-873.724	-1.662.845	-789.121	

Voor het begrotingsjaar 2016 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten op 39,8 miljard euro begroot. Dat is 2,1 miljard euro of 5,6% meer dan bij de begrotingsaanpassing 2015. In dit hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de verschillende componenten van de middelenraming.

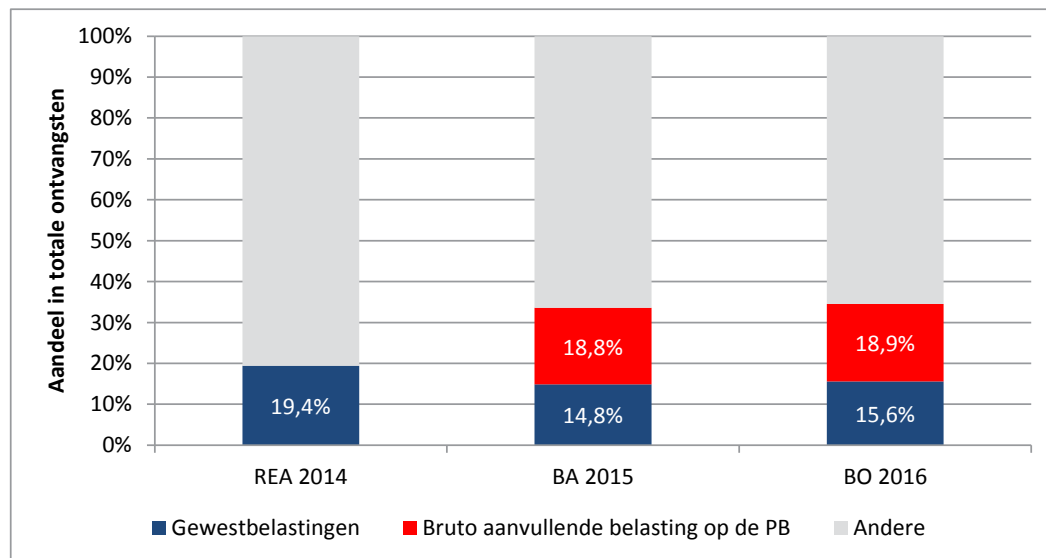
Figuur 4-1 toont het relatieve aandeel van de inkomsten ten opzichte van de totale middelen. Uit deze figuur blijkt dat de Vlaamse opcentiemen 19% vertegenwoordigen van de Vlaamse (ESR gecorrigeerde) ontvangsten. Het belang van de gewestbelastingen bedraagt 16%.

Figuur 4-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen, BO 2016

Door de 6de staatshervorming is er een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Uit onderstaande figuur 4-2 blijkt dat deze autonomie in 2014 19,4% bedroeg en stijgt naar 34,5% bij de begrotingsopmaak 2016.

Figuur 4-2: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen, REA 2014, BA 2015 en BO 2016

4.2. Opcentiemen en toegewezen gedeelte van de BTW en de PB

4.2.1. Parameters

Voor de begrotingsopmaak 2016 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), gewest- en gemeenschapsmiddelen, en andere federale dotaties) geraamd op basis van de economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 9 september 2015. Aangaande de inflatie wordt echter rekening gehouden met die CPI-waarden die ook het effect van de BTW-verhoging op elektriciteit weerspiegelen. De gehanteerde CPI-waarden zijn bijgevolg deze die door het Federaal Planbureau op 1 september 2015 op de webpagina gepubliceerd werden en tevens ook vermeld werden in het perscommuniqué bij de Economische Begroting van 9 september 2015.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 worden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee nieuwe parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers.

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor het begrotingsjaar 2016 wordt de fiscale capaciteit met betrekking het aanslagjaar 2015 toegepast.

De parameter "belasting staat" is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen voor het aanslagjaar 2016 (= begrotingsjaar 2016). De raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 vertrekt van de raming voor aanslagjaar 2015 die begin juli 2015 door de FOD Financiën ter beschikking van de gewesten werd gesteld. In concreto wordt de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 voor de drie gewesten samen bekomen door de belasting staat voor het aanslagjaar 2015 aan te passen aan de CPI 2015, het BBP 2015 en de elasticiteit 2015 ten opzichte van het reëel BBP. Er wordt uitgegaan van een elasticiteit gelijk aan 1,35. De op deze wijze voor het aanslagjaar 2016 bekomen belasting staat wordt vervolgens opgedeeld over de drie gewesten volgens de spreiding die door de FOD Financiën voor het aanslagjaar 2015 werd meegedeeld.

Bovendien houdt de voorliggende raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016 ook rekening met de in het federale regeerakkoord aangekondigde verhoging van de forfaitaire beroepskosten. De verhoging zal gevolgen hebben voor de aanslagjaren 2016 en volgende (= begrotingsjaren 2016 en volgende). Voor aanslagjaar 2016 wordt er uitgegaan van een recurrente impact op de totale belasting staat van 450 miljoen euro. Wij bestendigen de voorziene verlaging van de personenbelasting via het Vlaamse aandeel hierin. De negatieve impact van deze maatregel op de Vlaamse begroting wordt niet tegengedraaid via een verhoging van de opcentiemen.

Tot slot is in de raming van de opcentiemen voor het aanslagjaar 2016 ook het effect verwerkt van de indexsprong in het voorjaar 2015. Bedoelde indexsprong zal in combinatie met het indexeren van de inkomensschijven in de personenbelasting een negatief effect hebben op de belasting staat.

Binnenkort zal de FOD Financiën omtrent de belasting staat nog een eigen raming publiceren waarbij enige afwijking ten aanzien van voorliggende cijfers logischerwijs nog mogelijk is.

De bevolkingsgerelateerde parameters betreffen realisatiecijfers per 1 januari 2015, aangevuld met ramingen zoals meegedeeld door de FOD Financiën op 21 september 2015.

Tabel 4-2 bevat een overzicht van alle gebruikte parameters. De kolommen '2015 vermoedelijk' en '2016 initieel' tonen de uitgangshypothesen bij de middelenberekening ter gelegenheid van de begrotingsopmaak 2016.

Tabel 4-2: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BA 2015		BO 2016	
	2014 definitief	2015 aangepast	2015 vermoedelijk	2016 initieel
Parameters				
Inflatie (CPI)	0,34%	0,00%	0,50%	1,50%
Economische groei (BBP)	1,00%	1,00%	1,20%	1,30%
Personenbelasting (federaal gedeelte)				
Aanslagjaar	2013	2014 = 2013	2014	2015 = 2014
Vlaams Gewest	24.961.794	24.961.794	25.848.753	25.848.753
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	10.969.404	10.969.404	11.364.119	11.364.119
Brussels H. Gewest	3.320.072	3.320.072	3.392.565	3.392.565
Duitstaligen	167.659	167.659	176.405	176.405
Fiscale capaciteit (FC)				
Vlaams Gewest	63,32%	63,32%	63,38%	63,38%
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	27,83%	27,83%	27,87%	27,87%
Brussels H. Gewest	8,42%	8,42%	8,32%	8,32%
Duitstaligen	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%
Verdeelsleutel onderwijs (LLN)				
Toestand	15/01/2014	15/01/2015	15/01/2015	raming
Vlaamse Gemeenschap	56,49%	56,51%	56,54%	56,52%
Franse Gemeenschap	43,51%	43,49%	43,46%	43,48%
Inwoners				
Referentietijdstip	01/01/2013	01/01/2015	01/01/2015	01/01/2016
Teldatum	01/01/2013	01/01/2015	01/01/2015	raming
Vlaanderen	6.381.859	6.438.150	6.444.127	6.469.987
Wallonië (excl. Duitst.)	3.486.970	3.514.370	3.513.416	3.527.717
Brussel	1.154.635	1.171.828	1.175.173	1.182.600
Duitstaligen	76.090	76.459	76.328	76.509
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)				
Referentietijdstip	30/06/2013	30/06/2014	30/06/2014	30/06/2015
Teldatum	01/02/2015	01/02/2015	30/06/2015	30/06/2015
Nederlandstalig	1.244.431	1.249.081	1.249.509	1.252.484
Franstalig	740.794	741.374	741.893	740.924
Brussel	262.439	265.977	266.066	269.510
Denataliteitscoëfficiënt	105,3696%	105,6758%	105,7288%	105,8892%
Verdeelsleutel Plantentuin				
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014
Vlaamse Gemeenschap	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%
Franse Gemeenschap	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%
Pendelaars naar BHG				
Vlaams Gewest	63,16%	62,93%	62,93%	62,77%
Waals Gewest	36,84%	37,07%	37,07%	37,23%
Belasting Staat				
Aanslagjaar		2015	2015	
Mededeling FOD Financiën		26/03/2015	08/07/2015	
Vlaams Gewest		27.159.035	28.724.814	
Waals Gewest		12.248.019	12.693.019	
Brussels H. Gewest		3.387.653	3.619.000	
Belasting Staat				
Aanslagjaar		2015		2016
Raming Departement FB		12/02/2015		09/09/2015
Vlaams Gewest		28.031.178		29.049.094

Begrotingsjaar	BA 2015		BO 2016	
	2014 definitief	2015 aangepast	2015 vermoedelijk	2016 initieel
Waals Gewest		12.712.409		12.836.313 ₄
Brussels H. Gewest		3.727.153		3.659.855 ₃
0 t.e.m. 18-jarigen				
Referentietijdstip		01/01/2015	01/01/2015	01/01/2016
Teldatum		01/01/2015	01/01/2015	raming
Vlaamse Gemeenschap		1.322.028	1.323.333	1.326.685
Franse Gemeenschap		785.201	784.659	785.821
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie		280.064	280.461	283.110
Duitstalige Gemeenschap		15.788	15.709	15.666
+80-jarigen				
Referentietijdstip		01/01/2015	01/01/2015	01/01/2016
Teldatum		01/01/2015	01/01/2015	raming
Vlaamse Gemeenschap		325.398	327.835	335.917
Franse Gemeenschap		163.097	164.101	164.815
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie		45.095	45.366	45.154
Duitstalige Gemeenschap		3.437	3.387	3.540

4.2.2. Resultaten

4.2.2.1. Algemeen

Tabel 4-3 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in 2016 mogen verwacht worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de 6de staatshervorming. De cijfers in deze tabel zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 4-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Globaal gesteld nemen de middelen inzake de bruto aanvullende belasting op de PB en het toegewezen gedeelte van de PB en de BTW in 2016 toe met meer dan één miljard euro (1.032.444 duizend euro inclusief afrekening over het vorige begrotingsjaar). De toename situeert zich vooral langs gemeenschapszijde.

Zoals blijkt uit tabel 4-2, het parameteroverzicht, worden bij de begrotingsopmaak en begrotingsaanpassing ook telkens de middelen van de bijzondere financieringswet van het voorgaande begrotingsjaar herraamd. In concreto worden bij de begrotingsopmaak 2016 het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de toelagen voor de nieuwe bevoegdheden, met betrekking tot het begrotingsjaar 2015 herraamd. Deze herraaming wordt vergeleken met de raming die ter gelegenheid van de begrotingsaanpassing 2015 werd opgesteld. De vergelijking in kwestie resulteert in een afrekening die in de ramingen voor het begrotingsjaar 2016 wordt geïntegreerd. Tabel 4-3 situeert voor iedere component van de middelenberekening het afrekeningssaldo 2015 in de raming van de middelen 2016.

Tabel 4-3: Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB en de BTW (in duizend euro)

art BFW	BA 2015	2015 vermoedelijk bij BO 2016	Afrekening 2015 bij BO 2016	BO 2016 excl afrek 2015	BO 2016 incl afrek 2015	BO 2016 - BA 2015
	(a)	(b)	(c) = (b) - (a)	(d)	(e) = (c) + (d)	(f) = (d) - (a)
						m.b.t. afrekening (f) = (c) - (a)
titel III/1, art 5/1 en 5/2	7.058.633	7.465.579	-	7.531.907	7.531.907	473.274
titel IV, hfdst II, afd 4	3.202.472	3.222.072	19.600	2.780.758	2.800.358	-421.714
35octies	437.884	438.790	906	455.116	456.022	17.232
35nonies	1.606.527	1.624.149	17.622	1.137.651	1.155.273	-468.876
35decies	1.158.061	1.159.133	1.072	1.187.991	1.189.063	29.930
titel V, art 48	0	0	0	0	0	0
titel V/1, art 48/1, §2	-257.048	-294.943	-37.895	-294.943	-332.837	-37.895
titel VIII, art 64quater	-30.204	-30.204	0	-30.757	-30.757	-553
	9.973.853	10.362.504	-18.295	9.986.966	9.968.671	13.113
Subtotaal middelen Vlaams Gewest						
Afrekening over het jaar t-1	-23.558					5.263
Totale middelen Vlaams Gewest	9.950.295	10.362.504	-18.295	9.986.966	9.968.671	18.376
titel IV hfdst III afd 2 art 40quinquies	8.392.033	8.455.670	63.636	8.694.739	8.758.375	302.706
titel X art 81quinquies, §2	-1.205	-1.205	0	-1.223	-1.223	-18
titel IV hfdst III afd 3, art 47/2	5.090.819	5.131.309	40.491	5.026.297	5.066.788	-64.522
titel IV/1	6.217.758	6.268.672	50.914	6.802.855	6.853.769	585.097
47/5	3.561.879	3.583.222	21.343	3.654.115	3.675.458	92.236
68quinquies, §§ 1 en 2	-	-	-	-	-	-
47/7	2.144.975	2.174.546	29.571	2.275.495	2.305.066	130.520
47/7, §3, tweede lid	-2.213	-2.213	0			2.213
47/8	472.034	472.034	0	473.205	473.205	1.171
47/8, lid 2	-10.655	-10.655	0			10.655

art BFW	BA 2015	2015 vermoedelijk bij BO 2016	Afrekening 2015 bij BO 2016	BO 2016 excl afrek 2015	BO 2016 incl afrek 2015	BO 2016 - BA 2015
	(a)	(b)	(c) = (b) - (a)	(d)	(e) = (c) + (d)	(f) = (d) - (a)
						m.b.t. afrekening (f) = (c) - (a)
47/9 47/10 47/11	(-)					
ziekenhuizen (vanaf bj 2016)	51.738	51.738	0	346.844	346.844	346.844
justitiehuizen				53.197	53.197	1.459
interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)						0
Overgangsmechanisme	134.111	134.044	-67	133.780	133.713	-330
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (Gew & Gem)	-84.463	-84.463	0	-93.781	-93.781	-9.318
Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	19.749.052	19.904.027	154.975	20.562.666	20.717.641	813.614
Afrekening over het jaar t-1	-45.480					200.454
Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	19.703.572	19.904.027	154.975	20.562.666	20.717.641	1.014.068
Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	29.653.868	30.266.531	136.680	30.549.632	30.686.312	1.032.444

4.2.2.2. Gewest : Bruto aanvullende belasting op de PB en Toegewezen Gedeelte van de PB

De gewestmiddelen worden in 2016 op 9.968.671 duizend euro geraamd, inclusief een negatieve afrekening van -18.295 duizend euro. De raming 2016 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015 een toename in van 18.376 duizend euro.

Zoals in paragraaf 4.1. wordt vermeld, is de raming van de bruto aanvullende belasting op de PB (gewestelijke opcentiemen) gebaseerd op de inschatting van de belasting staat voor het aanslagjaar 2016. Bedoelde inschatting houdt rekening met de effecten van de aangekondigde verhoging van de forfaitaire beroepskosten. Het bekomen resultaat wordt vervolgens verminderd met de autonomiefactor (25,990%). Het bedrag van de opcentiemen wordt bekomen door op deze gereduceerde belasting staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor het aanslagjaar 2016 wordt er uitgegaan van opcentiementarief van 35,117%. Tot slot wordt ook het effect in rekening gebracht van de indexering van de inkomensschalen in de belastingberekening.

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de 6de staatshervorming geregionaliseerd werden, zijn in de voorliggende middelenbegroting niet als een minderontvangst verwerkt, maar als een uitgave. Ze komen dan ook aan bod in hoofdstuk 5 ("De uitgavenbegroting").

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2016 worden de opcentiemen 473,3 miljoen euro hoger geraamd dan bij de begrotingsaanpassing 2015. Begin juli 2015 communiceerde de FOD Financiën weliswaar een aangepaste raming van de gewestelijke opcentiemen voor het begrotingsjaar 2015. Deze raming voorzag in een meerontvangst van 406,9 miljoen euro ten opzichte van de Vlaamse begrotingsaanpassing 2015. Bedoelde meerontvangst zal zich in 2015 realiseren (via aangepaste doorstortingen) en zal bijgevolg de afrekening in 2016 met betrekking tot het begrotingsjaar 2015 niet beïnvloeden.

De dotaties die betrekking hebben op de bijkomende gewestelijke bevoegdheden n.a.v. het Lambermontakkoord gaan vanaf 2015 op in een nieuwe dotatie (middelen diverse bevoegdheden) die voortaan verdeeld wordt op basis van een vaste verdeelsleutel (50,33% voor het Vlaams Gewest). De nieuwe dotatie wordt aangevuld met specifieke bijkomende middelen: 5,0 miljoen (overdracht gebouwen) en 626,0 miljoen (voor nieuwe bevoegdheden: participatiefonds, grootstedenbeleid, landbouwrampen, overdracht personeel (aankoopcomités), FREG, BIRB). Tot slot wordt de bedoelde dotatie per gewest tot en met 2019 verminderd met een nominaal in de herziene bijzondere financieringswet opgenomen bedrag ter dekking van het encours voor de bevoegdheid 'grootstedenbeleid' dat de federale overheid verder zal vereffenen. De totale dotatie voor het Vlaamse Gewest wordt in 2016 op 456.022 duizend euro geraamd, inclusief 906 duizend euro afrekening.

Door de 6de staatshervorming worden de gewesten ook bevoegd voor bepaalde aspecten van het tewerkstellingsbeleid en voor specifieke fiscale uitgaven (woonbonus, bouwsparen, energiebesparende maatregelen, beveiliging, renovatie, grootstedenbeleid, dienstencheques). De gewesten ontvangen hiertoe twee nieuwe toelagen (een voor tewerkstellingsbeleid en een voor fiscale uitgaven). Niet 100%, maar 60% van de overgedragen bevoegdheid inzake fiscale uitgaven wordt gefinancierd via een toelage vanwege de federale overheid. De resterende 40% financieren de gewesten via de opcentiemen. Op de toelage voor het tewerkstellingsbeleid wordt in 2015 een recurrente inhouding ad 831,3 miljoen euro toegepast (voor de drie gewesten samen) ter sanering van de openbare financiën. In 2016 wordt een bijkomende recurrente inhouding van 831,3 miljoen euro toegepast. De nieuwe toelagen voor werk en fiscale uitgaven worden

in de Vlaamse begroting 2016 respectievelijk op 1.155.273 (inclusief 17.622 duizend euro afrekening) en 1.189.063 (inclusief 1.072 duizend euro afrekening) geraamd.

Het bedrag van het gewestelijk deel van het overgangsmechanisme is negatief en wordt op -332.837 duizend euro geraamd (inclusief -37.895 duizend euro afrekening). Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene bijzondere financieringswet budgettair neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gewest.

De 6de staatshervorming voorziet vanaf 2014 ook een nieuwe transfer ten gunste van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest m.b.t. de pendelbewegingen. In 2016 zal de pendeldotatie 49 miljoen euro bedragen. De pendeldotatie wordt gedragen door het Vlaams Gewest en het Waals Gewest a rato van hun aandeel in de netto stroom van pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het aandeel van het Vlaamse Gewest in de netto stroom pendelaars naar het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt in 2016 op 62,77% geraamd. Dit komt neer op -30.757 duizend euro. Omdat het aandeel over het jaar 2015 niet gewijzigd wordt, bevat de pendeldotatie 2016 gaan afrekening.

4.2.2.3. Gemeenschap : Toegewezen gedeelte van de BTW en de PB en toelagen voor nieuwe bevoegdheden

De gemeenschapsmiddelen worden in 2016 op 20.717.641 duizend euro geraamd, inclusief 154.975 duizend euro afrekening. De raming 2016 houdt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015 een toename in van 1.014.068 duizend euro.

Het toegewezen gedeelte van de BTW bestaat in 2015 uit vier componenten. Van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen wordt in 2015 het effect afgezonderd van de koppeling van de basis BTW-dotatie aan de economische groei over de periode 2010-2015. Dit afgezonderde deel wordt aan de globale BTW-dotatie toegevoegd en ondergaat bijgevolg de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie. Het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen wordt aan de globale PB-dotatie toegevoegd. Daarnaast wordt vanaf 2015 de dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld geïncorporeerd in de globale BTW-dotatie en zal bijgevolg ook de evolutie en de verdeling van de globale BTW-dotatie ondergaan. Tot slot wordt de globale BTW-dotatie met 158,5 miljoen euro opgetrokken ter financiering van enkele overgedragen bevoegdheden. Het toegewezen gedeelte van de BTW wordt in 2016 op 8.758.375 duizend euro geraamd, inclusief 63.636 duizend euro afrekening.

Het toegewezen gedeelte van de PB bestaat in 2015 uit drie componenten: de basis PB-dotatie zoals die voor de 6de staatshervorming bestond, het restant van de bijkomende BTW-Lambermontmiddelen en een recurrente inhouding ad 356,3 miljoen euro (voor beide gemeenschappen samen) ter sanering van de openbare financiën. In 2016 wordt een bijkomende recurrente inhouding van 356,3 miljoen euro in rekening gebracht. Het totale toegewezen gedeelte van de PB volgt vanaf 2016 de evolutie en de verdeling van de basis PB-dotatie. Het toegewezen gedeelte van de PB wordt in 2016 op 5.066.788 duizend euro geraamd, inclusief 40.491 duizend euro afrekening.

De in artikel 81quinquies van de bijzondere financieringswet bedoelde nominale vermindering van de middelen (voor het begrotingsjaar 2015) houdt verband met personeelsleden die als federale personeelsleden tewerkgesteld blijven in de gesloten jeugdinstituut te Tongeren. Vanaf 2016 wordt de vermindering jaarlijks aan de inflatie aangepast. De vermindering wordt definitief stopgezet van zodra de personeelsleden niet langer geheel of gedeeltelijk werkzaam zijn als federaal personeelslid in die gesloten instelling. De stopzetting van de vermindering gebeurt ten laatste op 31 december 2018.

De gemeenschappen ontvangen vanaf 2015 eveneens bijkomende toelagen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de 6de staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)). Voor de Vlaamse Gemeenschap worden de bijkomende middelen in 2016 op 6.853.769 duizend euro geraamd, inclusief 50.914 duizend euro afrekening.

Ook voor de gemeenschappen voorziet de herziene bijzondere financieringswet een overgangsmechanisme. Het bedrag van het overgangsmechanisme is positief en wordt in 2016 op 133.713 duizend euro geraamd, inclusief -67 duizend euro afrekening. Het doel van het overgangsmechanisme is de inwerkingtreding van de herziene bijzondere financieringswet budgettair neutraal te laten verlopen in het aanvangsjaar. De budgettaire verschillen in het aanvangsjaar worden bijgevolg uitgevlakt via een egalisatiebedrag per gemeenschap.

Tot slot wordt het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB nog verminderd met de responsabiliseringsbijdragen (voor het gewest en de gemeenschap samen) die nominaal vermeld staan in artikel 65quinquies van de bijzondere financieringswet.

4.2.2.4. Sensitiviteit

Gezien de volatiliteit van de in tabel 4-2 vermelde parameters, in het bijzonder van de economische groei en de inflatie, wordt in tabel 4-4 een beknopt overzicht geboden van de sensitiviteit van beide parameters op de geraamde middelen uit de herziene bijzondere financieringswet voor het begrotingsjaar 2016. In deze paragraaf wordt nagegaan in welke mate de opcentiemen, het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de specifieke dotaties (zie paragraaf 4.3.) reageren op een wijziging van de economische groei en de inflatie in het begrotingsjaar 2015 en 2016.

Tabel 4-4 geeft een schematisch overzicht van het verrichte onderzoek. Elke onderzochte wijziging had een grootte van 0,1 procentpunt (10 basispunten). Ook wijzigingen van de andere parameters vermeld in tabel 4-2 hebben een impact op de middelen, maar hier is de impact minder uitgesproken. Om die reden worden ze niet in tabel 4-4 opgenomen.

Tabel 4-4: Sensitiviteit (in duizend euro)

Parameter	Middelen 2016		
	Afrekening 2015	Basis 2016	Totaal
BBP 2015	17.568	28.531	46.099
BBP 2016	-	17.851	17.851
CPI 2015	21.615	30.151	51.766
CPI 2016	-	23.796	23.796

4.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 4-5 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de 6de staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018)), worden onder paragraaf 4.2. vermeld.

Tabel 4-5: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

art BFW	BA 2015 (a)	2015 vermoedelijk bij BO 2016 (b)	Afrekening 2015 bij BO 2016 (c) = (b) - (a)	BO 2016 excl afrek 2015 (d)	BO 2016 incl afrek 2015 (e) = (c) + (d)	BO 2016 - BA 2015 (f) = (d) - (a) m.b.t. afrekening (f) = (c) - (a)
titel IV hfdst III afd 3, art 35	-	-	-	-	-	-
titel VIII, art 62	36.698	36.881	183	37.434	37.618	737
titel IV hfdst III afd 4, art 47bis	-	-	-	-	-	-
titel VIII, art 68ter	14.731	14.805	74	15.027	15.101	296
titel VIII, art 62ter	6.570	6.616	46	6.802	6.848	232
titel VIII, art 68ter	23.945	24.065	120	24.425	24.545	481
Subtotaal dotaties vanwege federale overheid	81.943	82.366	423	83.689	84.112	1.746
Afrekening over het jaar t-1	-1.665					2.088
Totaal dotaties vanwege federale overheid	80.278	82.366	423	83.689	84.112	3.834

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) bijzondere financieringswet, wordt vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% wordt toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie vanaf begrotingsjaar 2015 niet meer opgenomen in tabel 4-5.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (6de staatshervorming) zal de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd worden en bijgevolg de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie volgen.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeersstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaams Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaams Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen.

Tot slot wordt volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de middelenbegroting 2016 gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

4.4. Gewestelijke belastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor het begrotingsjaar 2016 zijn enerzijds gebaseerd op de ramingen van de FOD Financiën en anderzijds op de economische vooruitzichten die door het Federaal Planbureau in september 2015 werden gepubliceerd. Voor de gewestbelastingen die de Vlaamse Overheid in eigen beheer int, worden door de Vlaamse Overheid eigen ramingen opgesteld.

De ramingen van de gewestbelastingen voor het begrotingsjaar 2016 houden rekening met de inwerkingtreding van de wegbeprijzing (kilometerheffing) vanaf april 2016 en met de vergroening van de verkeersfiscaliteit.

In de artikelsgewijze bespreking van de gewestbelastingen (Memorie van Toelichting) wordt dieper ingegaan op de veronderstellingen en de ramingsmethoden gehanteerd bij de individuele gewestbelastingen.

Tabel 4-6 toont een overzicht van de begrotingsposten en de verschillende bedragen. De getoonde bedragen zijn ESR gecorrigeerde ontvangsten.

Tabel 4-6: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	REA 2014	BA 2015	BO 2016	BO 2016 - BA 2015
Onroerende voorheffing	104.633	107.100	105.898	-1.202
Belasting op de spelen en weddenschappen	30.443	36.169	33.378	-2.791
Belasting op de automatische ontspanningstoestellen	26.009	28.406	34.503	6.097
Openingsbelasting	32	0	0	0
Registratiebelastingen	2.019.045	1.986.119	2.129.970	143.851
Hypotheekbelastingen	152.296	160.121	168.152	8.031
Verkeersbelasting op de autovoertuigen (inning IVA VLABEL)	997.119	999.549	1.013.894	14.345
Belasting op de inverkeersstelling (inning IVA VLABEL)	197.426	200.544	235.602	35.058
Eurovignet (inning FOD Financiën)	27.464	28.689	1.773	-26.916
Eurovignet (inning IVA VLABEL)	54.092	53.954	2.751	-51.203
Schenkbelastingen	301.557	390.086	431.597	41.511
Erfbelastingen	1.417.065	1.595.905	1.668.313	72.408
Kilometerheffing (brutobedrag + boete)			379.215	379.215
Totaal	5.327.181	5.586.642	6.205.046	618.404

4.5. Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten voor het begrotingsjaar 2016 bedraagt 584,8 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015 houdt deze raming een toename in van 417,3 miljoen euro.

De toename wordt vooral verklaard door de ontvangsten van het Energiefonds. Om een oplossing te bieden aan de problematiek van de certificatenoverschotten, worden bijkomende middelen in het Energiefonds voorzien, en dit door een aanpassing van de forfaitaire heffing per afnamepunt. Deze heffing wordt vanaf 1 maart 2016 omgevormd tot een jaarlijkse heffing waarvan de jaarlijkse opbrengst op 492,6 miljoen euro wordt geraamd. In 2016 bedraagt de geschatte opbrengst van de heffing ongeveer 412,1 miljoen euro.

Verder wordt de toename ook verklaard door de ontvangsten die naar aanleiding van de 6de staatshervorming in het kader van de verkeersveiligheid geregionaliseerd werden (BIVV, retributies, verkeersboeten). 13,7 miljoen van de bedoelde ontvangsten wordt immers afgeleid naar een nieuw opgericht begrotingsfonds, zonder dat de raming van de totale ontvangsten bijgesteld wordt.

De belangrijkste toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de inschrijvingsgelden van het deeltijds kunstonderwijs;
- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten van het Energiefonds
- de inkomsten van het Verkeersveiligheidsfonds;
- de inkomsten van het Vernieuwingsfonds.

4.6. Andere ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen bestempeld worden als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren.

Tot deze categorie behoren onder meer de dividenden van de openbare investeringsmaatschappijen, de dividenden van financiële instellingen die door de Vlaamse Regering in 2009 gesteund werden en de ontvangsten die naar aanleiding van de 6de staatshervorming in het kader van de verkeersveiligheid geregionaliseerd werden (BIVV, retributies, verkeersboeten) (en die niet als een toegewezen ontvangst begroot worden).

De raming van de andere ontvangsten voor het begrotingsjaar 2016 bedraagt 263,6 miljoen euro. Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015 houdt deze raming een daling in van 194,2 miljoen euro. De variatie in deze categorie andere ontvangsten wordt hoofdzakelijk verklaard door de evolutie van de dividenden van de financiële instellingen. Deze impact is in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 4-7: Impact maatregelen financiële sector (in duizend euro)

	BA 2015	BO 2016
Dividenden financiële instellingen	170.713	0
Terugbetaling financiële instellingen (ESR 8)	500.000	1.503.000
Totaal	670.713	1.503.000

Hierbij wordt ervan uitgegaan dat er ook in 2016 een gedeeltelijke terugbetaling (*principal repayment*) plaatsvindt door KBC van 1,002 miljard euro. De boetepremie (*penalty payment*) voor die jaren bedraagt 0,501 miljard euro. De 8,5% coupon rente wordt berekend op het gemiddelde bedrag aan uitstaande schuld gedurende het vorige begrotingsjaar. Midden februari 2014 werd door KBC aangekondigd dat er over de boekjaren 2013 en 2015 geen couponrente zal betaald worden. De begroting 2016 houdt bijgevolg rekening met het ontbreken van een couponrente.

Tot slot wordt de evolutie van de andere ontvangsten ook verklaard door de beweging om 13,7 miljoen euro ontvangsten uit verkeersveiligheid niet langer als een algemene ontvangst te begroten, maar als een toegewezen ontvangst.

4.7. Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de bijzondere financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen wordt in de voorliggende middelenbegroting op 33,4 miljoen euro

geraamd. Die raming is gebaseerd op het voorlopig winstverdelingsplan voor het dienstjaar 2015.

4.8. Te consolideren instellingen

Tabel 4-8 geeft een overzicht van de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Voor de NV Tunnel Liefkenshoek, het VWF en de VMSW wordt in tabel 4-8 de raming van de begrotingsaanpassing niet getoond. Bedoelde instellingen werden bij de begrotingsaanpassing immers onder een correctielijn in het vorderingensaldo opgenomen.

Tabel 4-8: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	REA 2014	BA 2015	BO 2016	BO 2016 - BA 2015
MINA	109.724	117.340	132.847	15.507
VIF	59.673	81.139	54.175	-26.964
Loodswezen	75.052	80.634	74.712	-5.922
Andere instellingen met DAB-vorm	28.475	27.116	29.657	2.541
VDAB	113.023	110.967	107.869	-3.098
VRT	199.038	199.258	204.276	5.018
Kind & Gezin	155.601	154.919	164.449	9.530
VVM - De Lijn	184.489	198.300	205.249	6.949
VEB	397	62.733	79.150	16.417
VITO	50.897	57.876	54.090	-3.786
Tunnel Liefkenshoek	54.748		55.800	
VWF			68.407	
VMSW			188.981	
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	609.723	562.558	476.852	
Totaal	1.640.840	1.652.840	1.896.514	243.674

MINAFONDS

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van het *Minafonds* zijn in hoofdzaak afkomstig van de milieuheffingen. Deze heffingen worden geïnd door de Vlaamse openbare milieu-instellingen. Meer bepaald int OVAM de afvalstoffenheffing, VMM de waterheffingen en VLM de administratieve geldboetes in het kader van het mestactieplan.

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015 nemen de ESR gecorrigeerde ontvangsten van het Minafonds bij de begrotingsopmaak 2016 toe met 15,5 miljoen euro tot 132,8 miljoen euro. Dit is het gevolg van onderstaande bijstellingen.

Ten eerste is er een stijging van de ontvangsten van de waterheffingen van 2,6 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015. Deze stijging is voornamelijk te wijten aan de aanrekening van de bovengemeentelijke saneringsvergoeding - een minpost - die lager uitvalt dan voorzien. Hierdoor is een stijging in de ontvangsten te verwachten van ongeveer 4 miljoen euro. De overgangsmaatregel, om de voorafbetaling en heffing niet in hetzelfde jaar te laten vallen, bedroeg immers 16 miljoen euro, terwijl de vergoeding nu 12 miljoen euro bedraagt. Deze stijging van 4 miljoen euro wordt getemperd door een daling van het eenheidstarief en een daling van de vuilvracht met 3%, waardoor het netto-effect 2,6 miljoen euro bedraagt.

Vervolgens is er een stijging van de materialen- en afvalstoffenheffing van 14 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015. Dit is te wijten aan het op kruissnelheid komen van het afschaffen van de fiscale compensatiefactor teneinde het ongelijke speelveld tussen private bedrijven en intercommunales teniet te doen dat zou voortvloeien uit de toepassing van de vennootschapsbelasting op de laatstgenoemde categorie. Bovenop de afschaffing van de compensatiefactor werden de heffingen met factor 1,5 vermenigvuldigd om tegemoet te komen aan het principe van 'de vervuiler betaalt'.

Daarnaast stijgen de geraamde ontvangsten uit de mestheffing met 0,7 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015. Deze ontvangsten bedragen bij de begrotingsopmaak 2016 2,6 miljoen euro en zijn gebaseerd op uit te schrijven vorderingen. Het is de bedoeling om gerichtere controles te gaan uitvoeren, alsook minder boetes te innen, maar een hoger bedrag per boete te ontvangen.

Ten slotte zijn er de vorderingen die voortkomen uit beslissingen tot oplegging van bestuurlijke geldboetes van de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC) van het departement LNE. Hiervan worden de Vlarem dossiertaks en ggo's, goed voor een ontvangst van ongeveer 0,5 miljoen euro, overgeheveld naar het Omgevingsfonds ingevolge de regeringsbeslissing genomen bij de goedkeuring van de oprichting van het Omgevingsfonds. Ook is er ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015 geen rekening meer gehouden met dividenden afkomstig van Indaver. Hierdoor dalen de ontvangsten met 1,3 miljoen euro.

VIF

De ESR-gecorrigeerde ontvangsten van het *VIF* nemen bij begrotingsopmaak 2016 af met 27 miljoen euro. Dit is enkel te wijten aan het wegvallen van de éénmalige ontvangst die bij begrotingsaanpassing 2015 voorzien werd voor de verkoop van de gronden "Oosteroever" (21 miljoen euro) en de gronden in Wommelgem (6 miljoen euro).

LOODSWEZEN

De daling van de ESR-gecorrigeerde ontvangsten bij de DAB Loodswezen met 5,9 miljoen euro is te wijten aan een vernieuwde inschatting op basis van de voorlopige uitvoeringscijfers 2015.

VDAB

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van *VDAB* worden voor 2016 geraamd op 107,9 miljoen euro, waarvan ruimde helft (56,4 miljoen) ontvangsten betreft uit opleidingen (individuele beroepsopleidingen en instapopleidingen). *VDAB* ontvangt ook 28,9 miljoen euro vanuit het Europese niveau. De ontvangsten van *VDAB* dalen met 3,1 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015. Dit is voornamelijk het gevolg van een daling van de Europese ontvangsten met 3 miljoen en van inkomsten uit de verkoop van gronden (-1 miljoen). Deze dalingen worden deels gecompenseerd door een geraamde ontvangst van 1,1 miljoen euro van Actiris.

VRT

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van de *VRT* worden bij de begrotingsopmaak op 204,3 miljoen euro geraamd. Dit bedrag houdt een toename in van 5,0 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015. De stijging wordt hoofdzakelijk verklaard door een toename van de ontvangsten uit de verkoop van goederen en diensten.

KIND & GEZIN

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van *Kind en Gezin* stijgen bij de begrotingsopmaak 2016 met 9,5 miljoen euro tot 164,4 miljoen euro. Dit bedrag is voor 158,6 miljoen euro toe te schrijven aan de financiële bijdragen van de gezinnen in het kader van

kinderopvang. De hogere ontvangsten zijn te wijten aan hogere inkomsten uit ouderbijdragen binnen de groepsopvang (+3,4 miljoen euro) en de gezinsopvang (+5,5 miljoen euro). Verder stijgen de inkomsten vanuit de provincie Limburg in het kader van het SALK met 0,3 miljoen euro tot 1,2 miljoen euro. Tot slot zijn er de jaarlijks weerkerende inkomsten uit de Sociale Maribel (2,8 miljoen euro) en overdrachten van onder andere het Brusselse Gewest en de Federale Overheid (0,5 miljoen euro).

DE LIJN

Ten gevolge van het op kruissnelheid komen van het nieuwe tarievenplan bij De Lijn en de lager dan verwachte uitval van reizigers door deze hogere tarieven worden 6,9 miljoen euro meer ontvangsten verwacht bij de begrotingsopmaak 2016, van 198,3 naar 205,2 miljoen euro.

VEB

De ontvangsten van het *VEB*, die hoofdzakelijk bestaan uit verkopen van elektriciteit en gas, stijgen met 16,4 miljoen euro naar 79,2 miljoen euro.

VITO

De eigen ontvangsten van *VITO* bestaan voornamelijk uit lopende contracten met de overheidssector (28 miljoen) en de private sector (16 miljoen). Verder verwacht *VITO* 10 miljoen euro ontvangsten vanuit het federale niveau. Voor de lopende ontvangsten wordt een stijging van de inkomsten geraamd van 2,9 miljoen euro. De federale ontvangsten zullen 7 miljoen lager liggen dan in 2015 als gevolg van een eenmalige rechtzetting in 2015 van de korting op de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers.

LIEFKENSHOEK

Bij begrotingsopmaak 2016 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de *Tunnel Liefkenshoek* op 55,8 miljoen euro geraamd. De ontvangsten betreffen tolheffingen voor het gebruik van de tunnel. Ten opzichte van 2015 wordt een gestage groei van de ontvangsten uit tolheffingen verwacht (0,8 miljoen euro), te wijten aan de verwachte toename van het gebruik van de Liefkenshoektunnel.

VWF

De ESR-gecorrigeerde ontvangsten van het *Vlaams Woningfonds (VWF)* nemen af met 6,4 miljoen euro tot 68,4 miljoen euro. Dit is het saldo tussen enerzijds het wegvallen van een eenmalige ontvangst uit de verkoop van een gebouw (-9,6 miljoen euro) en anderzijds een toename van de renteontvangsten (3,2 miljoen euro).

VMSW

Ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015 dalen de ontvangsten van de *Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW)* met 3,6 miljoen euro tot 189 miljoen euro. Dit is grotendeels te wijten aan lagere renteontvangsten (-3 miljoen euro) en in mindere mate aan een daling van de huurinkomsten (-0,6 miljoen euro).

5. DE UITGAVENBEGROTING

5.1. Inleiding

Normaalgezien vormen de aanpassing van lonen en werkingsmiddelen aan de inflatie een belangrijke oorzaak voor de toename van de uitgaven bij begrotingsopmaak. In 2016 is dat niet het geval, omwille van de federale indexsprong.

Bij de begrotingsopmaak 2016 is de 6de staatshervorming de belangrijkste factor van de uitgavendynamiek bij ongewijzigd beleid. Voornamelijk door de overheveling van de bevoegdheid voor ziekenhuisfinanciering vanaf 2016, nemen de Vlaamse uitgaven aanzienlijk toe. Naast een toename van de uitgaven staan hier echter ook bijkomende ontvangsten tegenover.

Andere belangrijke toenames situeren zich bij BAM (voorbereidende nutswerken en de spoorwegwerkzaamheden) en Agion waar de beschikbaarheidsvergoedingen toenemen.

De hervorming van het FFEU is neutraal voor de evolutie van de beleids- en betaalkredieten, er is wel een afname van de beleidskredieten voor deze uitgaven en een toename van de betaalkredieten. De belangrijkste wijziging is dat de kredieten niet meer gecentraliseerd zijn in het FFEU, maar bij de betrokken beleidsdomeinen opgenomen zijn.

Daarnaast zijn er andere traditionele factoren die door toepassing van de bestaande regelgeving de uitgaven doen toenemen. Zo is er het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeentefonds en het Stedenfonds waardoor de beleidskredieten stijgen met respectievelijk 81 en 5 miljoen euro.

Door de verwachte leerlingengroei in 2016, nemen de loon- en werkingsmiddelen van het leerplichtonderwijs toe met 39 miljoen euro, wat een combinatie is van hogere uitgaven in het lager onderwijs die deels gecompenseerd worden door een vermindering van uitgaven in het secundair onderwijs.

Naast deze factoren die leiden tot een toename van de Vlaamse uitgaven in 2016, zijn er ook bepaalde posten waar er minder uitgaven nodig zijn. Zo namen de uitgaven voor de renovatie in 2015 met 54 miljoen euro toe door het aanzuigefect van de aangekondigde fiscalisering. In 2016 nemen de kredieten opnieuw af.

Ten slotte worden ook in 2016 een aantal instellingen opgenomen in de Vlaamse consolidatieperimeter, waardoor de (betaal)uitgaven toenemen met 161 miljoen euro. Het gaat voornamelijk om de Liefkenshoek-tunnel, de Vlaamse Participatiemaatschappij, de VMSW en het VWF.

Het netto-effect van de maatregelen en nieuwe impulsen, leidt in de begroting 2016 tot een aanzienlijke toename van zowel beleids- als betaalkredieten. De belangrijkste factor hierin zijn de impulsprojecten voor het energiebeleid, waardoor de uitgaven toenemen met 402,7 miljoen euro, zij het dat dit volledig gedekt wordt door ontvangsten en dus neutraal is voor het vorderingensaldo. Daarnaast nemen de uitgaven ook met meer dan 215 miljoen toe omwille van de kilometerheffing (inclusief provisie).

Ten slotte werden er nog verschillende maatregelen genomen om het tekort te beperken en werd er toch al een aanzet gegeven voor nieuwe beleidsimpulsen, zij het dat de impact hiervan op de betaalkredieten pas de volgende jaren op kruissnelheid zal komen. Belangrijk is wel om vast te stellen dat de genomen maatregelen bijna integraal structureel van aard zijn.

In deel 5.4 worden per beleidsdomein de belangrijkste wijzigingen weergegeven. De weergegeven bedragen gaan in op de evolutie van de beleidskredieten. In de mate dat er een sterk afwijkende evolutie van de betaalkredieten tegenover staat, wordt dit ook expliciet aangegeven.

5.2. De beleids – en betaalkredieten

5.2.1. Beleidskredieten

Voor de berekening van de beleidskredieten dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de berekening van de beleidskredieten bij de ministeries (excl. DAB's) enerzijds en bij de te consolideren instellingen anderzijds.

Vooreerst wordt er ingegaan op de berekening van de beleidskredieten bij de ministeries.

5.2.1.1. Beleidskredieten ministeries

Bij de beleidskredieten van de ministeries vertrekt men vanuit de som van de vastleggingskredieten. Deze kredieten worden aangevuld met de voorziene ontvangsten uit begrotingsfondsen.

Op bovenstaande som worden enkele correcties doorgevoerd, die overwegend ook in de berekening van betaalkredieten dienen doorgevoerd te worden:

- Ten eerste wordt de som van bovenstaande kredieten gezuiverd voor de kredieten die voorzien zijn voor kredietverleningen en deelnemingen (ESR-8), en voor aflossingen (ESR-9). Deze kredieten dienen namelijk niet te worden meegenomen in de berekening van het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.
- Ten tweede wordt een correctie doorgevoerd voor de kredieten die bestemd zijn voor de te consolideren instellingen van de Vlaamse Gemeenschap¹. Het beleid dat met deze kredieten kan gevoerd worden, wordt verder meegenomen bij de te consolideren instellingen (zie infra).

Een laatste opmerking die dient gemaakt te worden, heeft betrekking op de ingeschreven intrestkredieten m.b.t. de uitstaande directe en indirecte schuld. Aangezien deze intrestlasten effectief dienen te worden betaald en niet eerder in beleidskredieten zijn voorzien en gezien er van het standpunt wordt vertrokken dat de definitie van de beleidskredieten zo nauw mogelijk dient aan te sluiten bij de definitie van betaalkredieten, worden de intrestkredieten behouden in de beleidskredieten. Anderzijds is het wel zo dat er met de kredieten die voorzien zijn voor de betaling van intresten geen beleid kan gevoerd worden.

In het vorderingensaldo (zie hoofdstuk 6) wordt daarom ook gewerkt met het principe van primaire uitgaven (i.c. uitgaven excl. intresten).

¹ Dit zijn de te consolideren rechtspersonen die in de Vlaamse consolidatieperimeter 2014 vervat zitten (excl. Zorgfondsen).

Tabel 5-1: Saldi-berekening - Beleidskredieten ministeries (in duizend euro)

Beleid		BO 2016
Vastleggingskredieten (VAK)	+	40.455.300
Voorziene ontvangsten uit begrotingsfondsen (TO)	+	586.704
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	1.783.190
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	1.306.814
Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatieperimeter & correcties	-	8.446.187
TOTAAL	=	29.505.813

5.2.1.2. Beleidskredieten van te consolideren instellingen (DAB's en Vlaamse rechtspersonen)

Voor de berekening van de beleidskredieten van de te consolideren instellingen wordt een onderscheid gemaakt tussen de te consolideren instellingen die in hun begroting een opsplitsing maken tussen vastleggings- en vereffeningskredieten en de andere instellingen met enkel een begroting in vereffeningskredieten.

Bij de instellingen met een opsplitsing in de begroting tussen vastleggings- en vereffeningskredieten, wordt het vastleggingskrediet (gecorrigeerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi) genomen.

De ingeschreven vastleggingskredieten bevatten in ieder geval ook de machtigingen en het vastleggingskrediet van de toelagen aan de instellingen die zijn ingeschreven in de begrotingen van de ministeries.

Voor de overige te consolideren instellingen wordt van de hypothese vertrokken dat de vastleggingskredieten gelijk zijn aan de ingeschreven vereffeningskredieten (gecorrigeerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi).

Deze vastleggingskredieten worden evenwel nog verder gecorrigeerd voor het geval er een machtiging is ingeschreven in de begrotingen van de ministeries. In dit geval wordt het verschil tussen de in de begroting van de ministeries ingeschreven machtiging en het in de begroting van de ministeries ingeschreven correlatief krediet gecorrigeerd op de totaal ingeschreven kredieten van de instelling (het correlatief krediet wordt hierbij eventueel nog verder aangevuld met eventuele toepassingen van historische begrotingssaldi).

Met betrekking tot de intrestkredieten kan dezelfde opmerking gemaakt worden als bij de ministeries.

Tabel 5-2: Saldi-berekening - Beleidskredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BO2016
Instellingen met beleid en betaal-uitgavenzijde		
Vastleggingskredieten	+	5.391.041
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	62.292
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	16.108
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	111.029

Interne verrichtingen	-	55.891
SUBTOTAAL		5.145.721
Instellingen met enkel betaal-uitgavenzijde		
Vereffeningskredieten	+	10.333.618
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.209.667
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	910.700
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	13.566
Interne verrichtingen	-	1.669.239
Vastleggingsmachtigingen + Vastleggingskredieten - Correlatieve kredieten - Vereffeningskredieten	+	41.810
SUBTOTAAL	=	5.572.256
TOTAAL	=	10.717.977

5.2.1.3. Beleidskredieten ministeries + te consolideren instellingen

In tabel 5-3 wordt een overzicht gegeven van de totale beleidskredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij BO 2016. Hieraan worden ook de beleidskredieten FFEU toegevoegd, net zoals bij begrotingsopmaak 2015. De ESR-correcties zijn in tegenstelling tot voorgaande jaren niet meer opgenomen in deze tabel.

De totale beleidskredieten nemen toe met 2.326,2 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2016, ofwel 6,1% ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015.

Tabel 5-3: Saldi-berekening – Totaal beleidskredieten (in duizend euro)

	REA 2014	BA 2015 (a)	BO 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Beleidskredieten ministeries	18.509.526	28.469.782	29.505.813	1.036.031	3,6%
Beleidskredieten instellingen	9.504.049	9.330.288	10.717.977	1.387.689	14,9%
TOTAAL (excl. FFEU en ESR correcties)	28.013.575	37.800.070	40.223.790	2.423.720	6,4%
FFEU (*)	156.702	97.526	0 (*)	-97.526	-100,0%
TOTAAL (incl. FFEU, excl. ESR correcties)	28.170.277	37.897.596	40.223.790	2.326.194	6,1%

(*)Vanaf 2016 wordt de afroaming van de niet aangewende kredieten eind 2015 ten belope van een verwacht bedrag van 105 miljoen euro onder beleidsdomein Financiën en Begroting verwerkt.

5.2.2. Betaalkredieten

Voor de berekening van de betaalkredieten, wordt eveneens een opsplitsing gemaakt tussen betaalkredieten bij de ministeries (excl. DAB's) en betaalkredieten bij de te consolideren instellingen.

5.2.2.1. Betaalkredieten ministeries

Bij de betaalkredieten vertrekt men van de sommatie van de vereffeningskredieten en de variabele kredieten.

Op bovenstaande som worden enkele correcties doorgevoerd, zoals in de berekening van het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse overheid. Zo wordt er gecorrigeerd voor uitgaven m.b.t. kredietverleningen en deelnemingen (ESR-8), schuldaflossing (ESR-9) en kredieten bestemd voor te consolideren instellingen².

Er wordt geen correctie doorgevoerd voor de ingeschreven intrestkredieten.

Tabel 5-4: Saldi-berekening – Betaalkredieten ministeries (in duizend euro)

Betaal		BO 2016
Vereffeningskredieten (VEK)	+	40.675.803
Variabele kredieten (VRK)	+	579.868
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	1.895.035
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	1.306.814
Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatieperimeter & correcties	-	8.724.141
TOTAAL	=	29.329.681

5.2.2.2. Betaalkredieten van te consolideren instellingen (DAB's en Vlaamse rechtspersonen)

Voor de bepaling van de betaalkredieten van de te consolideren instellingen wordt er vertrokken van de voorziene betaalkredieten in de respectievelijke begrotingen van de instellingen.

Hierop worden correcties doorgevoerd voor kredietverleningen en deelnemingen, schuldaflossing, toelagen naar andere te consolideren instellingen, reserve-opbouw en over te dragen saldi.

Tabel 5-5: Saldi-berekening – Betaalkredieten van te consolideren instellingen (in duizend euro)

		BO2016
Vereffeningskredieten	+	16.779.093
<i>Correcties voor:</i>		
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	2.271.959
Aflossingen overheidsschuld (esr code 9)	-	926.975
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	131.502
Interne verrichtingen	-	2.687.031
TOTAAL	=	10.761.626

² Dit zijn de te consolideren rechtspersonen die in de Vlaamse consolidatieperimeter 2014 vervat zitten (excl. Zorgfonds).

5.2.2.3. Betaalkredieten ministeries + te consolideren instellingen

In tabel 5-6 wordt een overzicht gegeven van de totale betaalkredieten van de ministeries en de te consolideren instellingen zoals ingeschreven bij BO 2016. In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt er geen FFEU-correctie meer voorzien, aangezien de FFEU-betaalkredieten naar aanleiding van de begrotingsopmaak overgeheveld werden naar de betrokken beleidsdomeinen (zie ook tabel 5-9).

De totale betaalkredieten nemen globaal toe met 2.066,4 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2016, ofwel 5 % ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015.

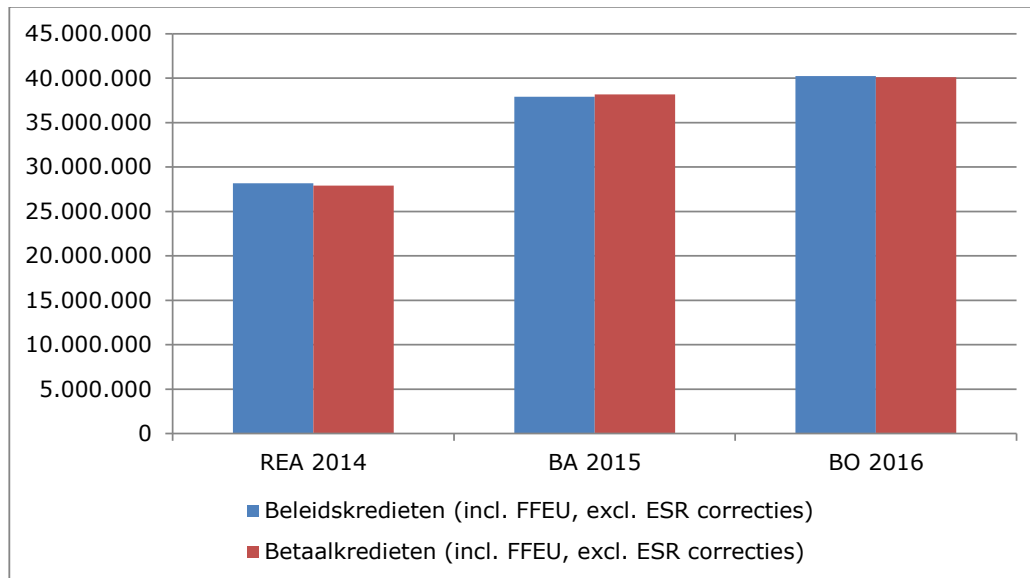
Tabel 5-6: Saldi-berekening – Totaal betaalkredieten (in duizend euro)

	REA 2014	BA 2015 (a)	BO 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Betaalkredieten ministeries	18.527.505	28.567.266	29.329.681	762.415	2,7%
Betaalkredieten instellingen	9.258.725	9.457.681	10.761.626	1.303.945	13,8%
TOTAAL (excl. FFEU en ESR correcties)	27.786.230	38.024.947	40.091.307	2.066.360	5,4%
FFEU	123.332	140.455	0	-140.455	100,0%
TOTAAL (incl. FFEU, excl. ESR correcties)	27.909.562	38.165.402	40.091.307	1.925.905	5,0%

5.2.3. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten

Figuur 5-1 toont aan dat bij de begrotingsaanpassing 2015 de betaalkredieten 268 miljoen euro hoger liggen dan de beleidskredieten. Dit wijst op een sterk engagement om voldoende betaalmiddelen te voorzien ter honorering van de aangegane engagementen. Vanaf begrotingsopmaak 2016 is het beleidskrediet 132 miljoen euro hoger omdat we inzetten op het stimuleren van investeringen, zonder de benodigde betaalkredieten uit het oog te verliezen.

Figuur 5-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)

5.3. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen

In onderstaande tabel 5-7, resp. 5-8 wordt de cijfermatige evolutie van de beleids-, resp. betaalkredieten BA 2015 en BO 2016 per beleidsdomein weergegeven.

Tabel 5-7: Beleidskredieten per beleidsdomein (in duizend euro)

Beleidsdomein	REA 2014	BA 2015 (a)	BO 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	126.387	128.800	128.860	60	0,0%
Diensten Algemeen Regeringsbeleid	149.658	127.006	0	-127.006	-100,0%
Bestuurszaken	2.870.099	2.971.317	0	-2.971.317	-100,0%
Financiën en Begroting	248.230	2.173.958	2.702.784	528.826	24,3%
Internationaal Vlaanderen	187.704	166.182	169.909	3.727	2,2%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.524.018	1.498.046	1.682.664	184.618	12,3%
Onderwijs en Vorming	10.920.943	10.845.163	10.966.781	121.618	1,1%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4.067.510	10.289.906	11.021.357	731.451	7,1%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.360.652	1.253.195	1.177.425	-75.770	-6,0%
Werk en Sociale Economie	1.551.876	3.648.092	3.696.344	48.252	1,3%
Landbouw en Visserij	194.893	190.199	187.852	-2.347	-1,2%
Leefmilieu, Natuur en Energie	861.147	780.657	1.276.162	495.505	63,5%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.171.117	3.008.433	3.110.228	101.795	3,4%
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	779.341	719.116	753.208	34.092	4,7%
Kanselarij en Bestuur			3.350.216	3.350.216	0,0%
TOTAAL (excl. FFEU & ESR-correcties)	28.013.575	37.800.070	40.223.790	2.423.720	6,4%
FFEU (*)	156.702	97.526	0 (*)	-97.526	-100,0%
TOTAAL (incl. FFEU, excl. ESR-correcties)	28.170.277	37.897.596	40.223.790	2.326.194	6,1%

(*) Vanaf 2016 wordt de afoming van de niet aangewende kredieten eind 2015 ten belope van een verwacht bedrag van 105 miljoen euro onder beleidsdomein Financiën en Begroting verwerkt.

Tabel 5-8: Betaalkredieten per beleidsdomein (in duizend euro)

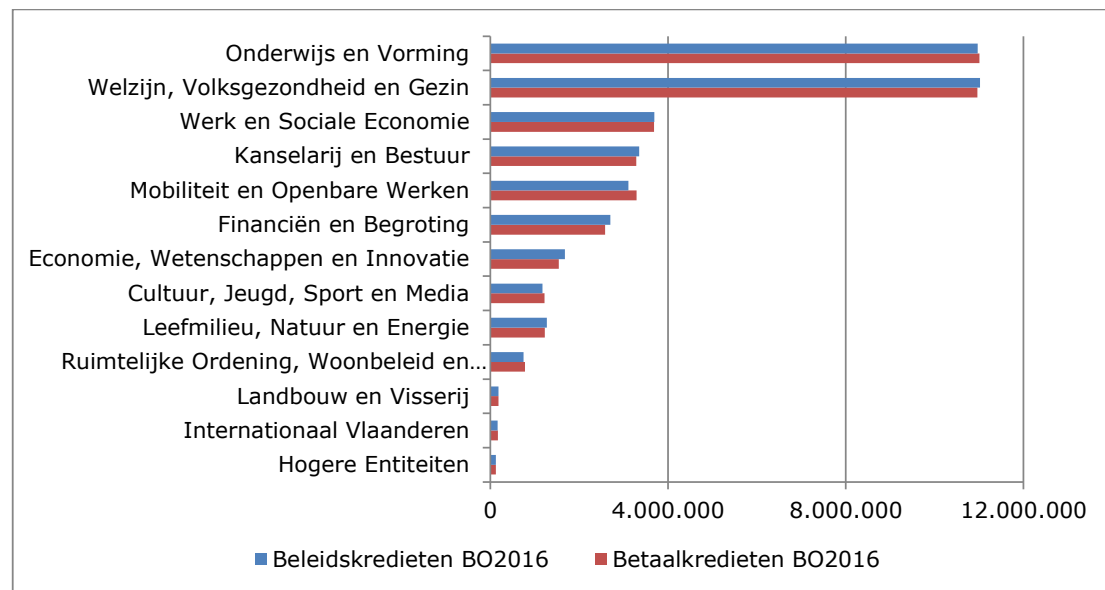
Beleidsdomein	REA 2014	BA 2015 (a)	BO 2016 (b)	(c) = (b) - (a)	%
Hogere Entiteiten	126.051	128.800	128.860	60	0,0%
Diensten Algemeen Regeringsbeleid	143.286	134.643	0	-134.643	100,0%
Bestuurszaken	2.867.260	2.946.011	0	-2.946.011	100,0%
Financiën en Begroting	246.429	2.172.054	2.588.354	416.300	19,2%
Internationaal Vlaanderen	176.286	185.602	172.525	-13.077	-7,0%
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.394.076	1.501.436	1.542.212	40.776	2,7%
Onderwijs en Vorming	10.862.695	10.871.308	11.011.054	139.746	1,3%
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4.073.544	10.329.805	10.960.195	630.390	6,1%
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.308.955	1.280.831	1.219.963	-60.868	-4,8%
Werk en Sociale Economie	1.534.952	3.664.346	3.685.038	20.692	0,6%
Landbouw en Visserij	183.942	189.560	189.700	140	0,1%
Leefmilieu, Natuur en Energie	812.577	773.976	1.230.842	456.866	59,0%
Mobiliteit en Openbare Werken	3.235.507	3.036.637	3.290.408	253.771	8,4%
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	820.670	809.938	782.747	-27.191	-3,4%
Kanselarij en Bestuur			3.289.409	3.289.409	0,0%
TOTAAL (excl. FFEU & ESR-correcties)	27.786.230	38.024.947	40.091.307	2.066.360	5,4%
FFEU	123.332	140.455	0	-140.455	100,0%
TOTAAL (incl. FFEU, excl. ESR-correcties)	27.909.562	38.165.402	40.091.307	1.925.905	5,0%

Tabel 5-9: Verwerking FFEU (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2016	
	Beleid	Betaal
Hogere Entiteiten	0	0
Diensten Algemeen Regeringsbeleid	0	0
Bestuurszaken	0	0
Financiën en Begroting	105.000	120
Internationaal Vlaanderen	0	0
Economie, Wetenschappen en Innovatie	6.484	6.606
Onderwijs en Vorming	8.355	8.355
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	0	0
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	0	6.451
Werk en Sociale Economie	0	0
Landbouw en Visserij	0	0
Leefmilieu, Natuur en Energie	0	1.421
Mobiliteit en Openbare Werken	0	170.473
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	0	2.864
Kanselarij en Bestuur	0	1.193
Totaal FFEU	119.839	197.483

In figuur 5-2 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein weergegeven.

Figuur 5-2: Beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein BO 2016 (in duizend euro)

5.4. Bespreking per beleidsdomein

5.4.1. Financiën en Begroting

De kredieten voor de compensaties aan provincies voor de gedeerde inkomsten ingevolge de volledige vrijstelling van de onroerende voorheffing voor het kadastraal inkomen van nieuw materieel en outillage worden in het kader van een afgesproken besparingsmaatregel met 10,8 miljoen euro verlaagd.

Daarnaast wordt de compensatie aan gemeenten voor de vrijstelling van de onroerende voorheffing voor het kadastraal inkomen van nieuw materieel en outillage in 2016 stopgezet. Voor gemeenten waar het verlies aan compensatie groter is dan de bijkomende ontvangst uit het gemeentefonds 2013-2014 wordt er in een overgangsmaatregel voorzien. De netto opbrengst van deze maatregel bedraagt 29,1 miljoen euro. Na een bijkomende schrapping van een buffer van 8 miljoen euro bedraagt het resterende krediet 19,7 miljoen euro.

Er wordt een provisie kilometerheffing ingeschreven van 41,5 miljoen euro beleidskrediet en 31,1 betaalkrediet teneinde gebeurlijke tegenvallende inkomsten uit de kilometerheffing in het opstartjaar 2016 of budgettaire uitdagingen in het beleidsdomein MOW te kunnen ondervangen.

Er wordt een eenmalige provisie aangelegd van 80,4 miljoen euro voor de aanpak van de vluchtelingenproblematiek. De overige 40,4 miljoen euro die uitgetrokken is hiervoor werd reeds verdeeld over de betrokken beleidsdomeinen (OV, WVG, WSE en KB).

Tot slot wordt er 6 miljoen euro provisioneel voorzien voor de invulling van de vrije beleidsruimte.

In het kader van de implementatie van de kilometerheffing voor vrachtwagens vanaf april 2016 wordt de toelage van de interregionale entiteit VIAPASS verhoogd met enerzijds 70,4 miljoen euro voor de beschikbaarheidsvergoeding aan Satellic NV en anderzijds met 103,1 miljoen euro voor het honoreren van de eenmalige mijlpaalvergoeding.

De uitvoering van de handhavingstaken in het kader van de kilometerheffing worden opgenomen door het IVA Vlabel. De apparaatuitgaven nemen hiervoor toe met 1,6 miljoen euro.

Overeenkomstig de meest recente maandvooruitzichten van het Planbureau voor de gezondheidsindex zou de volgende overschrijding van de spilindex plaatsvinden in december 2016 wat een effect zou hebben op het vakantiegeld 2017 voor de ambtenaren, onderwijzend personeel en de personeelsleden van de Lijn en conform de vigerende aanrekeningregels ESR-matig aanrekenbaar is in het jaar 2016. Het budgettaire effect hiervan bedraagt 25,4 miljoen euro. Daarnaast wordt er tevens 12,4 miljoen euro provisioneel voorzien voor de aanpassing van de lonen die het systeem van de indexprovisie niet volgen.

Net als in de voorgaande jaren wordt een provisie voor het ondervangen van de kost van de endogene groei bij de ministeries en de agentschappen met rechtspersoonlijkheid aangelegd a rato van 6,3 miljoen euro.

De kredieten voor de compensaties aan gemeenten en provincies voor de gedeelde inkomsten ingevolge de vermindering van de onroerende voorheffing voor energiezuinige woningen en gebouwen, worden conform het afgesproken groeipad in 2016 met 1 miljoen euro verhoogd tot 7,3 miljoen euro.

In het kader van de 6de staatshervorming werd Vlaanderen bevoegd voor de fiscale uitgaven voor wat betreft de woonbonus en het bouwsparen, de energiebesparende investeringen, investeringen in beveiliging, restauratiewerkzaamheden aan monumenten, sociale verhuur en dienstencheques.

Op basis van de meest recente inschatting stijgen de woon-gerelateerde fiscale uitgaven met 116,6 miljoen euro en dalen de fiscale uitgaven met betrekking tot de dienstencheques met 3,4 miljoen euro.

Ten gevolge de opheffing van het FFEU worden de kredieten geïntegreerd in de kredieten van de betrokken entiteiten van de diverse beleidsdomeinen. Hierdoor dalen de ESR-geconsolideerde betaalkredieten met 140,5 miljoen euro.

Bij de begrotingsopmaak 2016 stijgen de rentekredieten met 5,8 miljoen euro tot 102,3 miljoen euro. Enerzijds dalen de benodigde rentekredieten van de bestaande LT-leningen met 28,3 miljoen euro tot 62,8 miljoen euro. Anderzijds wordt er voor nieuwe financieringen 39,6 miljoen euro aan toerekenbare rente ingeschreven ofwel een stijging met 34,1 miljoen euro ten opzichte van 2015. Hiervan is 26,2 miljoen euro voorzien voor de rechtstreekse financiering van VMSW en VWF; 9,3 miljoen euro voor de eenmalige uitbetaling van de alternatieve subsidies verstrekt door het VIPA in 2015 en 2016 voor maximaal 813,6 miljoen euro; 2,2 miljoen euro voor Schoolinvest en 1,7 miljoen euro voor de financiering van het begrotingstekort van 2015 van 150 miljoen euro.

Daarnaast stijgen de kosten op het rente-artikel met 8,8 miljoen euro tot 11,6 miljoen euro. Dit is enerzijds het gevolg van de extra uitgiftekosten die voorzien dienen te worden voor de bovenvermelde nieuwe financieringen (+5,5 miljoen euro), anderzijds is er een krediet van 3,3 miljoen euro ingeschreven voor de uitwinning van een oude waarborg die verleend werd in het kader van economische expansie.

5.4.2. *Internationaal Vlaanderen*

Bij begrotingsopmaak 2016 wordt beslist om de resterende investeringsruimte van Toerisme Vlaanderen voor deze legislatuur, ten belope van 99 miljoen euro in totaliteit, versneld toe te kennen in functie van het realiseren van hefboomprojecten met grote economische meerwaarde. Er wordt zo in 2016 reeds 9,2 miljoen euro bijkomende machtiging ingeschreven. Het bij formatie afgesproken besparingstraject wordt onverminderd verder uitgevoerd, wat voor Toerisme Vlaanderen een besparing van 1 miljoen euro betekent.

De geraamde betaaluitgaven dalen met 8,8 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2016 omwille van de aflopende betaalkalender van projecten uit de vorige legislatuur.

5.4.3. *Economie, Wetenschap en Innovatie*

De bijkomende beleidsmiddelen van 2015 en 2016 (25 miljoen in totaal, waaronder een opstap van 5 miljoen in 2016) worden in hoofdzaak geïnvesteerd in bijkomende beleidskredieten voor Toegepast Biomedisch Onderzoek (TBM) en klinische mandaten (+8 miljoen), KMO-groeisubsidie (+8 miljoen), ondernemerschapsondersteuning (+5,3 miljoen) en Screen Flanders (+1 miljoen).

Bij het Hermesfonds worden voor 90 miljoen nieuwe beleidskredieten voorzien voor investeringen. Hiervan wordt 80 miljoen voorzien voor onderzoek en ontwikkeling in het bedrijfsleven en 10 miljoen voor de aanleg van bedrijventerreinen. Die geven in 2016 aanleiding tot een stijging van de betaalkredieten met 9 miljoen.

De eenmalige besparing op innovatiecentra ten belope van 1,25 miljoen euro bij de begrotingsaanpassing 2015 wordt in 2016 teruggedraaid.

Voor de implementatie van het decreet integratie binnen het hoger onderwijs wordt er – naast de voorziene middelen vanuit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming – binnen de begroting van het beleidsdomein Economie, Wetenschappen en Innovatie in 2016 een bijkomende bijdrage van 0,9 miljoen euro voorzien.

Als gevolg van het stopzetten van de financiering van het wetenschappelijk onderzoek van steunpunten vanuit EWI bij de afloop van de derde generatie van het Steunpuntenprogramma (2012-2015) dalen de beleidskredieten in 2016 met 8,6 miljoen euro. De betaalkredieten dalen met 5,4 miljoen euro.

De beleidskredieten van het FWO stijgen met 62,6 miljoen, voornamelijk als gevolg van een nieuwe vijfjaarlijkse oproep in het kader van het Odysseusprogramma.

Voor de uitvoering van het masterplan bij de Plantentuin Meise worden bij de begrotingsopmaak 6,5 miljoen euro beleidskredieten voorzien, waarvan 2,2 miljoen euro zal worden uitbetaald in 2016. Het gaat om middelen die in het kader van de hervorming van het FFEU overgeheveld worden.

Bij iMinds dalen de uitgaven in 2016 met 9 miljoen euro, deels als gevolg van de verzelfstandiging van het Vlaams Instituut voor Archivering (-3,6 miljoen), deels als gevolg van het feit dat er minder beroep gedaan kan worden op middelen vanwege IWT.

De uitgaven van het VEB stijgen met 14,6 miljoen euro en bestaan hoofdzakelijk uit kosten verbonden aan de leveringsactiviteit en dan meer specifiek de aankoopkosten van elektriciteit, de transport- en distributiekosten, kosten van groenestroomcertificaten en taksen & heffingen. Deze kosten worden één op één doorgerekend aan de klanten.

5.4.4. Onderwijs en Vorming

Bij begrotingsopmaak 2016 wordt bij het beleidsdomein 50 miljoen euro nieuwe beleidsruimte voorzien voor capaciteitsuitbreiding inzake scholenbouw. Er wordt hiervoor in 2016 een betaaleffect van 5 miljoen euro geraamd.

De grootste uitgavenposten bij de begroting van Onderwijs zijn de lonen van het basis- en het secundair onderwijs. Bij elke begrotingsronde worden de bestaande ramingen aangepast op basis van de recentste cijfers over de leerlingenpopulatie, gekoppeld aan de afgesproken parameters bij toe- en afname van de omkadering. Zo wordt er bij begrotingsopmaak 2016 ten opzichte van begrotingsaanpassing 2015 een meeruitgave ten belope van 32,1 miljoen euro geraamd voor de lonen van het leerplichtonderwijs. De werkingskredieten van het leerplichtonderwijs nemen toe met circa 4,5 miljoen euro bij begrotingsopmaak 2016 ten opzichte van begrotingsaanpassing 2015.

Wat betreft het hoger onderwijs, wordt voor het groeipad integratie tussen hogescholen en universiteiten een opstap van 9,9 miljoen euro voorzien, terwijl de negatieve bijstelling voor de wachtgeldten TBS-regeling een minderuitgave van 1,8 miljoen euro betekent. Conform de afspraken bij formatie wordt bij begrotingsopmaak 2016 de 'klik' niet toegekend.

Het budget voor studietoelagen wordt verhoogd met 2,8 miljoen euro om op een uitgavenniveau van 166 miljoen euro te komen.

De bij begrotingsaanpassing 2015 voorziene beleidsruimte ten belope van 50 miljoen euro voor capaciteitsuitbreiding scholenbouw wordt conform de afspraken verdeeld over het Gemeenschapsonderwijs en AGIO, zodat deze middelen niet meer op de hiervoor voorzien provisie staan, maar in de machtigingen van respectievelijk het Gemeenschapsonderwijs voor 11,2 miljoen euro en AGIO voor 38,8 miljoen euro.

De eenmalige ontvangst van 6 miljoen euro die bij het Gemeenschapsonderwijs werd ingeschreven bij begrotingsaanpassing 2015 uit verkoop van gebouwen en terreinen valt bij begrotingsopmaak weg. Daarnaast worden er ook minder verkopen van gronden en gebouwen voorzien dan de vorige jaren.

Door de voortgang van de DBFM-Scholen voor Morgen wordt bij AGIO een toename van de kredieten met 55,6 miljoen voorzien.

De eenmalige besparing bij begrotingsaanpassing 2015 ten belope van 20,6 miljoen euro voor de terbeschikkingstelling van de gebouwen aan het UZ Gent wordt bij begrotingsopmaak 2016 teruggedraaid.

Tenslotte worden voor 20,4 miljoen euro kredieten ingeschreven als voorziening voor het ondervangen van de asielcrisis. 18,5 miljoen euro hiervan zijn kosten voor het geven van lessen Nederlands als tweede taal (NT2) en 1,2 miljoen wordt voorzien voor bijkomende – tijdelijke – infrastructuur.

5.4.5. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Er wordt 3 miljoen euro krediet voorzien voor extra investeringen in de sectoren Kind en Gezin. De beleidskredieten van het Vlaams infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden stijgen met 100 miljoen euro en dit om tegemoet te komen aan blijvende infrastructurele noden binnen deze sector. De stijging van de beleidskredieten met 100 miljoen euro geeft aanleiding tot 10 miljoen euro bijkomende betaalkredieten.

Voor het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap wordt 10 miljoen euro extra voorzien. Met dit budget, gecombineerd met 5 miljoen euro die binnen de begroting van het VAPH wordt vrijgemaakt alsook eventueel bijkomende middelen die kunnen gesensibiliseerd worden, zal in de loop van 2016 geleidelijk aan het basisondersteuningsbudget worden opgestart alsook een uitbreiding op trap 2.

Binnen het algemeen welzijnswerk stijgen de kredieten met 3,4 miljoen euro ten gevolge van de regularisatieoperatie voor gesubsidieerde contractuele werknemers. Deze middelen werden overgeheveld vanuit het beleidsdomein Werk.

Per 1 januari 2016 wordt Vlaanderen ten gevolge van de 6de staatshervorming bevoegd voor de ziekenhuisinfrastructuur. Het gaat met name over de delen A1 en A3 uit het Koninklijk besluit betreffende de vaststelling en de vereffening van het budget van financiële middelen van de ziekenhuizen. De kasuitgaven van Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) zullen hierdoor met 505,5 miljoen euro stijgen. Hierop dient evenwel een ESR-correctie te worden toegepast omdat bepaalde kasuitgaven reeds vorige jaren in de begroting van de Federale Overheid werden opgenomen (zie hoofdstuk 6 ESR-CORRECTIES). Daarnaast wordt VIPA via een decreetsbepaling gemachtigd om voor 30 miljoen euro bijkomende verbintenissen vast te leggen voor de opstart van het systeem van het basisforfait.

Binnen de klassieke financiering van VIPA dalen de verwachte uitgaven met 7,4 miljoen euro tot 21,1 miljoen euro. De daling is geheel te wijten aan een lagere afwikkeling van het bestaande encours in 2016.

Ten gevolge van de optimaliseringsoefening die in 2015 werd doorgevoerd, dalen de uit te betalen gebruikstoelagen met 22,2 miljoen euro. Ten gevolge van de verstrengde visie op alternatieve financieringswijzen van Eurostat, dient er in 2016 net zoals in voorgaande jaren een ESR-correctie te gebeuren. Deze bedraagt in 2016 +92,6 miljoen euro (zie ook hoofdstuk 6 ESR-CORRECTIES).

Het Fonds Jongerenwelzijn zal in 2016 naar schatting 1,1 miljoen euro meer uitgeven ten gevolge van een stijging in het aantal plaatsingen in pleeggezinnen. Voorts wordt het Fonds Jongerenwelzijn ook geconfronteerd met een hogere gemiddelde anciënniteit in de private voorzieningen. Dit brengt een hogere kost van 1,7 miljoen euro met zich mee. Verder kwam in 2015 een einde aan een bouwproces en worden er in 2016 geen nieuwe grote infrastructuurwerken opgestart. Hierdoor daalt het benodigde betaalkrediet met 2,5 miljoen euro.

Jongerenwelzijn zal in 2016 1,7 miljoen euro van diens reeds verkregen uitbreidingsbeleid inzetten voor het op kruissnelheid komen van de loonkosten op de campus te Wingene en de opstart van de campus te Beernem.

In 2016 zal de totale kost van de gezinsbijslag stijgen met 14,3 miljoen euro. Deze stijging is hoofdzakelijk het gevolg van een hoger aantal kinderbijslagen die worden uitbetaald. De totale kostprijs van de kinderbijslag zal in 2016 2,6 miljard euro bedragen.

Ten gevolge van een stijgende anciënniteit bij de kinderopvangvoorzieningen, de preventieve gezinsondersteuning en de CKG's wordt er in 2016 1,1 miljoen euro extra voorzien.

Ook Kind en Gezin ziet zijn kredieten met 30,6 miljoen euro stijgen in het kader van de regularisatieoefening van de gesubsidieerde contractuele werknemers. Deze middelen worden overgeheveld vanuit het beleidsdomein Werk.

Het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap verwacht ten gevolge van de weddedrift in 2016 1,9 miljoen euro meer te moeten uitgeven dan in 2015. Verder wordt

er voor de gelijkschakeling van het historisch en het reëel kader bijkomend 1,3 miljoen euro voorzien. Tot slot wordt ook 3,4 miljoen euro voorzien in het kader van de regularisatieoperatie van de gesubsidieerde contractuele werknemers

De dotatie van het Zorgfonds wordt met 12,8 miljoen euro verhoogd ten gevolge enerzijds de verwachte daling van de inkomsten met 3 miljoen euro en anderzijds een verwachte stijging van de subsidies voor tenlastenemingen a rato van 9,9 miljoen euro ten gevolge de aangroei van het aantal bedden in de woonzorgcentra in overeenstemming met de erkenningskalender en een groei van 4% in de mantel-en thuiszorg.

In overeenstemming met de erkenningskalender voor de woongelegenheden in woonzorgcentra en centra voor kortverblijf waarbij voor 2016 in een opstap met 3.287 woongelegenheden wordt voorzien wordt het krediet ter financiering van de woonzorgcentra met 63,8 miljoen euro opgetrokken. Er kunnen binnen dit krediet voor 1.226 bijkomende erkenningen als rust- en verzorgingstehuis toegekend worden.

De uitgaven voor de bevoegdheid tegemoetkomingen hulp aan bejaarden (THAB) kunnen op basis van een zero base benadering met 8 miljoen euro worden verlaagd.

In het kader van een afgesproken besparingsmaatregel worden de kredieten van het agentschap Zorg en Gezondheid met 11 miljoen euro verlaagd. Hiervoor zullen maatregelen uitgewerkt worden.

De kredieten van het beleidsdomein nemen met 5,7 miljoen euro eenmalig toe omwille van de asielcrisis. Binnen het welzijnswerk wordt 2,6 miljoen euro ingezet om in het kader van de asielcrisis in bijkomende woonbegeleiding te voorzien. Ook Jongerenwelzijn verwacht 3 miljoen euro meer te moeten uitgeven om te kunnen voldoen aan de bijkomende noden ten gevolge van de asielcrisis. Bij Kind en Gezin worden deze bijkomende uitgaven geraamd op 0,2 miljoen euro.

5.4.6. Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Bij de begrotingsopmaak 2016 wordt 2,7 miljoen euro vrijgemaakt voor het Vlaams Instituut voor Archivering (VIAA). Hierdoor kan de structurele en toekomstgerichte werking van het VIAA vanaf 2016 gegarandeerd worden.

In 2016 zijn Vlaanderen en Nederland gastland op de Frankfurter Buchmesse op.

In uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord 2015-2019 wordt in 2016 het grootste gedeelte van de subsidies voor de uitvoering van het decreet Lokaal Cultuurbeleid en voor het Lokaal en Provinciaal Jeugdbeleid overgeheveld naar het Gemeentefonds. Gecombineerd met de met de overheveling van BLOSO, gaat het in totaal om 116,5 miljoen euro aan beleidsmiddelen die van het departement CJSM overgaan naar het Gemeentefonds. In betaalkredieten gaat het om 85,0 miljoen euro.

Er vindt binnen de kredieten van het departement Cultuur een bijstelling van 2,1 miljoen euro plaats om tegemoet te komen aan de kosten die voortkomen uit onder andere de vereffeningsprocedure van de intercommunale Opera Voor Vlaanderen (OVV) en de bijdragen die moeten betaald worden voor de responsabiliseringsbijdrage.

Het Fonds voor Culturele Infrastructuur zal in 2016 6 miljoen euro meer uitgaven doen. 1 miljoen hiervan komt voort uit het aflopen van een besparing uit 2015, de overige 5 miljoen is nodig om de aangegane verbintenissen na te komen.

Bij de begrotingsopmaak 2016 worden 10 miljoen euro nieuwe beleidskredieten vrijgemaakt voor bovenlokale sportinfrastructuur, dewelke in 2016 aanleiding zullen geven tot 1 miljoen euro extra betaalkredieten. Verder wordt in het kader van publiek-private samenwerkingen voor de aanbouw van sportinfrastructuur 0,9 miljoen euro beleids- en betaalkredieten toegevoegd bij Sport Vlaanderen, en wordt 0,4 miljoen euro toegevoegd in het kader van de Olympische Spelen in Rio de Janeiro.

Op 1 januari 2016 fuseren het departement Sport en de instelling BLOSO tot het agentschap Sport Vlaanderen. Hiervoor worden de nodige budgettaire compensaties doorgevoerd, die evenwel geen budgettaire meerkost inhouden.

Bij de begrotingsopmaak 2016 nemen de beleidskredieten van de Vlaamse Radio en Televisie (VRT) toe met 2,3 miljoen euro. Deze evolutie is het gevolg van enerzijds het besparingstraject dat door de VRT gevolgd wordt, anderzijds een toename van de eigen ontvangsten met 5 miljoen euro. Tenslotte is er een provisie van 7 miljoen euro voorzien ter dekking van de herstructureringskosten, waarvan er reeds 3,4 miljoen euro opgenomen is in de begroting van de VRT. De betaalkredieten nemen af met 5,3 miljoen euro aangezien er niet meer ingeteerd wordt op het saldo zoals het geval was in 2015.

Vanaf begrotingsjaar 2016 zullen de pensioenverplichtingen van de statutaire VRT ambtenaren door het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media behartigd worden. De raming van de pensioenverplichtingen wordt in 2016 op 62,8 miljoen euro geraamd, exclusief 0,3 miljoen euro begrafenisvergoeding. Dit impliceert een toename van 2,7 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015.

5.4.7. Werk en Sociale Economie

In 2016 wordt een besparing van 4 miljoen voorzien voor niet-thematische loopbaanonderbrekingen in de publieke sector.

Er wordt een besparing van 15 miljoen euro gerealiseerd voor Gesco's. Bij formatie is beslist het Gesco statuut te regulariseren. De middelen voor de contingentgesco's (loonsubsidie en RSZ-vermindering) werden vanaf 1 april 2015 nominatief toegewezen aan de lokale besturen met een inhouding van 5% die in ruil hiervoor bestedingsautonomie over die middelen hebben gekregen. Hetzelfde gebeurt nu ook voor de projectgesco's waar de regularisering zal starten vanaf 1 januari 2016.

Naar aanleiding van de regularisatieoperatie wordt 65 miljoen euro vanuit het departement Werk en Sociale Economie overgeheveld naar de verschillende beleidsdomeinen.

Bij de VDAB wordt 16 miljoen euro extra beleidskrediet voorzien voor investeringssubsidies voor de oprichting van de T2 Campus (die aanleiding geeft tot een stijging van het betaalkrediet van 2 miljoen euro in 2016) en 1,1 miljoen extra voor de aanpassingen van gebouwen in Oudenaarde. Verder dalen de bij VDAB voorziene beleidskredieten voor tewerkstellingspremies voor vijftigplussers verder, met 5,6 miljoen euro, als gevolg van de besparing die reeds eerder werd ingezet op dit beleid en die aanleiding geeft tot een daling van de betaalkredieten met 16 miljoen euro. Ten slotte wordt in het kader van de asielcrisis 2,5 miljoen euro extra krediet voorzien voor de arbeidsbegeleiding van vluchtelingen.

Als gevolg van een nieuwe tweejaarlijkse vastlegging van sectorconvenants verdubbelt het beleidskrediet van 5,9 miljoen euro. Het betaalkrediet daalt met 1,6 miljoen euro, tot 5,9 miljoen. De beleidskredieten voor werkervaring dalen met 9,1 miljoen euro.

Wat betreft de bij de 6de staatshervorming overgekomen bevoegdheden stijgt het voorziene krediet voor dienstencheques met 106 miljoen euro als gevolg van een

verwachte stijging in de vraag naar dienstencheques. De uitgaven voor loopbaanonderbreking dalen met 6,3 miljoen euro. De beleidsuitgaven voor activeringsmaatregelen via RVA-uitkeringen dalen met 2,2 miljoen euro. De beleidsuitgaven voor activeringsmaatregelen via RSZ-bijdrageverminderingen stijgen met 26,5 miljoen. De activeringsmaatregelen via sectorale doelgroepenkortingen stijgen met 2,3 miljoen euro, voornamelijk als gevolg van de opname van kredieten voor de vermindering werknemersbijdragen in de koopvaardij (6,7 miljoen euro), gezien door de Raad van State werd bevestigd dat de gewesten bevoegd zijn voor deze materie.

Er wordt verder een daling verwacht van de nodige kredieten voor de werkhervattingstoeslag, met 2,4 miljoen euro. Als gevolg van de invoering van een uniek forfait voor de terugbetaling van de uren educatief verlof kunnen de voorziene beleidskredieten dalen met 2,4 miljoen euro. De beleidskredieten in het kader van het ervaringsfonds dalen met 2,6 miljoen euro. In het kader van de sociale inschakelingseconomie (SINE) werd, conform de verwachte lineaire groei in de SINE-tewerkstelling, 3,6 miljoen euro aan beleids- en betaalkredieten extra ingeschreven.

5.4.8. Landbouw en Visserij

In het kader van het flankerend beleid inzake de IHD/PAS problematiek werd bij de begrotingsaanpassing 2015 een bedrag van 1,1 miljoen euro extra kredieten voor het VLIF ingeschreven. Deze eenmalige verhoging van de kredieten wordt teruggedraaid bij de begrotingsopmaak 2016.

Naar aanleiding van de overheveling van bevoegdheden in het kader van de 6de staatshervorming heeft het VLIF de activiteiten inzake publieke opslag van het BIRB overgenomen. Ingevolgde de afgekondigde maatregelen m.b.t. de publieke opslag van melkpoeder en boter werd de machtiging van het VLIF verhoogd teneinde de noodzakelijke, verplichte aankopen te kunnen doen. Gelet op het feit dat het om transacties voor rekening van de Europese Unie gaat en winst of verlies uit deze aan- en verkopen wordt bijgepast, hebben deze transacties geen impact op het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse begroting.

5.4.9. Leefmilieu, Natuur en Energie

De stijging van de betoelaging van de drinkwatermaatschappijen vanuit het Minafonds bedraagt 17,7 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015. Deze verhoging van de betoelaging is deels te wijten aan de stijgende Aquafinfactuur aan de drinkwatermaatschappijen ten belope van 8,6 miljoen euro. Deze stijging is grotendeels het gevolg van een stijging van de facturaties ten gevolge van de investeringen in zowel nieuwe projecten als vervangingsinvesteringen. Daarnaast werd bij de begrotingsaanpassing 2015 een creditnota van het jaar 2014 voor een bedrag van 14 miljoen euro afgerekend. Gelet op het feit dat dit eenmalig is, zal de betoelaging vanuit het Minafonds bij de begrotingsopmaak 2016 dus 14 miljoen hoger liggen. Tot slot wordt deze stijging getemperd door de hogere ontvangsten van de drinkwatermaatschappijen uit de bovengemeentelijke vergoeding en bijdrage, waardoor de stijging van de betoelaging van de drinkwatermaatschappijen vanuit het Minafonds 17,7 miljoen euro bedraagt ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015.

De eenmalige besparing van 10 miljoen euro binnen het Agentschap Natuur en Bos op de aankopen van gronden en natuurgebied wordt teruggedraaid.

Ingevolge de goedkeuring van het nieuwe mestdecreet worden bij de begrotingsopmaak 2016 extra kredieten voorzien bij de Vlaamse Landmaatschappij ten belope van 0,4 miljoen euro voor de terugbetaling van bodemanalyses.

In het kader van de IHD/PAS problematiek worden extra kredieten ten belope van 10 miljoen euro voorzien in 2016. Hiervan zal 7 miljoen euro ingezet worden voor flankerende maatregelen, namelijk herstructureringsmaatregelen, bedrijfsbegeleiding en de uitbouw van de grondenbanken. De overige extra kredieten worden ingezet voor natuurbehoud bovenop de reeds vroeger toegekende middelen.

Daarnaast wordt er een extra bedrag van 60 miljoen euro vrijgemaakt voor subsidies aan de gemeenten voor de aanleg van het rioleringsnetwerk. Voor de financiering van deze investeringsimpuls en de reeds bestaande engagementen wordt 21 miljoen euro aan bijkomende betaalkredieten voorzien.

Er wordt een extra budget uitgetrokken voor energieleningen voor een bedrag van 25 miljoen euro. Deze lening zijn financiële verrichtingen die geen impact hebben op het vorderingensaldo van de Vlaamse Gemeenschap.

Om een oplossing te bieden aan de problematiek van de certificatenoverschotten, worden bijkomende middelen in het energiefonds voorzien, en dit door een aanpassing van de forfaitaire heffing per afnamepunt. Deze heffing wordt vanaf 1 maart 2016 omgevormd tot een jaarlijkse heffing waarvan de jaarlijkse opbrengst 492,6 miljoen euro wordt geraamd. Dit impliceert een stijging met 402,7 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsaanpassing 2015.

5.4.10. Mobiliteit en Openbare Werken

Om de noodzakelijke baggerwerkzaamheden te kunnen uitvoeren met het oog op het vrijwaren van de maritieme toegang voor de Vlaamse Havens, wordt 55 miljoen euro beleidskrediet bijkomend ingeschreven bij begrotingsopmaak 2016. Op basis van de werkelijke betalingen uit het verleden, werden de betaalkredieten voor baggerwerken verhoogd met een kleine 15 miljoen euro. De circa 19 miljoen euro efficiëntiewinsten bij slibverwerking van bij begrotingsaanpassing 2015 worden bij begrotingsopmaak 2016 bestendigd.

Samengenomen wordt voor ruim 15 miljoen euro bijkomende nieuwe beleidsruimte voorzien bij begrotingsopmaak 2016 voor investeringen, ingeschreven op de VIF-provisie, niettegenstaande het wegvallen van de bij begrotingsaanpassing 2015 ingeschreven eenmalige ontvangsten door verkopen van gronden "Oosteroever" voor een geraamde 21 miljoen euro en gronden in Wommelgem voor een geraamde 6 miljoen euro.

Het bij begrotingsaanpassing 2015 opgerichte Verkeersveiligheidsfonds wordt bij begrotingsopmaak 2016 gespijsd met geraamd 15,3 miljoen euro afhankelijk van de reële inkomsten, met een verwachte betaalbehoefte van 5 miljoen euro.

Wat betreft de Vlaamse Vervoersmaatschappij – De Lijn wordt een toename van een 6,9 miljoen euro verwacht bij de eigen ontvangsten, als gevolg van het op kruissnelheid komen van het nieuwe tarievenplan en de lager dan verwachte afname van reizigers door deze hogere tarieven. Ten gevolge van de oplevering van verschillende investeringsprojecten wordt bij begrotingsopmaak 2016 circa 3,1 miljoen euro overgeheveld van de investeringsdotatie naar de werkingsdotatie met het oog op het betalen van de beschikbaarheidsvergoedingen. Niettegenstaande deze overheveling wordt de vrije investeringsruimte nog licht uitgebreid. Naast de bij formatie afgesproken opstap in besparingen bij De Lijn ten belope van 10 miljoen euro in 2016, wordt de eenmalige verhoging van de investeringsdotatie ten belope van 12,7 miljoen euro bij begrotingsaanpassing 2015 voor de aankoop van de Mobiliteitsstudie voor Antwerpen en omgeving teruggedraaid.

Bij de Scheepvaart is er een vermindering van de beleidsruimte met 12,1 miljoen euro die veroorzaakt wordt door het wegvallen van de eenmalige FFEU-middelen bij begrotingsaanpassing 2015 ten belope van 13 miljoen euro, gemilderd met circa 0,9 miljoen euro eigen ontvangsten. De betaalmiddelen zakken aan een trager ritme, omdat de betaling van de 13 miljoen euro FFEU-middelen in gelijke delen over 2015 en 2016 verdeeld werd.

De vermindering van de beleidsruimte met 27,2 miljoen euro bij Waterwegen & Zeekanaal wordt verklaard door het wegvallen van de eenmalige bij begrotingsaanpassing 2015 toegekende FFEU-middelen ten belope van ruim 17 miljoen euro, met daarbovenop het wegvallen van de eenmalige Europese cofinanciering van circa 10,7 miljoen euro.

Door de voortgang bij de voorbereidende werken in het Antwerpse mobiliteitsdossier, worden bijkomende uitgaven ten belope van 35,7 miljoen euro voorzien bij de BAM. De investeringskredieten van BAM bedragen in 2016 circa 100 miljoen euro.

5.4.11. Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

In het kader van de transitie tussen de beleidsdomeinen RWO en LNE tot het beleidsdomein Omgeving, wordt in een eerste fase bij de begrotingsopmaak 2016 het Agentschap Inspectie RWO ingekanteld in het departement LNE en het IVA Wonen Vlaanderen. De loon- en werkingskredieten worden overgeheveld naar de respectievelijke entiteiten. Daarnaast wordt in deze eerste fase ook de DAB Herstelfonds opgeheven. De ontvangsten en uitgaven, alsook het saldo van de DAB Herstelfonds, worden verdeeld over de drie beleidsvelden Ruimtelijke Ordening, Wonen en Onroerend Erfgoed.

Er wordt 10 miljoen euro extra ingeschreven voor bijkomende tegemoetkomingen in de huurprijs (huursubsidie en -premie) en de ondersteuning en verdere professionalisering van sociale verhuurkantoren.

Voor de VMSW nemen de volumes voor sociale koop- en huurwoningen respectievelijk toe met 96 miljoen euro en 9,7 miljoen euro. Het investeringsprogramma 2016 van het VWF kent een toename van 104 miljoen euro. Er wordt niet langer gewerkt met kapitaal- en rentesubsidies voor de sociale huur- en koopsector. Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaamse Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF sinds de begrotingsaanpassing 2015 rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Daarnaast zullen de financiële resultaten van de fondsen voor de koop- en huursector van de VMSW en het VWF jaarlijks worden verrekend.

Er wordt 0,5 miljoen euro aan nieuwe beleidsruimte toegekend voor beleidsrelevant onderzoek.

In het kader van het decreet grond- en pandenbeleid wordt een opstap voorzien van 1,3 miljoen euro aan beleidskredieten voor infrastructuursubsidies voor de ontsluiting van sociale huur- en koopwoningen.

Het nieuws over de wijzigende renovatiepremie bij de begrotingsopmaak 2015 en het daarop volgende aanzuigefect bij het aantal ingediende dossiers, leidde bij de begrotingsaanpassing 2015 tot een eenmalige toename met 54,3 miljoen euro. Dit krediet wordt in 2016 terug in mindering gebracht. In het kader van het groeipad voor de vernieuwde renovatiepremie dat tijdens de formatiebesprekingen werd afgesproken, wordt 8,4 miljoen euro bijgeschreven wat de totale netto-daling in 2016 op 45,9 miljoen euro brengt.

Naar aanleiding van de verdere afronding van projecten gefinancierd vanuit het Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting worden de kredieten verlaagd met 13,9 miljoen euro.

5.4.12. Kancelarij en Bestuur

De Vlaamse Regering besliste op 13 maart 2015 dat de beleidsdomeinen Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR) en bestuurszaken (BZ) met ingang van 1 april 2015 opgingen in een nieuw beleidsdomein Kancelarij en Bestuur (K&B). Om praktische en begrotingstechnische redenen werd beslist om de begrotingsstructuur pas bij de begrotingsopmaak 2016 aan te passen. In dat kader werd door beide administraties een conversietabel opgesteld waarbij de kredieten van DAR en BZ, zoals ingeschreven na de begrotingsaanpassing 2015, allemaal toegewezen werden in de nieuwe begrotingsstructuur van K&B. Voor een verdere bespreking wordt verwezen naar de desbetreffende Memorie van Toelichting.

In het kader van de asielcrisis wordt in totaal 11,8 miljoen euro toegekend voor extra inburgeringstrajecten.

Voor de renovatie van het Consciencegebouw en de uitbreiding van Depot te Vilvoorde worden respectievelijk 5 miljoen euro en 21,5 miljoen euro aan beleidskredieten vrijgemaakt. Het gaat om een eenmalige impuls, waarvoor samen 2,9 miljoen euro betaalkredieten voor ingeschreven worden.

Er wordt 0,8 miljoen euro aan nieuwe beleidsruimte toegekend voor respectievelijk beleidsrelevant onderzoek en bijkomende ondersteuning voor integratie en inburgering.

Het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeentefonds en het Stedenfonds wordt behouden waardoor de beleidskredieten stijgen met respectievelijk 81,4 miljoen euro en 5,3 miljoen euro.

In aanloop van de lokale (2018) en federale, regionale en Europese verkiezingen (2019) wordt in 2016 0,2 miljoen euro extra ter beschikking gesteld om de voorbereiding te financieren.

Om de huisvesting te kunnen voorzien van 516 VTE die in het kader van de 6de staatshervorming zijn overgekomen of nog moeten overkomen, werden de kredieten voor huur van het Facilitair Bedrijf (HFB) opgetrokken met 0,7 miljoen euro.

In uitvoering van het regeerakkoord werden verschillende sectorale subsidies geïntegreerd in het Gemeentefonds voor een totaal van 130 miljoen aan beleidskredieten komende uit o.a. Cultuur, Jeugd, Sport en Ontwikkelingssamenwerking.

5.4.13. Hogere Entiteiten

In dit beleidsdomein doen zich geen noemenswaardige wijzigingen voor.

6. ESR-CORRECTIES

Om tot een vorderingensaldo te komen dat conform is met de ESR 2010 verordening moeten er een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenschap uitgevoerd worden.

Een eerste categorie van correcties betreft enerzijds correcties die betrekking hebben op instellingen die deel uitmaken van de overheidsperimeter en anderzijds correcties met betrekking tot het aanrekeningsmoment.

In het licht van het verstrengd Europees begrotingstoezicht en de invoering van het ESR 2010 heeft het INR tevens een aantal PPS-constructies en alternatieve financieringsprojecten geconsolideerd. Deze twee categorieën van correcties worden hieronder individueel beschreven

6.1. ESR-correcties

Begin 2013 heeft de Vlaamse Overheid het restant van de emissierechten in de nieuwkomersreserve voor de periode 2008-2012 geveild, wat resulteerde in een kasontvangst van 36,4 miljoen euro. Gelet op de methodiek van het INR, die gebaseerd is op de Eurostat Manual, kunnen de ontvangsten uit de nieuwkomersreserve pas ESR-aanrekenbaar worden op basis van de inlevering van de emissierechten door de exploitanten. Vandaar dat er een jaarlijkse ESR-correctie dient opgenomen te worden. Voor 2016 wordt de ESR-aanrekenbare ontvangst geraamd op 3,2 miljoen euro.

Hoewel het Vlaams Zorgfonds een IVA met rechtspersoonlijkheid is, werd ze lange tijd niet meegeconsolideerd met de sector overheid binnen entiteit II, maar wel met de sector sociale zekerheid binnen entiteit I. Naar aanleiding van het jaarverslag van de Hoge Raad van Financiën (3) wordt het Vlaams Zorgfonds echter opgenomen in de geaggregeerde rekening van de Gewesten en Gemeenschappen en bijgevolg van entiteit II. De verwachte intering op de reserves van 0,6 miljoen euro wordt derhalve gecorrigeerd in het vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenschap.

In het kader van de geplande opheffing van het ESF-Agentschap is deze enkel nog verantwoordelijk voor de afwikkeling van het afgelopen operationeel programma 2007-2013. Het agentschap ontvangt niet langer een toelage en maakt niet langer een begroting op, doch worden de uitgaven die het agentschap verricht met de historisch opgebouwde reserves gecorrigeerd op het vorderingensaldo.

6.2. Verstrengd Europees begrotingstoezicht

In het kader van het verstrengd Europees begrotingstoezicht werden naar aanleiding van de EDP-notificatie van april 2014 een aantal PPS-constructies door het INR geherklasseerd zoals het 'AMORAS-project' en de 'DBFM Scholen van Morgen'. Deze herklassificatie impliceert dat de bouwkost in rekening dient genomen te worden op het moment van oplevering van de infrastructuur. Voor 2016 wordt de bouwkost voor het project Scholen van Morgen geraamd op 540,6 miljoen euro.

³ Hoge Raad van Financiën, Afdeling Financieringsbehoeften van de Overheid, Evaluatie van de begrotingen 2007 en 2008 en het nieuwe Stabiliteitsprogramma 2008-2011, juli 2008, blz. 106-107

Uiteraard wordt de aflossing van de kapitaalcomponent in mindering gebracht van de jaarlijks te betalen beschikbaarheidsvergoeding. Voor het Amoras project wordt deze positieve correctie voor 2016 geraamd op 4,7 miljoen euro.

Tot slot werd in het kader van het onderzoek naar de gedelegeerde opdrachten, het rollend Fonds van PMV eveneens geconsolideerd in de Vlaamse rekeningen. Voor 2016 bedraagt de verwachte impact 0,346 miljoen euro.

Naar aanleiding van de EDP-notificatie van september 2014 vervolgens werden een aantal PPS-constructies bij de Lijn zoals Stelplaats Tongeren, Livan en Brabo I door het INR geherklasseerd. Voor 2016 is de impact op het vorderingensaldo positief ten belope van de afschrijving van de kapitaalcomponent.

Naar aanleiding van de EDP-notificatie van september 2014 werden de voorwaardelijke investeringstoelagen die vanuit het VIPA worden toegekend getoetst op hun voorwaardelijkheid.

Het INR heeft hierbij vastgesteld dat het voorwaardelijk karakter van de investeringsbijdragen bijzonder laag is. De facto komt een lage voorwaardelijkheid in de economische realiteit meer overeen met het feit dat er voor de overheid de verplichting tot betaling ontstaat eens de onderliggende investering tot stand komt en dat de investeringsbijdrage dan in zijn geheel dient te worden aangerekend (zonder het deel rentesubsidie). Ten opzichte van het kapitaalsdeel in de bij het VIPA ingeschreven gebruikstoelage voor 2016 dient er nog een correctie van 92,6 miljoen euro worden toegepast om tot het geraamde bedrag van de onderliggende investering in 2016 te komen.

Ook werden in september 2014 de regionale huisvestingsmaatschappijen VWF en VMSW door het INR als financial captive binnen de overheid S1312 geklasseerd. In voorliggende begroting worden beide instellingen volledig in de consolidatieperimeter opgenomen (inclusief berekening ESR-ontvangsten en ESR beleid- en betaalluitgaven) en is er dus geen ESR-correctie meer nodig.

Bij de EDP-notificatie van april 2015 ten slotte werden een aantal VIA-invest PPS-projecten zoals Zaventem, R4 en Noord-Zuid Kempen geherklasseerd. In 2016 geeft de afschrijving van de kapitaalcomponent een positieve correctie op het vorderingensaldo ten belope van 4,4 miljoen euro.

Sinds 1/7/2014 is de Vlaamse overheid bevoegd voor de financiering van de infrastructuur en de medisch-technische diensten van de ziekenhuizen. De bevoegdheidsoverdracht betreft de onderdelen A1 en A3 van het Budget Financiële Middelen (BFM). Vanaf 1/1/2016 wordt de Vlaamse overheid ook budgettair bevoegd voor deze onderdelen.

Het systeem van de A1 en A3 bestaat uit in de tijd gespreide betalingen die betrekking hebben op investeringen die in een vorige periode hebben plaatsgevonden. Conform het ESR worden jaarlijkse betalingen door de overheid aan instelling die betrekking hebben op de aflossing van schulden die zijn aangegaan voor de uitvoering van investeringsprojecten, behandeld als investeringsbijdragen.

In de overheidsrekeningen wordt het voor de hele periode te betalen bedrag (exclusief interest gedeelte) in zijn geheel aangerekend op het ogenblik dat de bijdrage verschuldigd wordt. In dit geval is dit het eerste jaar van de (voorheen federale) tussenkomst.

In de begroting 2016 van het VIPA werd met betrekking tot de ziekenhuisfinanciering een kasraming voorzien ten belope van 505,5 miljoen euro (teneinde reeds eerder bij federaal aangerekende schulden en nieuwe schulden te kunnen betalen). Vervolgens werd er hierop een positieve ESR-correctie toegepast ten belope van 177,8 miljoen euro om tot de uiteindelijke ESR-impact te komen ten belope van 327,7 miljoen euro. Deze

ESR-impact omvat de kapitaallasten van de bouwkalender, de intrestlasten alsook de forfaits medisch/niet-medisch en de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3.

Eind 2014 werd een bedrag van 120 miljoen euro overgemaakt aan Nederland m.b.t. de bouw van de Sluis Terneuzen.

Het INR heeft de 120 miljoen euro niet als een ESR-aanrekenbare uitgave voor het begrotingsjaar 2014 aanvaard. Het gaat volgens het INR om een terugvorderbaar voorschot (ESR 8 uitgave).

Om de ESR-uitgave voor Vlaanderen te bepalen dient bijgevolg gekeken te worden naar de vorderingen die ontstaan ingevolge de uitvoering van de werken en niet naar de kasuitgaven aan Nederland.

De ESR-correctie wordt dan bekomen door het verschil te nemen tussen de in de VIF-begroting voorziene kredieten (om aan de contractuele kasverplichtingen t.a.v. Nederland te voldoen) en de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken.

In 2016 is er in de begroting van de DAB VIF een betaling aan Nederland voorzien van 59,6 miljoen euro. Wat de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken betreft gaan we uit van een kost voor Vlaanderen in het overbruggingsjaar 2016 ten belope van 10 miljoen euro, wat een positieve ESR-correctie van 49,6 miljoen euro betekent.

In de periode 2013-2014 heeft de Vlaamse regering via PMV een gunningstraject georganiseerd met het oog op de huur van een nieuwe huisvesting voor de Vlaamse ambtenaren in Brussel, het Vlaams administratief centrum Brussel. Deze opdracht werd op 12 mei 2014 gegund aan Project T&T NV. De huurovereenkomst werd op 3 april 2015 afgesloten. PMV heeft een minderheidsbelang genomen in Meander NV, de projectvennootschap voor de realisatie van dit project. Over dit project werd ex ante advies gevraagd aan het INR.

Gelet op het feit dat Meander NV een SPV is, met als enig actief het meandergebouw en er geen andere wezenlijke activiteit zou plaatsvinden wordt deze vennootschap door het INR beschouwd als een kunstmatige dochteronderneming. Als PMV (re Vinci) een belang neemt in de vennootschap Meander NV is het INR van oordeel dat dit niet wezenlijk de aard van de vennootschap verandert, maar dat dit een juridische manier is om economisch deels de eigendom van een gebouw te verwerven. Deze kapitaalinjectie dient dan ook te worden geregistreerd als de (gedeeltelijke) aankoop van een gebouw.

In 2015 zal er derhalve een negatieve impact zijn op het vorderingensaldo ten belope van (het Vlaamse aandeel) van de in 2015 gerealiseerde investeringskosten.

Er wordt verwacht dat PMV haar participatie in Meander NV in 2016 zal verkopen. Deze verkoop van aandelen zal conform het ex ante advies van het INR geregistreerd worden als de (gedeeltelijke) verkoop van een gebouw met een positieve impact op het vorderingensaldo ten belope van 44 miljoen euro.

Het totaal effect van voormelde herklasseringen in het kader van het verstrengd Europees begrotingstoezicht bedraagt aldus -348,8 miljoen euro in 2016.

7. HET VORDERINGENSALDO

Tabel 7-5 toont de berekening van het vorderingensaldo voor de Vlaamse overheid. De tabel bestaat uit twee delen: de berekening van het vorderingensaldo van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) en de berekening van het vorderingensaldo van de te consolideren instellingen.

Vertrekkende van het begrotingssaldo (excl. Titel III) wordt het vorderingensaldo van de Vlaamse ministeries berekend. Het begrotingssaldo (excl. Titel III) wordt bepaald als het verschil tussen de begrote ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) exclusief leningopbrengsten en de begrote uitgaven van dezelfde ministeries.

De ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) zijn de totale ontvangsten uit de algemene middelenbegroting en bedragen 39,4 miljard euro. Voor de uitgaven van de ministeries (excl. DAB's) worden de totale vereffeningskredieten genomen uit de administratieve uitgaventabel. Deze worden berekend als de som van de VEK's en VRK's en bedragen samen 41,3 miljard euro (cfr. tabel 5-4).

Het begrotingssaldo bedraagt aldus $39,4 - 41,3 = -1,9$ miljard euro.

Om tot het ESR- gecorrigeerd primair saldo van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) te komen worden op het begrotingssaldo een aantal correcties aangebracht.

Vooreerst worden ontvangsten en uitgaven begroot in het kader van kredietverleningen en deelnemingen (ESR-code 8) geneutraliseerd. Hetzelfde gebeurt met uitgaven om indirecte schuld af te lossen (ESR-code 9).

Het berekenen van het vorderingensaldo op geconsolideerde basis impliceert dat de financiële stromen van en naar de te consolideren Vlaamse instellingen moeten geneutraliseerd worden. Vandaar dat zowel aan uitgaven-, als aan ontvangstenzijde respectievelijk de dotaties aan, als de dotaties van de te consolideren instellingen worden geneutraliseerd.

Aan uitgavenzijde wordt er tot slot een correctie gemaakt voor de rente-uitgaven om het ESR-gecorrigeerd primair saldo van de ministeries te bekomen.

Toepassing van bovenstaande principes op de ontvangsten van de ministeries (excl. DAB's) kan schematisch als volgt worden voorgesteld:

Tabel 7-1: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting (in duizend euro)

	BO 2016
Ontvangsten	39.394.408
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-1.527.233
Toelagen van instellingen behorende tot de consolidatiekring	-9.918
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	37.857.257

Toepassing van bovenstaande principes op de uitgaven van de ministeries (excl. DAB's) resulteert in onderstaand berekeningsschema.

Tabel 7-2: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde uitgaven algemene begroting (in duizend euro)

	BO 2016
Uitgaven	41.255.671
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-1.895.035
Toelagen aan instellingen behorende tot de consolidatieperimeter	-8.624.141
Aflossingen schuld (esr code 9)	-1.306.814
VEK-buffer	-100.000
Rente-uitgaven	-111.964
ESR gecorrigeerde uitgaven algemene begroting	29.217.717

Het ESR- gecorrigeerd primair saldo van de Vlaamse ministeries (excl. DAB's) is dan gelijk aan het verschil tussen de ESR-gecorrigeerde ontvangsten en ESR-gecorrigeerde primaire uitgaven van de algemene uitgavenbegroting en bedraagt 37,9 – 29,2 ofwel 8,7 miljard euro.

Het tweede deel bestaat uit de berekening van het ESR-gecorrigeerd primair saldo bij de te consolideren instellingen. Dit zijn de Vlaamse rechtspersonen en andere entiteiten die tot de Vlaamse consolidatieperimeter behoren.

Met betrekking tot de te consolideren instellingen wordt een gelijkaardige redenering toegepast om de totale begrotingsontvangsten en – uitgaven om te zetten in ESR-gecorrigeerde ontvangsten en - uitgaven. Vertrekkende van het begrote bedrag aan ontvangsten en uitgaven wordt via het becijferen van een aantal correcties tot het ESR-gecorrigeerd primair saldo gekomen.

Naast de hierboven beschreven ESR-correcties voor deelnemingen en kredietverleningen (code 8) en overheidsschuld (code 9) en het neutraliseren van de financiële stromen van en naar de ministeries en de te consolideren Vlaamse instellingen worden langs ontvangstenzijde het overgedragen saldo van een vorig begrotingsjaar en de opnemingen uit het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen).

Tabel 7-3: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde ontvangsten instellingen (in duizend euro)

	BO 2016
Ontvangsten	16.779.093
Leningen	-2.222.601
Deelnemingen en kredietverleningen	-806.520
Toelagen van Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-8.743.451
Interne verrichtingen	-3.110.007
ESR gecorrigeerde ontvangsten	1.896.514

Langs uitgavenzijde worden dan weer het naar een volgend begrotingsjaar over te dragen saldo en de toewijzing aan het reservefonds niet meegerekend (interne verrichtingen).

Tabel 7-4: Saldi-berekening – ESR-gecorrigeerde uitgaven instellingen (in duizend euro)

	BO 2016
Uitgaven	16.779.093
Aflossingen	-926.975
Deelnemingen en kredietverleningen	-2.271.959
Toelagen aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-131.502
Interne verrichtingen	-2.687.031
Rente-uitgaven	-319.733
ESR gecorrigeerde uitgaven	10.441.893

Het ESR-gecorrigeerd primair saldo van de te consolideren instellingen bedraagt 1,9 – 10,4 = -8,5 miljard euro.

Het ESR- gecorrigeerd primair saldo van de Vlaamse overheid wordt bekomen door de resultaten van de ministeries en de instellingen samen te voegen en bedraagt 0,1 miljard euro.

Voor de onderbenutting gaan we uit van het gemiddelde van de geobserveerde onderbenuttingspercentages van de jaren laatste 2 jaren (i.c. begrotingsjaren 2013 en 2014) waarbij we enkele correcties toepassen voor éénmalige factoren die de onderbenutting voor deze jaren hebben beïnvloed.

De onderbenutting 2013 bedroeg 777,2 miljoen euro of 2,81% van de ingeschreven betaalkredieten 2013. Deze onderbenutting werd echter vertekend door een aantal eenmalige factoren. Enerzijds werd de onderbenutting in 2013 opgekrikt door het niet aanwenden van provisies ten belope van 254,2 miljoen euro maar werd anderzijds aangetast door éénmalige verrichtingen voor een bedrag van 38,5 miljoen euro.

Tot slot werd de onderbenutting 2013 gunstig beïnvloed door éénmalige overschotten van 130,3 miljoen euro bij enkele te consolideren instellingen die actief zijn op het gebied van overheidsinvesteringen (FFEU, VIF, Hermes, W&Z).

Indien we deze als éénmalig geïdentificeerde factoren van onderbenutting filteren uit de vastgestelde onderbenutting 2013 dan bekomen we een gecorrigeerde onderbenutting in 2013 van 431,2 miljoen euro (= 777,2 -254,2+38,5 -130,3) of 1,65 % van de ESR-betaalkredieten in 2013.

De onderbenutting 2014 bedroeg 170,9 miljoen euro of 0,61% van de ingeschreven betaalkredieten 2014. Ook deze onderbenutting werd vertekend door een aantal eenmalige factoren. Enerzijds werd de onderbenutting in 2014 beperkt opgekrikt door het niet aanwenden van provisies ten belope van 17,9 miljoen euro maar werd anderzijds aangetast door éénmalige verrichtingen voor een bedrag van 187,2 miljoen euro.

Tot slot werd de onderbenutting 2014 aangetast door éénmalige over aanwending bij de hierboven beschreven instellingen voor een bedrag van 60,3 miljoen euro

Indien we deze als éénmalig geïdentificeerde factoren van onderbenutting filteren uit de vastgestelde onderbenutting 2014 dan bekomen we een gecorrigeerde onderbenutting in 2014 van 400,5 miljoen euro (= 170,9 -17,9+187,2 +60,3) of 1,49 % van de ESR-betaalkredieten in 2014.

Het gemiddelde van deze gecorrigeerde onderbenuttingspercentages namelijk 1,57% (= 1,65 + 1,49)/2 wordt toegepast op de beschikbaar gestelde betaalkredieten 2016 exclusief de kredieten voor bevoegdheden die overkomen in het kader van de 6de staatshervorming of 28,8 miljard euro om de verwachte onderbenutting bij de begrotingsopmaak 2016 te bekomen. 28,8 miljard euro x 1,57% =451,8 miljoen euro.

We passen hier evenwel nog een correctie op toe voor het verwachte neerwaartse effect van de bij de begrotingsopmaak doorgevoerde besparingen op de onderbenutting nl. 48,8 miljoen euro.

Dit alles geeft een verwachte onderbenutting bij de begrotingsopmaak 2016 van 403 miljoen euro.

Gelet op de in 2014 vastgestelde overrealisatie aan ontvangstenzijde en de onderbenutting aan uitgavenzijde en de verder te verwachten vermindering van de druk op de uitgaven ingevolge het verminderen van de administratieve lasten, kan verwacht worden dat het effect van de consolidatie van deze hogescholen en universiteiten op het ESR-vorderingensaldo neutraal is in 2015 en 2016.

Naar aanleiding van de recente consolidatie van de Erkende Kredietmaatschappijen (EKM's) in de Vlaamse perimeter, werd getracht om het effect op het vorderingensaldo betrouwbaar te kwantificeren. Aan de hand van een bevraging op basis van hun laatste jaarrekeningen werd voorlopig een licht positief effect voor een bedrag van 2,5 miljoen euro bevonden. Echter, gezien de rapportering vanuit de EKM's gebaseerd was op het MAR (Minimum Algemeen Rekeningstelsel) en niet in ESR, werd dit cijfer veiligheidshalve niet meegenomen in de berekening van het totale vorderingensaldo.

Het ESR-gecorrigeerd primair saldo van de Vlaamse overheid gecorrigeerd voor onderbenutting wordt het gecorrigeerde primair saldo van de Vlaamse overheid genoemd en bedraagt $- 218,4 + 403 = 184,6$ miljoen euro.

Tot slot dienen de geconsolideerde rente-uitgaven à rato van 431,7 miljoen euro in rekening gebracht te worden om het gecorrigeerde vorderingensaldo te bekomen van 65,4 miljoen euro.

Van dit gecorrigeerde vorderingensaldo moeten nog de ESR-correcties, inzonderheid tengevolge het verstrengd Europees begrotingstoezicht, worden afgetrokken voor een bedrag van 357,1 miljoen euro om tot een ESR-gecorrigeerd vorderingensaldo incl. verstreng Europees toezicht te komen van 291,7 miljoen euro.

De Vlaamse Regering houdt de 120,8 miljoen euro aan meeruitgaven gerelateerd aan de vluchtelingencrisis buiten de structurele inspanning te houden en beroept zich in haar pleidooi op artikel 5.1 van verordening (EG) nr. 1466/97 over de versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid. Artikel 5.1 van bovengenoemde verordening stelt dat tijdelijke afwijkingen van het traject naar de middellangetermijndoelstelling kunnen worden toegestaan indien deze het gevolg zijn van een buitengewone, buiten de macht van de lidstaat vallende gebeurtenis met een aanzienlijk effect op de financiële positie van de overheid.

Per saldo sluit de Vlaamse Regering de begroting af met een beperkt tekort van 170,9 miljoen euro.

In de bijdrage van Vlaanderen aan het Belgisch Stabiliteitsprogramma engageerde de Vlaamse Regering zich tot de terugkeer naar een begrotingsevenwicht in 2017, oftewel één jaar sneller dan de Hoge Raad van Financiën in haar advies voorstelde. Met de voorliggende begroting voor het jaar 2016 wordt het tekort van 560 miljoen euro bij BA2015 teruggebracht tot 170,9 miljoen euro (exclusief uitgaven gerelateerd aan de vluchtelingencrisis), hetgeen ons op het pad naar een evenwicht in 2017 houdt en bijgevolg volledig in lijn ligt met de engagementen vervat in het Stabiliteitsprogramma.

Tabel 7-5: Normnaleving door de Vlaamse overheid (in duizend euro)

		ESR-effect	REA 2014	BA 2015	BO 2016
Algemene begroting Vlaamse ministeries (excl. Titel III)					
	Ontvangsten	+	26.319.077	36.991.583	39.394.408
	Uitgaven	-	-26.366.261	-36.701.115	-41.255.671
Begrotingssaldo Vlaamse ministeries (excl. Titel III)		=	745.320	290.468	-1.861.263
	Ontvangsten	+	26.319.077	36.991.583	39.394.408
	Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	-504.954	-522.686	-1.527.233
	Dotaties van instellingen behorende tot de consolidatieperimeter	-	-6.375	-489.270	-9.918
	ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	=	25.807.748	35.979.627	37.857.257
	Uitgaven	-	26.366.261	36.701.115	41.255.671
	Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	+	-142.675	-220.137	-1.895.035
	Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatieperimeter	+	-7.696.081	-7.812.966	-8.624.141
	Aflossingen schuld (esr code 9)	+	0	-746	-1.306.814
	VEK buffer			-100.000	-100.000
	Rente-uitgaven	-	-115.065	-102.346	-111.964
	ESR gecorrigeerde primaire uitgaven algemene begroting	=	18.412.440	28.464.920	29.217.717
ESR- gecorrigeerd primair saldo Vlaamse ministeries (1)		=	7.395.308	7.514.707	8.639.540
Begrotingen te consolideren instellingen					
	Ontvangsten	+	12.955.112	13.635.181	16.779.093
	Leningen	-	-56.510	-50.570	-2.222.601
	Deelnemingen en kredietverleningen	-	-536.366	-375.732	-806.520
	Dotaties van Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	-7.969.832	-8.008.481	-8.743.451
	Interne verrichtingen	-	-2.758.315	-3.547.558	-3.110.007
	ESR gecorrigeerde ontvangsten	=	1.634.089	1.652.840	1.896.514
	Uitgaven	-	12.543.600	13.200.458	16.779.093
	Aflossingen	+	-119.250	-81.073	-926.975
	Deelnemingen en kredietverleningen	+	-309.761	-251.236	-2.271.959
	Dotaties aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	+	-214.857	-711.162	-131.502
	Interne verrichtingen	+	-2.641.007	-2.699.306	-2.687.031
	ESR gecorrigeerde uitgaven FFEU	-	123.332	140.455	0
	DBF-Toerisme Vlaanderen	+			
	Rente-uitgaven	-	-48.899	-347.612	-319.733
	ESR gecorrigeerde primaire uitgaven incl FFEU	=	9.333.158	9.250.524	10.441.893
ESR- gecorrigeerd primair saldo te consolideren instellingen (2)		=	-7.699.069	-7.597.684	-8.545.379
ESR- gecorrigeerd primair saldo (1) + (2)		=	-303.761	-82.977	94.161
Onderbenutting		+		389.007	402.960
Analyse impact consolidatie Hogescholen en universiteiten en Erkende Kredietmaatschappijen (EKM)				0	0
Gecorrigeerd primair saldo		=	-303.761	306.030	497.121
Rente-uitgaven		-	163.964	449.958	431.697
Gecorrigeerd vorderingensaldo		=	-467.725	-143.928	65.424

Gecorrigeerd vorderingensaldo		=	-467.725	-143.928	65.424
	ESR-correctie ontvangsten emissierechten	+	6.750	4.963	3.216
	Verschillen tijdstip registratie gewestbelastingen	+	15.585		
	Correctie Zorgfonds (t.o.v. toelage)	+/-	341	-578	-578
	Correctie ESF-agentschap (t.o.v. toelage)	-	-15.414	0	-11.000
	Correctie Hogescholen en universiteiten	+	54.164		
	Aanrekening waterdistributienetwerken	-	-21.400		
	Herclassificaties financiële verrichtingen	-	-21.680		
	TOTAAL Effect ESR correcties		18.346	4.385	-8.362
	Voorziene bouwuitgaven binnen DBFM Scholen van Morgen	-	-86.000	-465.203	-540.573
	Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	-	-292.384	-184.241	-92.572
	Herclassificatie VMSW	+	236.006	210.439	
	Herclassificatie VWF	-	-22.307	-689	
	Consolidatie Tunnel Liefkenshoek	+		15.000	
	Rollend fonds PMV	-	-665	-346	-346
	Positieve correctie Amoras	+	4.100	4.700	4.700
	De Lijn Stelplaats Tongeren	+		168	168
	Brabo 1	+		1.230	1.276
	Livan	+	-35.520	-590	2.742
	VIA-invest (Zaventem, N-Z Kempen, R4)	+	-119.625	4.116	4.392
	Jeugdverblijfinfrastructuur	-	-3.100		
	Ziekenhuisinfrastructuur	+			177.855
	Sluis Terneuzen	+	120.000	-5.000	49.600
	VAC Brussel	+			44.000
	TOTAAL Effect verstrengd begrotingstoezicht	-	-199.495	-420.416	-348.758
Vorderingensaldo incl. effect verstrengd begrotingstoezicht incl. uitgaven asielcrisis		=	-648.874	-559.959	-291.696
éénmalige uitgaven asielcrisis		+			120.830
Vorderingensaldo incl. effect verstrengd begrotingstoezicht excl. uitgaven asielcrisis		=			-170.866

8. HET FINANCIËEL BEHEER

8.1. De geconsolideerde schuld: inleiding

In overeenstemming met het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) wordt de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid samengesteld. Het INR heeft afgelopen maand haar laatste lijst van de te consolideren instellingen meegedeeld naar aanleiding van de EDP-notificatie van september 2015. Van de instellingen die op deze lijst voorkomen, worden de financiële en overige schulden hieronder weergegeven (zie tabel 8-5.) Deze overige schulden worden, in overeenstemming met het INR, sinds dit jaar ook meegenomen in de geconsolideerde schuld.

Samen met de directe en indirecte schuld van de Vlaamse ministeries (incl. zichtrekening) vormen de financiële en overige schulden van al deze rechtspersonen en alternatief gefinancierde investeringsschema's de geconsolideerde bruto-schuld.

Op geconsolideerd niveau worden de leningen die zijn aangegaan tussen entiteiten binnen de consolidatieperimeter niet meegerekend. Dergelijke leningen zijn omwille van deze reden onmiddellijk afgetrokken van de schuld van de desbetreffende instellingen.

8.2. Evolutie van de geconsolideerde schuld in 2015 en 2016

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingssaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen op de geconsolideerde begroting. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietleningen en participaties (esr-8).

8.2.1. Het begrotingssaldo in ESR-termen

In 2015 en 2016 wordt een tekort verwacht van respectievelijk 560 miljoen euro en 291,7 miljoen euro (incl. asielcrisis).

8.2.2. Kredietverleningen en participaties

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten van deze en vorige jaren worden de kasuitgaven en -ontvangsten van de kapitaalparticipaties van de Vlaamse overheid ingeschat.

Het belangrijkste budget in de begroting voor deelnemingen is de verwachte ontvangst ingevolge een gedeeltelijke terugbetaling van de staatssteun door KBC. Er wordt verwacht dat KBC in 2015 net zoals vorig jaar 500 miljoen euro (= 333 miljoen euro kapitaal + 50% terugbetalingspremie) zal terug betalen. Dit is het minimale bedrag dat KBC moet terug betalen overeenkomstig de afspraken die zijn gemaakt met de Europese Commissie. Gelet op de eerdere berichten die in de pers verschenen zijn dat KBC de

Vlaamse overheid volledig zal terug betalen tegen 2017 wordt verwacht dat KBC in 2016 1,5 miljard euro zal terug betalen.

Verder zijn bij de ministeries nog ontvangsten gebudgetteerd voor 22,7 miljoen euro in 2015 en 24,2 miljoen euro in 2016.

Voor de bepaling van de financieringsbehoefte telt het kaseffect en hiervoor zijn de vereffeningskredieten van belang. Voor de algemene ESR-8 budgetten van de voorbije jaren is 220 miljoen euro aan vereffeningskredieten ingeschreven voor 2015 en 242 miljoen euro in 2016⁴. Dit bedrag is geraamd aan de hand van de betaalkalenders in de beslissingen van de Vlaamse Regering, aangepast aan de reeds uitgevoerde betalingen en nieuwe inzichten. De belangrijkste zijn voor Tina, Arkimedes, Via-Invest, Finlab, VMH en het participatiefonds.

Bij de instellingen zijn in 2015 ESR-8 ontvangsten ingeschreven ten bedrage van 376 miljoen euro en uitgaven ten bedrage van 251 miljoen euro. In 2016 bedragen de ESR-8 ontvangsten en ESR-8 uitgaven respectievelijk 212 miljoen euro en 516 miljoen euro.⁵ Deze participaties bevinden zich voornamelijk bij de regionale investeringsmaatschappijen die ook recent opgenomen zijn in de consolidatieperimeter van de Vlaamse overheid.

Tabel 8-1: Ingeschreven ESR-8 ontvangsten en –uitgaven bij BA 2015 en BO 2016 excl. VMSW en VWF (in duizend euro)

Deelnemingen en kredietverleningen	BA 2015	BO 2016
Ministeries		
ESR-8 ontvangsten ministeries (excl. KBC)	22.686	24.233
ESR-8 ontvangst KBC (incl. 50% premie)	500.000	1.503.000
ESR-8 vereffeningskredieten ministeries	-220.137	-241.902
Vlaamse Rechtspersonen		
ESR-8 ontvangsten rechtspersonen	375.732	212.261
ESR-8 uitgaven rechtspersonen	-251.236	-515.858
Saldo (excl. KBC)	-72.955	-521.266
Saldo (incl. KBC)	427.045	981.734

Voor het bepalen van de evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld dient uiteraard nog rekening te worden gehouden met de schuldevolutie van VMSW en VWF en de toename van de schuld op basis van de overname van de ziekenhuisinfrastructuur.

8.3. Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften in 2015 en 2016

Wat de schuld van de Vlaamse ministeries betreft, kwam in mei van dit jaar een EMTN-uitgifte van 200 miljoen euro op eindvervaldag. Daarnaast komen ook de 2 private leningen van samen 115 miljoen euro op eindvervaldag. Deze vervaldagen werden in eerste instantie opgevangen via de kredietlijn.

⁴ Dit is exclusief de doorstorting aan VMSW en VWF voor hun funding ter waarde van 1,65 miljard euro. Dit wordt apart meegenomen in de berekening van de geconsolideerde schuld.

⁵ Dit is exclusief de esr-8 ontvangsten en –uitgaven van VMSW en VWF die verder aan bod komen.

In 2016 komt in juli een grote EMTN-uitgifte van 1,25 miljard euro op eindvervaldag.

Naast deze grote eindvervaldagen hebben de Vlaamse ministeries ook enkele kleinere vervaldagen. Van de overgenomen leningen van de vismijn Oostende vervalt 196 duizend euro in 2015 en 204 duizend euro in 2016. De laatste vervaldag van deze leningen is pas in 2028. In 2014 hebben de gemeenten en provincies nog 2 bedragen opgenomen op het Investeringsfonds voor de lokale besturen. 174 duizend euro werd opgenomen in maart en 641 duizend euro in december. De Vlaamse overheid dient 2 maand later deze bedragen terug te betalen waardoor er dus 641 duizend euro afgelost werd begin 2015. Er rest nu nog 1 dossier voor het investeringsfonds waar het momenteel nog onduidelijk is wanneer het bedrag zal opgenomen worden. De aflossingslasten ingevolge de overgenomen leningen van de Gemeentelijke Holding bedragen 67,6 miljoen euro in 2015 en 52,4 miljoen euro in 2016. De laatste eindvervaldag van deze leningen is in 2026.

Naast de rechtstreekse leningen van de Vlaamse Gemeenschap/ Vlaams Gewest (directe schuld) beschikken enkele te consolideren rechtspersonen over leningen. De aflossingen van deze leningen bezwaren, net als de hierboven vermelde aflossingen van de directe schuld, de begroting in ESR-termen niet, maar wel de financieringslast van de geconsolideerde Vlaamse overheid. In de begroting van de agentschappen zijn in 2015 81.073 duizend euro aan te betalen aflossingen en 50.570 duizend euro aan leningsopnames ingeschreven.

Tabel 8-2: Herfinancieringsbehoeften BA 2015 (in duizend euro)

	Ontvangsten	Uitgaven
Ministeries	-	-383.603
Agentschappen	50.570	-81.073
Saldo	-414.106	

In 2016 zijn in de begroting van de agentschappen 927 miljoen euro aan te betalen aflossingen en 2,2 miljard euro aan leningsopnames ingeschreven. Het overgrote deel hiervan is bestemd voor VMSW en VWF. Exclusief VMSW en VWF is 59.273 duizend euro aan te betalen aflossingen en 43.757 duizend euro aan leningsopnames ingeschreven.

Tabel 8-3: Herfinancieringsbehoeften BO 2016 excl. VMSW en VWF (in duizend euro)

	Ontvangsten	Uitgaven
Ministeries	-	-1.306.035
Agentschappen	43.757	-59.273
Saldo	-1.321.551	

In 2015 en 2016 wordt een tekort verwacht van respectievelijk 560 miljoen euro en 291,7 miljoen euro (incl. asielcrisis). Van deze tekorten is respectievelijk 416 miljoen euro en 357,1 miljoen euro het gevolg van het verstrengd Europees begrotingstoezicht en andere ESR-correcties. Daar deze laatste bedragen geen effectieve kasuitgaven met zich meebrengen, worden ze geneutraliseerd voor de berekening van de evolutie van de geconsolideerde schuld. De geconsolideerde schuld zal in 2015 met 143,9 miljoen euro toenemen zijnde het te verwachten tekort excl. het verstrengd Europees begrotingstoezicht. Het overschot van 65,4 miljoen euro excl. het verstrengd Europees begrotingstoezicht in 2016 heeft een positieve impact op de kas van de Vlaamse overheid en zal bijgevolg tot een daling van de geconsolideerde schuld leiden met dit bedrag.

Mede dankzij de verwachte terugbetaling door KBC van 500 miljoen euro in 2015 en 1,5 miljard euro in 2016 zal de Vlaamse overheid de bovenstaande vervaldagen in eerste instantie opvangen op haar kredietlijn.

Daarentegen zal de Vlaamse overheid in 2015 en 2016 wel de financiering verzorgen van de eenmalige uitbetaling van de alternatieve subsidies verstrekt door het VIPA voor een ingeschat bedrag van maximaal 641,8 miljoen euro in 2015 en 171,8 miljoen euro in 2016.

Vanaf midden 2015 neemt de Vlaamse overheid ook de rechtstreekse financiering op zich van de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF. Uit de eerste opnames is immers gebleken dat de Vlaamse overheid zich goedkoper kan financieren op de kapitaalmarkt dan te werken met gewaarborgde leningen. De eerste opnames voor de sociale huisvestingssector leverden een rentebesparing op van 20 à 30 basispunten op jaarbasis. Voor 2015 wordt na aftrek van de reeds opgenomen bedragen in de eerste helft van dit jaar via gewaarborgde leningen 551 miljoen euro en 219 miljoen euro voorzien aan rechtstreekse financiering voor respectievelijk VMSW en VWF. Voor 2016 wordt 1,2 miljard en 473 miljoen euro voorzien voor respectievelijk VMSW en VWF.

Daarnaast wordt bekeken of er nog andere opportuniteiten zijn voor gewaarborgde leningen en alternatief gefinancierde investeringsschema's. In de eerste plaats zal het fiscale aspect, meer bepaald de problematiek rond de roerende voorheffing, verder onderzocht moeten worden. Indien deze roerende voorheffing kan vermeden worden, kan er verder binnen de geconsolideerde schuld nagegaan worden welke andere instellingen of alternatieve financieringsmechanismen in aanmerking kunnen komen voor gecentraliseerde schuldopname.

Samengevat geeft onderstaande tabel de bruto-financieringsbehoefte voor 2015 en 2016 weer.

Tabel 8-4: Financieringsbehoefte ministerie BA 2015 en BO 2016 (in duizend euro)

	BA 2015	BO 2016
Aflossing schuld ministerie	383.603	1.306.035
Aflossingen + opnames schuld instellingen	30.503	16.408 ⁶
Begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht	143.928	-65.424
Saldo esr-8 ministeries	-302.549	-1.285.331
Saldo esr-8 CFO-leden		12.249
Pensioenfondsen ⁷	-240.000	
Herfinanciering VIPA	641.834	171.800
Herfinanciering VMSW	550.813	1.180.632
Herfinanciering VWF	218.501	472.501
Totaal	1.426.633	1.808.870

8.4. Tabel met de evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2014 -2016

Vertrekkende van de toestand eind 2014 wordt rekening houdend met de te verwachten evoluties de geconsolideerde schuld eind 2015 en 2016 geraamd. Voor 2014 zijn er een

⁶ Voor 2016 wordt enkel het saldo van de CFO-leden weergegeven omdat deze rechtstreeks de kas van het ministerie beïnvloeden.

⁷ Het Vlaams pensioenfonds wordt in 2015 vereffend en de cash wordt overgedragen naar het Vlaams ministerie.

aantal kleine verschillen t.o.v. de toestand gepresenteerd in de algemene toelichting bij de eerste begrotingsaanpassing 2015. Zo dienen de schulden van het UZ Gent sinds de laatste EDP-notificatie van september 2015 ook meegenomen te worden in de geconsolideerde schuld.

De tabel hieronder geeft de evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2014-2016 weer.

Tabel 8-5: Evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2014 - 2016 (in duizend euro)

	2014	2015	2016
Directe schuld MVG	2.553.156	2.269.739	967.105
Indirecte schuld MVG	1.981	1.788	1.592
Negatieve stand zichtrekening MVG	1.911.801	1.896.783	1.852.063
Negatieve stand C.F.O. te consolideren V.O.I.'s	0	0	0
FRGE	50.300	50.300	50.300
Vlaams openbare instellingen (CFO)			
BLOSO	1.804	1.804	1.804
De Scheepvaart	3.811	3.811	3.811
FFEU	12.667	12.667	12.667
FIT	215	215	215
FJW	1.972	1.972	1.972
FoCI	4.438	4.438	4.438
Grindfonds	217	217	217
Hermesfonds	6.216	6.216	6.216
IWT	34.276	34.276	34.276
Kind en Gezin	1.229	1.229	1.229
Pendelfonds	133	133	133
Syntra Vlaanderen	2.645	2.645	2.645
Toerisme Vlaanderen	9.825	9.825	9.825
VAPH	14.188	14.188	14.188
VDAB	5.497	5.497	5.497
VFL	845	845	845
VITO	1.627	1.627	1.627
VLM	2.730	2.730	2.730
VRT	738	738	738
VVM De Lijn	267.083	227.316	175.455
andere < 100 k euro	15	15	15
Instellingen geherklasseerd voor 2014 en niet behorend tot CFO			
BAM	168.467	152.370	136.273
VLIR	5.027	5.027	5.027
VLAM	1.699	1.699	1.699
VLIZ	433	433	433
VIB	7.497	7.497	7.497
FWO	27.643	27.643	27.643
Muntpunt	332	332	332
Lijninvest	370	370	370
andere < 100 k euro	86	86	86
Saldo Gesubsidieerd vrij onderwijs			
Nationaal Waarborgfonds	106.340	79.446	52.551
Agion (systeem 1/1/89 - 30/09/89)	8.706	7.789	6.872
Agion (systeem vanaf 30/09/89)	269.080	289.964	310.848

Universiteiten en hogescholen	390.296	390.296	390.296
Parlement	1.100	1.100	1.100
Amoras	59.800	59.306	54.930
Nieuw in 2014 (herklassificatie INR maart)			
PMV	9.193	9.193	9.193
PMV Re Vinci	6.471	6.010	5.549
Lak Invest	32.879	32.879	32.879
Wandelaar Invest	82.591	82.591	82.591
Arkimedes Management	400	400	400
Novovil	1.000	1.000	1.000
VPM	30.000	30.000	30.000
Diestsepoort	53.000	51.600	49.900
andere < 100 k euro	71	71	71
Nieuw in 2014 (herklassificatie INR september)			
VMSW	5.968.844	6.987.828	7.936.431
VWF	3.041.304	3.238.630	3.539.008
VIPA	2.130.446	2.314.687	2.407.259
EKM's	729.546	729.546	729.546
Arkimedes fonds I	47.721	49.379	51.037
H.W.P.	5.057	5.057	5.057
Brustem Industriepark	400	400	400
Terra Energy Holding	205	205	205
iVentures	934	1.084	1.084
Site kanaal	1.666	1.577	1.577
Tunnel Liefkenshoek	23.993	23.993	23.993
Domus Flandria	50.010	21.272	4.882
IBBT (iMinds)	0	4.000	6.947
Andere < 100 k euro	51	51	51
PPS-schulden geconsolideerd			
DBFM "Scholen voor Morgen"	173.047	638.250	1.178.823
Brabo I	76.882	75.652	74.376
Livan I	66.538	67.128	64.386
Stelplaatsen	6.035	5.867	5.699
Stelplaatsen BOvZO (nieuw vanaf 2015)	31.261	31.261	31.261
Via invest zaventem (nieuw vanaf 2015)	55.169		
R4 (nieuw vanaf 2015)	106.001	353.452	349.060
Noord zuid kempen (nieuw vanaf 2015)	196.399		
Nieuw			
UZ Gent	54.400	54.400	54.400
Ziekenhuisinfrastructuur	0	0	4.963.206
Totaal geconsolideerde schuld	18.917.800	20.391.837	25.787.832

De geconsolideerde schuld bedraagt eind 2014 18,9 miljard euro. Er wordt verwacht dat de geconsolideerde schuld verder zal toenemen in 2015 en 2016 met respectievelijk 1,5 miljard euro en 5,4 miljard euro. Naast de hierboven vermelde oorzaken⁸ die een rechtstreekse invloed hebben op de kas van het ministerie en die verwerkt zijn via de lijn negatieve stand zichtrekening MVG (met uitzondering van de herfinancieringen VIPA, VMSW en VWF waarvan de schuld is verwerkt op de respectievelijke lijnen) kan deze toename grotendeels verklaard worden door het overkomen van de schulden van de ziekenhuisinfrastructuur (A1/A3) van de federale overheid. Als gevolg van de 6de staatshervorming dient deze schuld vanaf 2016 opgenomen te worden in de Vlaamse

⁸ Zie tabel 8-4: Financieringsbehoeften

geconsolideerde schuld. Als gevolg hiervan wordt een stijging van de geconsolideerde schuld met 5 miljard euro verwacht. Daarnaast stijgen de verwachte PPS-schulden met respectievelijk 460 miljoen euro in 2015 en 532 miljoen euro in 2016 als gevolg van het project Scholen van Morgen.

In bovenstaande tabel worden enkel de geconsolideerde schulden weergegeven. Voor een totaaloverzicht van alle PPS-schulden kan verwezen worden naar het jaarlijkse rapport van het PPS-kenniscentrum. Een overzicht van de totaal gewaarborgde schuld (incl. het gedeelte dat niet in de geconsolideerde schuld vervat zit) wordt jaarlijks weergegeven in het kas-, schuld- en waarborgrapport van het departement Financiën en Begroting.

9. BIJLAGE I - Uittreksel uit beleidsbrief met betrekking tot de prestatiebegroting

OD 1.2 Koppeling van doelstellingen aan beleidsmiddelen

a) realisaties

Tijdens het eerste jaar van deze legislatuur ben ik verder gegaan op het werk van de vorige legislatuur om zo te komen tot een meer prestatiegerichte begroting. Naar aanleiding van de opmerking van het Rekenhof bij de initiële begroting 2014, die stelde dat er pas sprake kan zijn van een echte prestatiebegroting wanneer er een duidelijke aansluiting is tussen beleid en begroting, werd er in 2015 een werkgroep prestatiebegroting opgericht. Deze werkgroep bestaat uit begrotings- en beleidsexperten van zowel horizontale als verticale beleidsdomeinen en is reeds gestart met het voorbereidende werk om de inhoudelijke beleidsinformatie uit de beleidsnota's, beleidsbrieven en ondernemingsplannen te kunnen koppelen aan de begroting van de Vlaamse overheid.

Daarnaast werd dit jaar bij de inkanteling van verschillende verzelfstandigde entiteiten met rechtspersoonlijkheid in Oradin, en de daarbij horende artikelstructuur, reeds rekening gehouden met de principes van een meer prestatiegerichte begroting.

b) prognose voor het volgende begrotingsjaar

De meerwaarde van het invoeren van een meer prestatiegerichte begroting is om te komen tot een grotere koppeling van middelen en prestaties. Om dit te kunnen bereiken, zal stapsgewijs de link tussen beleids- en begrotingsinformatie versterkt worden. Naast het feit dat een prestatiebegroting de link tussen beleids- en begrotingsdocumenten verhoogt, kan dit ook een meerwaarde betekenen bij de interne (her)verdeling van de middelen binnen elk beleidsdomein of binnen het bevoegdheidspakket van elke minister. Daarnaast kan een prestatiebegroting ook een instrument zijn om een extra dimensie te creëren bij de begrotingsbesprekingen in het Vlaams parlement op basis van prestatie-informatie met betrekking tot bepaalde beleidsdoelstellingen. Daarom zal ik de komende jaren ook de werkzaamheden verder zetten om een meer prestatiegerichte begroting te realiseren.

Naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2014 werd er reeds een overkoepelende visie op de programma- en artikelstructuur uitgewerkt. Het is mijn bedoeling om dit werk verder te zetten en zo tot een betere afstemming tussen de beleidsdocumenten en de begroting te komen. Dit is in samenhang met het projectplan "Naar een nieuw doelstellingenmanagement en betere bijhorende monitoring in de VO". Zoals ik reeds aanhaalde, werd tijdens deze legislatuur reeds een werkgroep prestatiebegroting in het leven geroepen, die gestart is met het voorbereidende werk om de inhoudelijke beleidsinformatie aan de begroting van de Vlaamse overheid te kunnen koppelen. Eind dit jaar en ook in 2016 zal deze werkgroep een proces in gang zetten om binnen de verschillende beleidsdomeinen na te gaan hoe een prestatiebegroting concreet vorm kan krijgen. Het spreekt voor zich dat dit in nauw overleg zal gebeuren met de beleids- en begrotingsverantwoordelijken binnen elk beleidsdomein.

Het opzet is om in eerste instantie binnen elk beleidsdomein na te gaan welke doelstellingen vooropgesteld worden, zowel nieuwe doelstellingen in de beleidsbrieven van de ministers, alsook recurrende doelstellingen geformuleerd in de ondernemingsplannen van de entiteiten. Vervolgens zal nagegaan worden hoe deze doelstellingenstructuur vertaald zou kunnen worden naar een stabiele begrotingsstructuur, waarbij de link tussen het beleid (doelstellingen, beleidsbrieven, ondernemingsplannen...) en de begroting (beleidsvelden, artikelstructuur en doelstellingencodes) zo eenduidig mogelijk gelegd kan worden. Indien bepaalde doelstellingen niet op outcomeniveau weergegeven kunnen worden, dan zal er op een

lager niveau (output of proces) gewerkt moeten worden, maar er dient te allen tijde een goede mix te zijn tussen de verschillende niveaus van doelstellingen.

Daarnaast zal ook onderzocht worden hoe deze doelstellingen het best gekoppeld kunnen worden aan effectindicatoren. Het is immers de bedoeling om aan het Vlaams Parlement en derden via de begroting de mogelijkheid te bieden een beeld te geven van de mate waarin het begrotingsbeleid een impact heeft op de realisatie van de vooropgestelde doelstellingen.

Bovendien zal de begrotingsstructuur van de verzelfstandigde entiteiten met rechtspersoonlijkheid gealigneerd worden aan de structuur van de algemene uitgavenbegroting, en zullen deze entiteiten dus ook worden opgenomen in de doelstellingenmatrix van het beleidsdomein waartoe ze behoren. Teneinde deze oefening te kunnen doorvoeren voor de Vlaamse rechtspersonen, dienen er duidelijke instructies te worden opgemaakt inzake de definities van beleids- en apparaatskredieten. Deze instructies zouden dan ook toegepast kunnen worden voor een revisie van de opdeling tussen beleid en apparaat binnen de algemene uitgavenbegroting. Ook hiervoor zal mijn administratie in 2016 in overleg met de beleids- en begrotingsverantwoordelijken van de beleidsdomeinen en de kabinetten, een voorstel uitwerken.